

RECEIVED
BY
DATE
97

No. 1
9-97

A-20-97

16. to 6.8

917707
TRACTATUS

DE CASIBVS

CVRIAE.

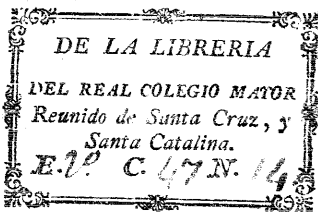
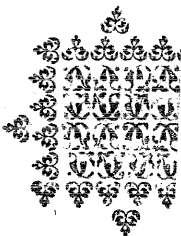
AVCTORE

FRANCISCO CARRASCO DELSAZA
I.C. & in Senatu Panamenſi egregio Senatore.

OPVS, TAM IN PRAXI, QVAM IN
Theorica verſantibus; maximè neceſſarium.

A D

D. LAVRENTIVM RAMIREZ DE PRADO,
A Conſilijſ Philippo Quarto, Hiſpaniarum Regi Catholico,
in Supremo Iudicatum Senatu.

CVM PRIVILEGIO.

MATRITI, Apud Ioannem Gonzalez.

Anno M.DC.XXX.

1881/10

FRANCISCO

★ D. N. CASILLAS

Q. V. R. I. A. D.

ACTORES

FRANCISCO CARABO D. H. P. A. S. +
I. C. S. in Spain Pascual y go genitor.

GENS. TAM EN DE LA Q. V. R. I. A. D. EN
I. C. S. in Spain Pascual y go genitor.

FRANCISCO CARABO D. H. P. A. S. +
I. C. S. in Spain Pascual y go genitor.

COMISIONADO

NACIONAL, Andalous y Go...

FRANCISCO CARABO D. H. P. A. S. +

Fee de erratas.

LIBRVM Hanc vidi, & cum suo Archetypo con-
tuli, quod Sacrae Caesaris & Maiestatis Senatus ap-
probauit, & eorum quae typis excusa sunt, exemplar
esse voluit, omniaque in eo sunt adeo, vere, & fideliter im-
pressa, vni nullam unquam in re ab exemplari suo disce-
dant. Datum Matrivi die decimaquarta mensis Decem-
bris, anno millesimo sexcentesimo vigesimo sexto.

Licentiatius Franciscus
Murcia de la Llana.

Suma de la Tassa.

Esta Tassado este libro por los señores del Con-
sejo a quatro maravedis cada pliego, como con-
tra de su Tassa, despachada en el oficio de Diego
González de Villarroel, Escriuano de Camara, en Ma-
drid a veinte de Março, de mil y seiscientos y treinta
años.

7.

Apro:

Aprouacion.

POR Mandado de los Señores del Consejo supremo de su Magestad, y por comission suya he visto un libro que se intitula, *Tractatus practici & quotidiani de casibus Curia*, compuesto por el Doctor Carrasco del Saz, Oydor de la Real Audiencia de Panamá en las Indias, y está doctamente escrito, y assi es util y conueniente que se de la licencia para imprimir que pide por estar lleno de mucha erudicion y doctrina. En Madrid a 15. de Agosto de 1625.

Doctor don Pedro
Diez Noguerol.

Suma del priuilegio.

Tiene el Doctor Francisco Carrasco del Saz Oydor de Panamá, priuilegio del libro que compuso de casibus Curia, por diez años, para que ninguna persona pueda imprimirle ni venderle en este tiempo sin su licencia, con las penas en el contenidas, firmado de su Magestad, refrendado de don Sebastian de Contrera, su Secretario, y despachado en el oficio de Diego Gonçalez de Villarroel su escriuano de Camara, a quatro de Diziembre de mil y seyscientos y venticinco.

D.LAV.

D. LAVRENTIO RAMIREZ
de Prado, Viro clarissimo, a Consilijs
Philippo Quarto, Hispaniarum Regi
Catholico, in supremo India-
rum Senatu,

D. FRANCISCVS DE BARREDA. I. C.

QVOD Amoenus ille scriptor aie-
bat, *Beatos quibus cōcessum scribe-
re legenda, magis facerē scribenda:
beatissimos quibus utrumque.* Di-
gnū censeo quod semper am-
biant, qui ad firmissimam rerum, &
posteritatis exēplū sunt nati. Fe-
cit olim Iulius Cæsar, is enim strenuē pugnādo, & Ro-
manorū terminos adaugendo, tum etiam scribēdo res
gestas, vtramquē sc̄licitatem adeptus est. Scripsit e-
nim quæ semper & vbiq̄ cum admiratione legen-
tur: fecit item quæ ab Oratoribus, Historicis, & Poë-
tis scriberētur. Magna quidē, & ampla materia, Sallu-
stio, Plutarcho, Lucano, Suetonio, & alijs. Adepti sunt
& Cicero, & Seneca, & priori æuo multi sapientes.
Magnam enim nauarunt operam instituendæ Reipu-
blicæ, quam merito concelebrarunt historiæ. Multa
etiam literis commendarunt documenta sapientiæ,
quæ posterior ætas veneratione simul & laude profe-
quuta est. Et verò necesse erat germanas illas beatitu-
dines simul & idem pectus insidere, perituram vtram-
quē, nisi conuixerint. Qui enim fieri potest, vt magnus
quisq̄que vir, qui scriptis suis famam perennat, non etiā
factis æternet? Suspectam habeo sapientiam, quæ au-
ctorem non beat. Iam si sapiens, vt scripta demonstrat;
cur non & ad actiones & officia sapientiam conuer-
tit?

nit? Non illum tacere hifloria, qui egregie exer-
cui det. Sequuntur Heroas hi honores, etiam inuitos.
Iftar providentia est, nec sine numine recte facta
monumentis condecorati: quo magis post nacturi
animi, eo percufsi Thyfio, ament bonam mentem,
& rectitacionem, quibus constant virtutes. Sed num
effocta est Heroum natura? Deus meliora te enim æta-
te noftra vnum edidit, quo fe fœcundam adhuc *Bea-
torum* peribuit. Referam tuas initiationes? nondum
iuuenis, Mineruæ litabas; antiquius tibi nomen Sa-
pientis, quàm viri, nempè genius ille tuus excultus à
te quidem, fed factus non fuit. referafti penetralia
fapientia, penetrafti omnes Mufarum lucos, fiue Sua-
da virenteis, fiue Sophiæ opacos, feu Iurifprudentiæ
lubricos. Deceret quid difceres, nifi à te didiciffes. Ita
eft, nec fallor: hoc magna ingenia habent diuinum:
diferte Philoni. *Anima bene nata, præceptis obuiam
fefè offerens, à fe ipfa magis quàm à Magiftris adiu-
natur: arreptifquæ rudimentis cuiufcumque fcientiæ, e-
quus iuxta Proverbium fertur in planitiem.* Ergò appri-
mè elaboratus ad *Beatitudinem* illam, viam ftrauit
fcriptio. Deus bone quàm elegans! Plinij inquam e-
nodatio. Martialis item enucleatio, & Hypomnema-
ta. Illuxifti tenebris illis plusquam Cimmerijs. Vi-
dimus vernantem facundiam rofas fpirantem, & vio-
las. Vidimus ex alto, & penè fepulto fíentio, re-
diuiuam antiquitatem. Quàm multa, quæ fcriptorum
quoque ætate delitefcebant, memoriæ reftituta, post-
liminio reuerfa! quàm multa animaduërfa ex veterum
fcriptis! quantus vbique plaufus! quantus honos au-
ctori! Nec enim è Republica literaria vifum obtre-
ctare laudi nafcenti, fauere imò, & ad cœlum tolle-
re, quò labentiùs plura fcriberes. Sed iam patrona-
tus iure, ad fuum obfequium prudentia iuris vocabat.
Satis iuuentuti, fatis indultum florentiffimo ingenio:
dignam effe quem afperior quoque exerceret arena,

quin

quin etiam & Patria illud ius sibi adstruebat, non tantum tibi, sed tuis etiam fuisse educatum. Nec fas umbraticam eruditionem exhibere Iuri Ciuili, qui publicam Philologiae exhibuisses. Scripsisti itaque doctissimum librum Tesseram legum, ne restinxisti, sed inflammasti quae inceperat firm. Ego ne tantum Interpretem tacere sinam? Et cum puichra possim incedere, & sublimis, depressior repam, & turpior? Hunc imò tantum Sacerdotem in meorum aluo conscribam; huic me totam tradiderim excolendam. Excoluisti quàm optimè doctissimo, & omnifaria eruditione refertissimo quinquaginta militum Ductore, siue Petitecontarcho, tunc primùm diuina & humana maritata Prudentia, & è profanis fax sacris admota. Personat en fama scriptionis vbicumque terrarum: Te Iurisperiti, te Theologi nocturna versant manu, versant diurna, te politoris literaturæ alumni, te Polyhistores, & Sophi, & quicumque manum ferulæ admouerant. Iam qui filus operis? quis orationis candor? quàm abdita, & ex imis Musarum claustris deprompta eruditio? quàm crebra, & scitæ sententiæ? quæ dictionum lumina? quantum vbique iudicij, & acrioris spiritus? O magnum Hispaniæ decus! O Patriæ honos! Perge quæ cœpisti, nec ponas calanum. Iam placidiores te Musæ ad mitiora vocabant. Non ad eruditos tantum ornandos natum ingenium: dandum aliquid aulicis, & temperandos illos eloquentiæ frænos, exarandū aliquid materna lingua, nec semper montium vertices calcados, gradiendum aliquando per colles, amœniores quidē, si illustres non adeo, concedendum vel amoris beneficentissimi Principis, vel blando imperio. Obsecratus Mæcenati maximo, indulxisti amico. Summissique in manus thesaurum illum politicum Ioannis à Cho. Kier viri ornatissimi: hunc patria lingua donare, disertationibus illustrare, & doctissimis stellare lumina-

In tenui labor, at non tenuis gloria, si quem

Numina sua sinunt, auditque vocatus Apollo.

Quid faceres? tuus ille erat calamus, ignarus inæ, & omnium Regionum, præter æris & ætheris. Nec tunc quidem reperi placuit, cum licuisset. Decuit ergo Sophiam Hispana lingua crepere, Suadam orare, Prudentiam præcipere, eruditionem ipsam disserere. Quid non iam maternæ liceat linguæ, cui tantum licuit? Procul iam abeant Græca & Latina facundia, & verba sonantia, & personata nomina, & facundæ vocabula, & in numerum casuri periodi, & obstrepera illa translationum procliuuitas, quibus utraque lingua adornatur. Nihil non concessum Hispanæ, si modo à doctissimo quoque eloquatur. Subijt nunc in mentem, quam verè, quam appositè ab Horatio dictum.

Scribendi rectè sapere est & principium, & fons.

Elegans est, & disertus quicumque Sapiens, non maternæ imputandum linguæ, sed tuæ, o qui abnormis amissus, barbarus, perstrepsis, non loqueris; deles, non scribis. Sed non is insectandi locus, præcipuè qui apud te verba agant, cuius modestia & benignitas ad omnem detractionem impatienti quadam nausea agitantur: cuius os in honore semper, & admiratione exterarum virtutum, elogiameditas, & encomia. Nulli liuidus, omnibus fautor, præsidium & decus. O dignum, cui omnes laudes rependant, non laudent! Quotus enim quisque est, cuius benevolentiam non præcurreris? cuius laudes non præoccupaueris? Longè aliter quam illi veræ gloriæ ignari, qui nisi detrahant, laudem desperant, & ex iniustis ubicumque notis gloriam sibi despondent. Nec ponam inter tuas vigilias, quæ adhuc sub scrinio premuntur Decisiones tui olim Senatus. Varia item Commentaria ad prudentiæ cultum, & eloquentiæ, suas his status dies; sinamus illas sub Aristophanis, id est, tua lucerna, & multa sub incude; fatis pro commendatione, à te exaratas, elucubratas; legat olim utraque sapiëntia, plaudet, mirabitur. Et hæc sunt qui-

quidē quæ scribis, hæc quæ tua leguntur. Quæ verò a-
liena in lucē promissis iure eandē laudem fortientur. Tu
longa obliuione obrütū Iulianum Petri, è magna illa;
& omniuga Bibliotheca *Oliuarenfi*, in publicā lucem
misisti (& alios nunc paras mittere) virū disertissimum
natione Hispanū, facundia Latinū, sapiētia Græcū, qui
res Hispanas à prioribus petitas tēporibus chronicis
decorauit. Hunc etiā tuum vocabo liberū, nō natum;
sed adoptiuum. Est quoque sua adoptioni gloria, præ-
cipuè cum *Adoptio* (Iaboleno docente) *in his personis*
tātūm locū habeat, in quibus natura etiam potest habere.
Non adoptātes Scriptores doctissimos, nisi Scriptor
doctissimus. Quid quòd patrē te naturalē adseuerant,
à quo vitā acceperint, & cognatæ lucis vsurā? Vident
æternum; ergò & viues, & quocunq; magna illa no-
mina accesserint, accedet magnum & tuum. Sed iā me
remorantur; & transversum reuocat maior illa feli-
citas; *Facere scribenda.* O quis mihi Sthentoris vocē,
Musarum sonos, Gratiarum lubētias! Ego ne profa-
nus adhuc, nec mysta, tua cōtrectabo facinora? resera-
bo res gestas? nempè sublime cādens solis iubar nullos
despicit oculos, siue aquilæ rutilos, siue lyncei acris,
siue talpæ obnubilos. Igitur à paterno cinere incipiā,
an & hoc faustum? Decebat tuas virtutes; decebat stu-
dia, ne potētia paternæ adseriberetur, quidquid mune-
ris impleuisses: circundabant adhuc & puluis & fragor
cōquassatæ fortunæ: quidquid calcabas, ancipitia erāt,
& abrupta ruinæ. Animos alter deijceret; tu immo-
tus, & impavidus ad cōstantiā accinctus, meliora spera-
re, animum erigere; ad artes sapiētia & virtutis acce-
dere, hunc asylum calamitatum, hunc trāquillitatis &
salutis templum, & aduersus Decumanos illos fluctus
portum tutissimum. Te virum, te fortē casus ille para-
uit. Quotidiè caderes, nisi cecidisses. Nolo fortunā sem-
per blādiētē, quidquid honori superimponit, ánimo
detrahit: *Habet has vices cōditio mortalium, ut aduersa ex
secundis, ex aduersis secunda nascantur: occultat utrorūque*
semita.

semina Deus, & plerumque bonorum, malorumque causas, sub diuersa specie latent. Dicerē interfuisse modestiam tuam, nisi expertus essem natalē. Languent aliquādo virtutes, quas ratio cōmendat. Quæ nobis innata, nisi nobiscum non pereūt. Quid quod. Consiliario futuro. medifāda erat aduersa fortuna. Sive quod. *Difficile sit virtutes eam reuereri, qui secunda semper fortuna sit usus.* Sive quod. *aduersitatis exercitatione prudentes efficiuntur.* Per hunc quōque gradum ascēsurus eras, vt nullum ommitteres. Sive enim intuear. insita bona, siue quaesita, quibus idea constat optimi Consiliarij, omnes illos numeros impleuisti. **I N S I T A,** geniū multiscium, flexibile, & moderandis rebus aptissimū. Generis splēdor, & à maioribus quoque petita nobilitas. Forma item, & vultus decor, maiestatis insignia. Non sine namine Magistratus leguntur. Si rectē internoscas, cōmendati sunt à natura qui digni censentur. Apū examini Principem dedit formā præstantem: cur nō & hominum? num horū abiectior cōditio? A Etas tantummodò desiderabatur: præuenterat præcox prudentia, & cani iam sensus. **A C Q U I S I T A.** Imbutus es Philosophia, & Philosophiæ alūnis Eloquentia, Iuris prudentia, linguarum pericia, historiārum notione, si quis alius in terrarū ambitu. Dixi **E L O Q U E N T I A?** O aureum os! & vt Pilius ille Homericus, *Eloquio comis, experimentis cautus, cui animus prudentia viget, verba dulcedine affluunt.* Laudabo eloquētiæ nitorem in tuis scriptis? multi ea laude censentur. Quid nō cōcinnēt Cleantis vigilia, & repetita sapiūs spongia? Ego, nisi extēporaneam non laudo facundiam; nec facūdia, quæ nō improūisa. Pariter enim, *vt qui hereditiorum sterilem, & agrum scruposum, moras rupinas, & senticet a miseri colunt, quoniam nullus in resquis suis fructus est, nec ullam illic aliam frugem vident. sed*

*Infelix lolium, & steriles dominantur auenæ,
 Suis fragibus indigent, aliena furatum eunt, & vicinorum*

rum

*ram flores decerpunt; scilicet ut eos flores caruis suis
miserant.* Ad eundem modum, qui naturæ eloquentiæ
steriles sunt, contones ~~et~~ fascinant, qui suos semper
prodant dominos, versicolores nempe, & nullibi si-
miles. Hoc modo & psittacus, & corvus, humanam
edunt loquelam; & si elegantior Magister accedat,
maximè exultam. Tu verò extempore, & vt res
postulat, siue quid deliberandum, siue discernendum,
siue decreto imperandum, orationem in Senatu ha-
bes, concinnam, disertam, appositissimam. Video
quantum arti præster natura, quam longè item emi-
neant, si ritè iungantur.

————— *alterius sic*
Altera poscit opem res, & coniurat amico.

Proponebatur facti quaestio, quæ Theseum exqui-
reret? Extemplo aderat luculentissima oratio, ad-
erat & multa eruditio Iurium, Doctorum. Num tu-
multuaria, & cruda adhuc, & nondum in cellas dige-
sta? Putaret quispiam singulis periodis, singulos inuigi-
lasse Demosthenas, singulos Tullios. IURISPRVDEN-
TIA. Maiores nostri circa iuris scientiam magnopere
quidem versati; sed oscitanter, & impolitè. Mag-
num peperere decus, vel Consulti responsum ad ne-
gotia urbana accommodatum: vel Accursij glossem-
mata recensita, vel Doctorum commentaria perle-
cta. Tu leges, & iura intima notione pertractas.
Magnum quidem honorem Scriptoribus defers, sed
salsa mentis irreuerentia. Ad hanc amussim com-
mentarios examinas: nisi conueniant, abnuis, nec
quid velint Interpretes quaris; sed quid iura, & si
detulerint, corrigis. Decorat maximam tuam e-
ruditionem memoriæ felicitas, siue quòd sapius
repetita fidelius inhæreant: siue quòd acerrimè in-
tenta mentis acies, & circa semet agitata, pro-
mit illas quas accepit imagines. Hinc appositif-
sima

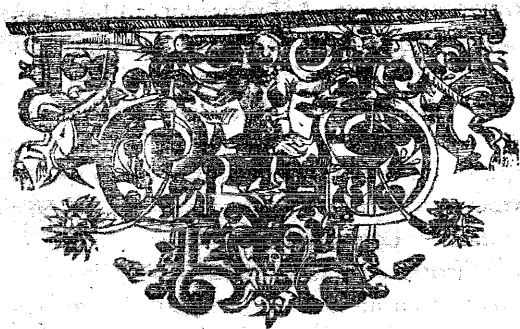
ſua topica, & ex tempore, & numeroſiſſimi Scrip-
torum exercitus, & integra legum capita, & multa
fragmenta, quibus ornas diſſertationes. Nec inter lau-
des commemoranda comitas, urbanitas, beneuo-
lencia, quibus litigatores faues, & candidatos, acce-
dunt ad iudicem, & cenſorem? Socium inueniunt, ſe-
cūri te & hilares cū commodum eſt conuenimus,
nec ſalutationes tuas ſupercilium, aut fatigatio inter-
rumpit, ſed ſua cuique modestia. Et quod pluriſ faci-
mus, non intra ſolos priuatos parietes benignitatem
claudis, & manſuetudinem, ad Senatum quoque de-
fers, quoties te ipſum. Gaudet quoque tua clemen-
tia ſeucrius puluinar, non tantum ad expianda cri-
mina ſaſtigiatum, ſed ad condonanda quoque, vel cō-
niuenta. Ignoras nigros calculos, ubi licet, ſalua Re-
ligione iuſtitie. Teſtatur ſententiarum ſubſcriptio cum
ſalutari ſigno, iure & merito à te uſurpato. Gargem &
Danubium, non flumina, ſed aquarum procellas, ſi cū
Océano conferas, nihilo inuenies ſequiora, ſiue claſ-
ſum intuearis patientiam, ſiue piſcium luxuriam, ſiue
vndarum tumores, ſiue ventorum mugitus. Hi rapidiſ-
ſimo amne præcipitati agros deuaſtant, pontes irrum-
punt, ſyluis ſyluas inuoluunt, ripæ ignari, atque alui: cæ-
terum fecunditas nulla. Gleba enim onerata ſemini-
bus, antequam adoleſcant, vndarum volutata furore,
maturandis impotens eſt. Nilus verò lenè fluens, nec
murmure quidē teſtatur præſentiam. A Egyptum ſœli-
tatur. Nulla Regio meſſium fecundior, animalium fe-
racior, fructuum fertiliſ or. Vſque adeò lenis potentia,
ſtuculentatq; tiliſ or & efferatq;. Macte tali virtute Ma-
gistrauum exemplar! & quod flumina à Nilo ſaturan-
di meſſibus, hoc à te iudices diſcant ſeruandis homi-
nibus. Multi forſan eandem profeſſi manſuetudinem,
ſed extortam, tu benignitatem atque beneuolentiam,
gratiarum ſorores agnoſcis, nec niſi à gratijs impar-
tiendas. *Nec aliud tibi ſententiæ tuæ pretium, quam*

bene

benè indicasse. Non efficta narro, sed publica, & ip-
so Principi maximè nota. Sed cui magis quàm illi, qui
Deum in terris agens, hoc quoque habet Proui-
dentia Diuinæ, cuncta inspexisse. Hinc tot in te
honores, tot munera. Adlectus eras ad Senatum
Neapolitanum! ad rei Dominicæ Senatum euectus.
Hæc vt facta tectaquè esset tua integritas, sapientia,
& sollicitudo, maximè in causa fuere. Sed ne otiosa,
& supervacanea hebesceret tua benignitas, ad Su-
premium Indiarum Senatū adsciuit te Indorum tute-
la. Genuina erat, & seruando latissimè patenti Im-
perio apprimè salutaris. Nec intra terminos Iuris-
consulti continentur tuamunera. Quid ce-
tinerentur dispendio Reipublicæ? cum te non Iuriconsultū
tantum, verum omnigena indole, virtute, pruden-
tia, ornatum viderit. Adlectus ideò ad legationem
in Gallias, in qua quantus fueris, quàm splendidus,
quàm elegans, quàm supra humanam sortem, di-
cere supersedeo. Testetur vterque Princeps, & qui
misit, & cui missus. Illi gratus, ab hoc benignè
receptus. Maiora hæc sunt quàm ab homine, non
contrectari modò, verum nec adspici, vel possint,
vel debeant. Digna quidem, vt cætera, quæ decus
ornet Historiæ, Oratoriæ sublimitas, Poeticæ ni-
tor: Non tantum quia magna, sed quia tua. Cui e-
nim iucundiùs inuigilent bonæ hæc artes, quàm tibi.
Cui sanguinem debent S patriam? Ibit in osteros no-
men Laurenti, ibunt facinora. Hoc quoque tibi fe-
ret acceptum humana felicitas, quod geminam il-
lam *Beatitudinem*, in vno, atque eodem viro con-
iungi posse, exemplo docueris, qui & *Legenda scri-*
pseris & *feceris Scribenda*, vtrumque feliciter.

Atque hoc idem in causa, quod te tutelarem vo-
uent, qui in publicum edunt vigiliis. Vouit olim
D. Ioannes Carrascus del Saz, in Panamensi Prato-
rio egregius Senator, qui cum scripisset tractatum
hunc

hunc, *De casibus Curia*, opus quidem, ut practicum,
ita miximè necessarium, te vnum Mæcenatem ad-
scire in votis habebat: sed morte præuentus, testari
quidem animum potuit, nuncupare non potuit. Ho-
rum conselij D. Franciscus Carrascus del Saz & Io-
sephus filij, qui typis mandauerant, sub tuo patroci-
nio in publicam lucem mitti precantur. Præsto en e-
go absentium obsequia lubens, qui sciam tuum nomē
in immortalitatem futurum nomini Auctoris, &
vel hoc etiam Theones, & Misanthropos
euaforum, quod tantum Patronum
elegit. Vale.

AUCTOR

AUCTORIS COMMENDATIO.

IOANNES SOLOBZANVS,
vir vnde quaque doctissimus, olim
Peruensibus Phœbus, nobis nunc
in Supremo Indiarum Senatu be-
nificum Sydus, in Polyhistore illo
tractatu de Indiarum iure, lib. 1.
cap. 7. num. 71. Scriptorem nostrū
his verbis commendat: *De eiusdem urbis Limensis ter-
re motibus agens, literis mandauit eruditissimus Doctor
Franciscus Carrascus del Saz, qui postquam in ea pluri-
bus annis honorificum Aduocationis, & Adsefforis domi-
norum Proregum officium exercuit, Regi Panamensis
Senatus Consul creatus fuit.*

Plinius Nouocomensis lib. 1. Epistol. Epist. Arrio Cle-
menti: *Vt de Sculptore, Pictore, Fictore, nisi Artifex iu-
dicare; ita nisi sapiens non potest perspicere sapientem.*

AVERTISSEMENT

On a le plaisir de vous annoncer que
le Bureau de l'Administration
de la Ville de Paris a l'honneur
de vous adresser ci-joint
le rapport sur l'administration
de la Ville de Paris pendant
l'année 1887. Ce rapport
contient les renseignements
relatifs à l'ensemble
des services de la Ville
et à leur gestion pendant
l'année écoulée. Il est
divisé en deux parties
principales : la première
contient les renseignements
généraux sur l'ensemble
des services de la Ville
et la seconde partie
contient les renseignements
relatifs à la gestion
de chaque service en
particulier. Ce rapport
est accompagné de
tableaux statistiques
et de documents
relatifs à la gestion
de la Ville pendant
l'année 1887. Il est
adressé à tous les
membres du Conseil
municipal et à tous
les membres du
Bureau de l'Administration.
Il est également
adressé à tous les
membres du
Bureau de l'Administration
de la Ville de Paris
et à tous les
membres du
Bureau de l'Administration
de la Ville de Paris.

TRACTATUS

PRACTICI, ET

QUOTIDIANI.

PRIMVS DE CASIBVS CVRIÆ ENVME-
rantij quinquaginta cum suis declarationibus.

SVMMARYM.

- 1 **C**ASVS Curia frequentes, & quotidiani.
- 2 **Primus** Curia casus in criminalibus est, quebrantamiento de camino, ò tregua.
- 3 **Secundus**, riepto de muerte segura.
- 4 **Cessat** prædictus casus ex dispositione Concilij Tridentini.
- 5 **Tertius** casus est, muger forçada.
- 6 **An** raptam muliere nupta, si maritus raptorem non accuset, possit procedi ex officio cõtra delinquentes, remissiuè.
- 7 **Quartus** casus in fure, latrone publico, famoso, & notorio.
- 8 **Quod** sit magnum furtũ, iudicis arbitrio remittitur.
- 9 **Grassatores** qui in publicis itineribus per vim, & cõ armis grassantur, mortis pœna pro primo furto, etiam minimo, puniuntur.
- 10 **Intelligendum** est si occidant, vel percutiãt eũ, cuius bona rapiunt, vel sit furtũ magnũ.
- 11 **Quintus** casus Curia criminalis, de hõbre dado por encartado, qui propria est bñitius.

Tractatus practici & quotidiani.

- 12 Praxis hannitorū apud nos non extat, sed apud externos.
- 13 Sextus casus in falsificante sigillum Regis.
- 14 Septimus in fabricate falsā monetā, siue marcā Regiam.
- 15 Octavus casus, por razō de otto grā yerro, o traycion que quificessen hazer al Rey, o al Reyno.
- 16 Nonus casus Curia, por pleito q̄ demanda el huerfano.
- 17 Vt sit locus casui Curia propter minorē at atē, requiritur, ut pupillus sit minor viginti quinque annis, sit patre orbatus, nec sufficit esse minor, si non sit orphanus, nec orphanus, si non fuerit minor.
- 18 Errāt qui sine dicta qualitate admittunt, quoscuq; minores in Curia pro suis actionibus proponendis in prima instantia.
- 19 Si minor litem suam proponat contra eius patrem, familias, potest illam intetare.
- 20 Pupillus qui est orbatus patre, & minor viginti quinque annis, habent casum Curia, tametsi diuites sint.
- 21 Miserabiles persone que sint, & eas debet Rex tueri.
- 22 Minor viginti quinque annis, siue vir, siue femina, post quā impetravit veniā at atē, non habet casum Curia.
- 23 Denegaturq; ei restitutio.
- 24 In causa cōmuni pupillo & vidua, est locus casui Curia, si individua sit, nō autē si diuidua: cōtrariū infra nu. seqq.
- 25 Expēditur doctrina Andr. Gall. obserua. 32. n. 2. teneris, omnes lites cōsortes ex participatione alterutrius fortiri forum Curia.
- 26 Declara in casibus Curia actiua propositis.
- 27 Aliqua possu habere ab alio quā a me ipso non possum.
- 28 Adducitur, & expenditur textus elegans, in l. si is qui duos reos, ff. de liberat. legat.
- 29 Ex duobus socijs, qui incapax est, propter capacitātē alterius capit in consequentiā.
- 30 Rex dominus noster est fons iurisdictionū omnium in suo Regno, eamq; exercet per suos Auditores, & Pratores in Regijs Chancellarijs.
- 31 Casus Curia in vno est cōmunis eius cōsortibus in lite volentibus ipsis, si sint actores.
- 32 Causarum continētia quā.
- 33 Primaratione plurimū personarū, si res sit cōmuni, exemplū est de cōmuni hereditate, & etiā in criminalibus causis.

34. *Secunda continentia causæ est ratione generalis actionis, ut tutelæ negotiorum gestorum, &c.*
35. *Actionem mouens coram diuersis iudicibus litem amittit fauore libertatis, & militia, & non in alijs casibus.*
36. *Possessorij, & petitorij causa super eadem re habent continentiam.*
37. *Finis possessorij est principij petitorij, & vnius cognitio habet intelligentiam alterius.*
38. *Exceptio, ne continentia causa diuidatur, habet locum parte opponente, & ante contestatione litis opponi debet, & ea non opposita valet processus.*
39. *Predicta de continentia possessorij, & petitorij intelligenda sunt data capacitate fori.*
40. *In causis executiuis locum non habet exceptio litispendentia.*
41. *Declaratur, ut non procedat, nec permittatur vno, eodemque tempore super eadem quantitate duas causas executiuas prosequi.*
42. *Rationes resolutionis numeri precedentis ab auctore tradita.*
43. *Praxis utilis predictorum in via executiua coram diuersis iudicibus super vno, eodemque debito.*
44. *Decimus Curia casus est in homine paupere.*
45. *Pauperum vox coram Deo acclamatur.*
46. *Pauper quis dicatur iudicis arbitrio relinquitur.*
47. *Ille qui viuit, & se aliter alimentis ei assignatis, an pauper dicatur?*
48. *Alimenta recipiens non dicitur pauper, nisi sit in summa egestate, traduntur rationes & fundamenta noua, ut hac distinctio circa casus Curia obseruetur.*
49. *Expoditur, & reprobatur communis Aduocatorum allegatio, qui solent fundare casum Curia propter paupertatem, dicendo, illum inter alia viuere ex alimentis, quia hoc solum non sufficit.*
50. *Vndecimus Curia casus est, in homine muy cuytado.*
51. *Senes decrepiti, & diuturno morbo laborantes & debiles, & omnes hi, de quibus natura mouetur ad miserendum, habent casum Curia, sub precedenti capite.*
52. *Exempla predicta non ardeant regulam.*
53. *Constituitur sub ea ille qui omnibus suis bonis, siue maioratu, per sententiam fuit priuatus.*
54. *Item qui passus incendium.*

Tractatus practici & quotidiani.

- vel naufragium omnia sua bona amisit.
- 55 Comprehensi sub titulo de curatore furioso, vel prodigo, seu alij extra minores dandis, possunt intentare casum Curia in prima instantia.
- 56 Indus quilibet, siue diuus sit, siue pauper, casum Curia intentare potest ut actor.
- 57 Miserabilis dicitur qui proprias causas administrare non potest.
- 58 Item Senes decrepiti, & diuturno morbo fatigati, publice pœnitentes, liberti Ecclesia, manumissi, cæci, mutilati membris, leprosi, carcerati, & omnes, quibus natura cõmouetur ad miserendum.
- 59 Mercatores quando sunt in itineribus, miserabiles reputantur, & contra eas tempore quo proficiuntur non sunt admittenda calumniosa actiones.
- 60 Deinde Aethiopes, & quos vulgo nominat, mulatos, geniti ab Hispanis & cõcepti à mulieribus Aethiopsibus.
- 61 Quod fallit si sint diuites.
- 62 Causa libertatis est casus Curia, siue actiue, vel passiuè proponantur agendo, vel defendendo.
- 63 Decimustertius Curia casus in causis & libris viduarum, quantumuis diues sint.
- 64 Lite cepta & contestata coram iudice ordinario, non habet locum Curia casus.
- 65 Vidua vna contra aliam non habet casum Curia.
- 66 Stylus promissionis ordinaria, quæ vulgo dicitur, del fuero, & eius exceptiones.
- 67 Sub vidua nomine admittuntur mulieres, quæ habent maritos inutiles, vel longa absentia impeditos quoad casum Curia.
- 68 Seu ad trirremes, vel exilium damnatos.
- 69 Ecclesia vidua dicitur quæ habet Episcopum, sed inutile.
- 70 In ea muliere qua nunquam maritum habuit, sed celebs est, maior adest dubitandiratio, an habeat forum Curia, ut actrix in prima instantia resoluitur affirmatiue.
- 71 Prima exceptio promissionis ordinariae fori est, nõ fiendo causa criminali.
- 72 Intellige si sit vidua ea, nõ actrix, vel accusatrix, quia agendo habet casum Curia, & constituitur ratio & auctoritas adducitur.
- 73 Idem tenendum de quolibet

- bet sortiente casum Curia, quod de vidua numero proximiore est dictum.
- 74 Causa criminales grauiore civilibus, ex Iulio Claro, & eius fundamentis.
- 75 Perquisitores quando & quomodo provideantur.
- 76 Iudices predictos Consiliū Supremū Castellæ nominat, & non Chancelleria.
- 77 In Indiarū Chācellarijs extat ordinatio 17. per quam tribuitur facultas nominandi perquisitores ad cognoscendū, & ordinandū processum, non ad definiendum.
- 78 Nonnunquam etiam ad difinitiuam sententiam pronūciandam nominantur, & hoc iure utimur.
- 79 Secundus casus exceptionis ordinariae fori est, en maruedis pertenecientes al Rey.
- 80 Tertia exceptio, ò sobre execucion de carta executoria, ò contrato guarentigio, que trae aparejada execucion.
- 81 Ardua quæstio, an super executione Sententia, vel contractus, possit intentari casus Curia, & executio peti in regali Chancelleria?
- 82 Distinctio casuum, quando est deuoluenda executio sententia iudici inferiori, qui primam tulit in causa civili, vel criminali.
- 83 Semper ex stylo remittitur executio in Chancelleria inferiori iudici, nisi ex iustis causis retineatur.
- 84 Referuntur quæ sint, & stylus, & praxis exequendi in Chancelleria, vel dandi executorum.
- 85 Potius agitur termino sententia confirmantis, quàm confirmata, & ideò de iure communi executio expectat ad iudicem ad quem.
- 86 In arbitrio dominorum de Chancelleria est, in causis civilibus quantitatis debita, vel executionem per se ipsos facere, vel remittere eam faciendam.
- 87 Intellectus ad leges 27. tit. 23. par. 3. & ad l. 11. tit. 5. lib. 2. Recop.
- 88 Stylus Regaliū Senatuum Limensis, & de Panamæ, q̄ en auiedo caso de Corte, que el actor pudiera pedir è intentar en via ordinaria, se admitta en las executiuas, pidiendo execucion.
- 89 Quid sit obseruandum in Re-

Tractatus practici & quotidiani.

- galibus Senatibus Vallisolerano, Granatensi, & Audientia Hispalensi, & Regni de Galicia.
- 90 Executio sententia quando, & in quibus casibus retineatur à iudice ad quem ex sententia & distinctione Cardinalis Thufchi.
- 91 Si sententia iudicis ad quem fuerit partim confirmatoria, partim reuocatoria, executio ei competit, vel si sit prima modificata.
- 92 Privilegiatus contra alium privilegiatum aequaliter an utatur foro Curia? quid de iure communi.
- 93 De iure nostro Regio cõcasantur privilegia, & confunduntur, nec unus aduersus alium eo utitur, etiam si vidua sit.
- 94 Decimus quartus Curia cause est, contra algun poderoso.
- 95 In conspectu Principis nullus est potentior altero, quia non est in Principe supremo consideratio personarum.
- 96 Idem quod proximiori numero est intelligendum in eius Supremo Consilio, seu Regia Curia, & Chancelleria.
- 97 Potens, vel potentior, quis sit, consistit in facto, & residet in arbitrio iudicis.
- 98 Decimus quintus casus Curia est contra Duces, Comites, & Marchiones.
- 99 Decimus sextus in dominis vassallorum, etiam si non habeant titulum.
- 100 Quod extenditur, etiam si sint pupilli, & minores viri, vel feminae, seu vidua.
- 101 Decimus septimus casus Curia erit, contra las justicias y oficiales dellas.
- 102 Domini Præsides, & Senatores, seu Regiorum Consiliorum, vel Chancellariorum, seu Audientia Hispalensis, & Regni Gallici, sortiuntur casum Curia, & quomodo.
- 103 Adducitur lex 5. tit. 3. lib. 4. Recop. & declaratur.
- 104 Senatores, & Pratores Regij, non possunt causas suas, nec uxorum, vel filiorum, ad Chancellariam, in qua assistunt, trahere.
- 105 Poterit tamè aduersa pars, si voluerit eos conuenire in eadem Chancelleria.
- 106 Non datur prorrogatio iurisdictionis, quando lex eam tollit, limitat, vel inhibet.

- 107 Non datur prorrogatio di-
uerse speciei.
- 108 Adducitur ordinatio 27.
qua inter alias est emissa
cuilibet ex Chancerys In-
diarum Occidentalium.
- 109 Causa adduci potest ad suā
Chanceryam per eius Se-
ratorē, si executor contra
eum datus excedat limites
sue iurisdictionis.
- 110 Remedia quando execu-
tor excedit.
- 111 Propter necessitatem im-
minentem, vel periculum
instans, plura permittuntur,
qua alias nō admitterentur.
- 112 En las Audiencias del Pe-
rú, se lleuan en apelacion
los negocios tocantes a
las executorias que para
estas partes se despachan
en el Consejo de Indias,
exempla adducuntur.
- 113 Ioannes Matieço Regius
in Argentina Chancerya
Senator laudatur, eius mo-
res, et modus procedendi.
- 114 Decimus octauus casus
Curia, en las justicias ordi-
narias.
- 115 Iudices Pedanei, et qui in
vicis assistunt, non compre-
henduntur sub prædicta re-
gula.
- 116 Decimus nonus, en el Te-
niente de Corregidor, y Al-
calde Ordinario.
- 117 Plures casus Curia ex men-
te legum de his disponentiū,
licet non ex verbis.
- 118 Vigésimus casus Curia in
Alguacello maiori, vel exe-
cutore iustitia.
- 119 In Alguacellis minoribus
traditur distinctio.
- 120 Vigésimus primus casus Cu-
ria est contra decuriones,
vulgo, Regidores, o Venti-
quattros.
- 121 Quod attinet ad Tribunos
plebis, vulgo, los Jurados,
erit arbitrium, y en los
Sesmeros donde no ay Ju-
rados.
- 122 Vigésimus secundus casus
erit in tabellione Concilij ci-
uitatis, vulgo, el escriuano
de Cabildo, qui conueniri
potest in Curia Chancella-
ria.
- 123 Quod procedit, etiam si ille
qui conuenierit tabellionem
del Cabildo, por caso de
Corte, sit decurio, quia po-
tentior est tabellio.
- 124 De tabellionibus numer-
arijs fit distinctio.
- 125 Tabellionum aliquorum
mores.

Tractatus practici & quotidiani,

- 136 *Vigesimus tertius casus Curia procedit contra eos, qui sunt de familia iudicis ordinarij.*
- 137 *Comprehensi sub numero proximiori referuntur.*
- 138 *Lex qui iurisdictioni, ff. de iurisd. omni. iud. adducitur, & declaratur.*
- 139 *Eius inhibitio in civilibus & criminalibus intellecta contra Gregor. Lop.*
- 140 *Vigesimus quartus casus Curia contra Syndicū Reipublica, vulgo, el Mayordo mode la ciudad o villa.*
- 141 *Vigesimus quintus in Exattore tributorum, vulgo, el Receptor del servicio.*
- 142 *Vigesimus sextus contra Receptorem alcalala, vulgo, el Tesorero.*
- 143 *Vigesimus septimus in Castellano alicuius fortalicij, seu castelli.*
- 144 *Regium rescriptum exceptionis militaris, & eius inhibitionis.*
- 145 *Vigesimus octavus casus in causis denegata iustitia.*
- 146 *Praxis proximioris numeri.*
- 147 *Auocatio causa fieri potest, & ad Curiam trahi per denegatam iustitiam ab inferiori iudice, qui de ea cognoscit.*
- 148 *Iudices prius monendi, antequam causa ab eis auocetur.*
- 149 *Si constet ex testimonio actorum de nimia negligentia, & remissione ordinarij iudicis, absque citatione potest fieri auocatio causa à dominis.*
- 150 *Declaratur resolutio domini Praesidis Conar. dicitis, Regios Auditores non posse auocare causas à inferioribus, ut procedat non interueniente iusta causa.*
- 151 *Negligentia inferioris, qua & qualis sufficiat, ut ab eo auocetur causa, pedit ex arbitrio dominorum de Consilio, vel Chancelleria.*
- 152 *Regia Chancelleria cognoscunt de todos los pleytos que son sobre casos de Corte, ex l. 11. tit. 5. lib. 2. Recop.*
- 153 *Regales Senatus, & Praetoria Indiarum Occidentalium vtuntur eodem iure, quo Regia Vallisoletana, & Granatensis Chancelleria.*
- 154 *Ordinationes sunt unius forma, & eadē in qualibet Audientia Indiarum.*

- 155 Refertur ordinatio tertia, & eius littera.
- 156 Chancellaria Pratoriales qua.
- 157 Diverfitas in forma, ordine, & poena secunda supplicationis quae aliter est apud nos, quam ea quae observatur Vallisoletano, & Grana tensi Senatu.
- 158 Traditur forma & ordo secunda supplicationis apud nos, & quantitas quae requiritur.
- 159 Quantitas condemnationis, & non prima petitionis attenditur, ut locus sit secunda supplicationi ex parte rei condemnati.
- 160 Reus absolutus, etiam si absolutio sit maxima quantitatis, non tenetur prestare apud nos fideiussionem, si actor secundo supplicet.
- 161 Secus in Regno Castella, ubi servanda sunt l. 1. & 2. & alia, tit. 20. lib. 4.
- 162 Lex 7. tit. 20. lib. 4. in finalibus verbis in Indiarum Chancellarijs observantur.
- 163 Causa retenta, vel aliter quomodocunque introducta in Regali Pratorio, & Chancellaria, si non es por nucua demanda, non habet locum supplicatio.
- 164 Verbum, ni en otra manera alguna, quid importet.
- 165 Quid autem si per remissionem factam ab inferiori causa, introducat in Regali Chancellaria, an habeat locum secunda supplicatio, sit distinctio.
- 166 Qualibet causa Fiscalis in Chancellaria debet intentari, vel in Consilio Regio.
- 167 Procurator Fiscalis non potest Fiscum suo proprio foro Regio priuare.
- 168 Fiscus causas alibi pendentes trahit ad suos iudices.
- 169 Procurator Fiscalis Regius non potest citari, nec vocari coram alijs iudicibus, nisi in Regia Chancellaria.
- 170 Et quandoq; agunt, vel defendunt causas, ante los oficiales Reales, o juez mayor de difuntos.
- 171 An Rex possit audire de gratia, non existente gradu secunda supplicationis, & quae requirantur.
- 172 Cum Rex audit de gratia, si fuit per sententiam eius pronisum, ut restitutio bonorum fieret, non extenditur contra tertium, in

Tractatus practici & quotidiani,

quem fuerunt alienata.

173 Restitutio gratia in quo differat à restitutione iustitiæ remissivæ.

174 Recursus ad superiorem nunquã tollitur, & n. 179.

175 Regio rescripto emissõ Regali Limensi Senatui est provisum, ut quomodocumq; processus, & causæ ad Consilium deferantur, partes citentur.

176 Tenor dicti rescripti, & epistola Regia.

177 In omnibus Chancellarijs Indiarum servandum quod Limensi fuit rescriptum in prædicto casu.

178 Neq; per illud est aliquid innovatum, quod attinet ad secundam supplicationem præter quã quoad citationem faciendam partibus.

179 Quamvis non sit locus appellationi, vel supplicationi, locum habet recursus ad Principem.

180 Auctoritas superioris semper excepta.

181 Per leges noviores est data forma audiendi à Rege in causis secundæ supplicationis.

182 Parti quæ sententiam habuit revisionis in Chancel-

lariæ est ius acquisitum, sicut ex aliqua causa non sit locus secundæ supplicationi.

183 Revisionum materia per Fuschum bene explanata.

184 Ut Princeps aliquam litẽ revideri mandet, requiritur causa sufficiens, vel probabilis, & verosimilis, aliàs peccat mortaliter, seu ei consilium præstantes.

185 Princeps siue Ecclesiasticus, vel secularis, peccat mortaliter, quãdo sine causa derogat iuri positivo, maxime si est tertij præiudicium.

186 Princeps potest tollere, & mutare ea quæ sunt iuris civilis per aliam scilicet legẽ.

187 Declaratur an in tertij præiudicium.

188 Declaratur l. 4. tit. 24. p. 3. & eius effectus, & limitatio.

189 Causa legitima adducuntur notabiliter, ut revisionem noster invictissimus Rex possit cum iustificatione concedere.

190 Quando non adest gradus secundæ supplicationis, solet dari Regium rescriptum, ut per duas, tres, vel quatuor aulas causa videatur in Chancellaria.

- 191 Eadem praxi videntur Vi
cerreges Piruani, & ordena
re solent, quod lites aliqua
ardua videantur per duas
aulas Chancellariæ Limen
sis.
- 192 Vigésimus nonus casus Cu
ria est in causis Fiscali
bus, quedam verò reserua
ta Comitibus sacrarum lar
gitionum, vulgo, El Conse
jo de Hazicnda.
- 193 In Indiarum Occidenta
lium Chancellarijs omnes
causæ Fiscales inãistincta
in eis peraguntur.
- 194 Trigesimus casus Curia
est pro exigendo salario ta
bellionũ, vulgo, escriuanos
de Camara, y Relatores de
la misma Audiencia.
- 195 Trigesimus primus in sala
rio Aduocatorum, & Pro
curatorum, & in Recepto
ribus, caterisq; officialibus
eiusdem Chancellariæ, &
reditur ratio.
- 196 Si salarium annuũ consti
tutum sit, vel lis aliter ven
tilata in Chancellaria, ibi
potest peti salariũ ab Ad
uocato in eadem.
- 197 Secus verò si salarium nõ
fuerit annuum, nec lis ad
Chancellariam deuoluta,
nec in ea profecuta, quia
cessat continentia causæ.
- 198 Etende prædicta ad Su
prema Regia Consilia, co
ram quibus Aduocati ope
ras suas aduocando præ
stant, & in aula causarum
criminalium.
- 199 Casus Curia Reales, hoc
est, ex natura rei, super qua
litigatur.
- 200 Trigesimus secundus est in
feudo.
- 201 Comenda Indorum qua
liter dentur commendata
tarijs, & earum successio.
- 202 Refertur ordinatio de Ma
linas, & eius declarationis.
- 203 Vbi reseruata sunt causa,
non est locus præuentioni
coram alio iudice, quia sit
præiudicium iurisdictioni.
- 204 Vbi adest iurisdictione priua
tina nihil operatur consen
sus partium, ut in alium iu
dicem prorrogatio eius fiat.
- 205 Refertur declaratio vlti
ma ordinationis de Mali
nas, lata anno 1610.
- 206 Computatio mille ducato
rum ad dictam ordinatio
nem, & declarationem de
bet fieri, por la tasa, y no
por crecimiento de espec
cies: quod explicatur.

Tractatus practici & quodidani.

- 207 *Trigesimus quatuor casus*
Curia est super interpretatione Regy privilegij a Rege concessi, qui solus de eius interpretatione iudicat.
- 208 *Ad qua Regia Consilia est*
recurrendum super privilegij interpretatione.
- 209 *Trigesimus quintus notabilis casus Curia Realis* (se moto privilegio actoris, vel potentia rei) erit, si causa sit magni momenti.
- 210 *Explicatur celebris lex 4. tit. 1. lib. 3. Recop.*
- 211 *Lex predicta extenditur* in sua secunda parte, eiusq; decisio ad quamlibet Regiam Chancellariam.
- 212 *Traduntur fundamenta uniformitatis, dispositionis, comprehensionis ex identitate, & rationis militantis, etiam si sit correctoria.*
- 213 *Causa magna maiores iudices requirunt.*
- 214 *Si el caso fuere de grande importancia, erit casus Curia, exempla traduntur.*
- 215 *Quando est casus Curia, & pro tali declaratur, licet de grande importancia, partes gravantur in his, qua hic referuntur.*
- 216 *Casus trigesimus sextus*
Curia est, sobre bienes de mayorazgo y vinculados, & qualiter hoc est intelligendum.
- 217 *Intellige si maioratus, & eius bona sint qualitatibus, & quantitatis magna*
- 218 *Si autem petantur bona maioratus a singulari possessore, qui ea detinet titulo emptionis, vel alienationis, an possit per casum Curia peti, distinguitur, ut in procedenti casu.*
- 219 *Trigesimus septimus casus Curia erit, sobre vassallos.*
- 220 *Trigesimus octavus, sobre fortaleza.*
- 221 *Trigesimus nonus, sobre muerte de heridas de algun Cauallero.*
- 222 *Quadragesimus, sobre la paga de tributos que se piden a Indios encomendados, & qualiter.*
- 223 *Celus & desiderium fauendi Indos, procedit ex tribus causis hic, relatis.*
- 224 *Decem alij casus Curia referuntur ex Andraa Gail obseruatione 1. lib. 1. quorum plures apud nos non extant.*
- 225 *De causis pignorationum, & privilegiorum Principis*

Rex cognoscit in eius Consilio.

226 Vbi est iurisdictio priuatiua, non habet locum Curia casus.

227 Stylus declarandi casum

Curia in civilibus & criminalibus.

228 A declaratione casus Curia habet locum supplicatio, si interponatur a parte conuenta.

TRACTATUS PRIMVS.

I VM Frequetes & quotidiani sint Curia casus, de quibus prima cognitio quoad litem ordinationem, & decisionem Regijs Senatibus, & Chancellarijs competat, nonnunquam vero per auocationem, & plerumque per retentionem causarum: ideo opere praeuium existimari qui sint casus Curia ex professo referre, vt practici eos collectos habeant. Quae autem dicenda sunt, conducunt ad explicationem legis 21. tit. 5. lib. 2. Recopil. quae prohibet reu quolibet in prima instantia conueniri in Regia Chancellaria, *Saluo si la causa fuere de caso de Corte,* & legis secundae, tit. 2. lib. 4. quae constituit ordinem proponendi actionem, & libellum in dictis Chancellarijs, & legis 8. tituli 3. d. lib. 4. quae enumerat casus Curia criminales, & lex sequens eiusdem tituli amplior est, dum inquit: *Que las nuestras leyes de las Partidas,*

y de los Fueros, y Ordenamientos de nuestros Reynos mandan, y quieren que los tales pleytos, y causas, y negocios, que son sobre casos de Corte, se traten ante Nos en las nuestras Chancillerias en primera instancia, Super cuius interpretatione, & casuum enumeratione, erit noster sermo: postea quae primus inter nostrates obtinens adduxit Dominus Praeses Couarruias in practicis quaestionibus, capit. 6. & 7. Didacus Perez, & Azeued. in dicta l. 8. & 9. lib. 4. tit. 3. Recopilation. atque alij ibidem relati, quorum infra mentionem faciemus.

Primus casus erit a criminalibus incipiendo, seruato ordine legis nostrae quintae, tituli. 3. part. 3. *Quebrantamiento de camino, o de tregua.* Secundus *riepro de muerte segura*: & cum hodie duellorum vsus recesserit a Christianis, ex Concilio Tridentino sessione 25. cap. 19. quod ob magnas, & pias Religionis causas damnauit dicta temeraria certamina, cessat hic casus. Tertius est, *muger for-*

Tractatus practici & quotidiani.

gada. Offert se nobis in explicatione huius tertij casus, vtilis, & quotidiana, frequensque quaestio, quae contingibilis est, an si mulier coacta, cui illata est vis, & rapta fuit, est nupta, possint de hoc crimine cognoscere iudices superiores, vel inferiores per praeventionem in prima instantia?

6 Itaque, ut me clarius explicem, quod intendo resolvere, est, *Si auisendo fuerca, robo, à rapto de muger casada, no querrellandose el marido de ella deste delicto de rapto, o fuerca de adulterio, si podran los juezes Ordinarios, o Superiores proceder de officio, o por denunciacion, o acusacion de otro que no sea el marido de la asforçada, o hurtada para adulterarla.* Quaestio quidem est notabilis, & quam licet plura, & plures involverim, à nemine vidi resolutam, nec disputatam, eam quidem resoluendam suo proprio loco remitto, qui erit infra cap. 4. in interpretatione legis primae, tit. 20. de los adulteros, infra libro 8.

7 Quartus casus est in fure, seu latrone, publico, famoso, & notorio, qui quidem propter criminis atrocitatem furca suspenditur, l. capitalium, §. famosos, ff. de poenis, cum adductis à Menochio casu 295. & à D. Ioanne Vela de delictis, cap. 12. num. 22. & si vnū tantum famosum furtum commisserint, dum tamē magnū sit, mortis poena condemnantur. Quod autem magnum sit, iudicis arbitrio relinquitur, ut post Guido-

nem Papae decisione § 89. Couarru. libro 2. variarum, cap. 9. numero 7. resoluit idem Vela; vbi supra, num. 24. Licet contrariū ipse teneat secutus contrariam communem, & post eum Ceuallos. In his verò qui sunt grassatores, hoc est, *salteadores de caminos*, qui in publicis itineribus per vim, vel cum armis grassantur, pro minimo etiam furto ratione dictae qualitatis aggrauantis, furca suspenduntur, ex Vela dicto numero 22. post Cœpolam, quem allegat in authentico, sed nouo iure. C. de seruis fugitiuis, numero 103. quod ne sit occasio errandi est interpretandum, & declarandum, ut bene declarat Gregor. Lop. in l. 1. tit. 14. part. 7. gloss. 6. pro latronibus, qui semel tantum aggreddendo aliquem spoliauerunt, ut per hoc non debeant furca suspendi, vel aliter mori. Quod est intelligendum, quando in aggressionem non interuenit peremptio hominis, quod iterum est declarandum, & sublimitandum Gregor. Lopez dictum, ut non procedat quando fuit furtum magnū, quia tunc, etiam si primum sit, & etiā non illata morte, poena mortis infligitur: & sic iam habui de facto in quodam grassatore, quē propter primum furtum condemnauit hoc Regium nostrum Praetorium de Panamá ad mortem, quia fuit furtum, *Demas de cienuenta ducados*, propter dictam qualitatem, & quia antea nō fuerat,

rat grassatio aliqua perpetra-
 ta, & hæc regio, & prouincia
 maximis periculis subiacet fu-
 randi, eoquòd aurum & argen-
 tum in magnis quantitatibus
 recipiunt Aethiopes, serui agaf-
 sones illud tradituri dominis,
 atque idè hoc consideratum
 fuit. Nec requiritur, vt pro fu-
 rando primo furto fur, vel la-
 tro occidat, sed si sufficit si per-
 cutiat, quia hæc qualitas aggra-
 uat, & est mortis digna, vt re-
 tenta communi contraria, tenet
 Vela dict. cap. 12. número
 22. & ad hæc quæ diximus re-
 ducenda sunt quæ adducit Bo-
 badilla libro 4. Politic. cap. 5.
 número 42. & post eum no-
 uissimè & latè Petrus Caua-
 lus, in resolution. criminal.
 centuria 1. casu 18. alios plures
 prætereo. Itaque quoad no-
 strum propositum per dictam
 legem quintam, titulo 3. part.
 3. vbicunque agatur de denun-
 ciatione, accusatione, vel inqui-
 sitione publici latronis, habere
 potest locum casus Curia, &
 sic inchoari causa coram Re-
 gijs Chancellaria Prætoribus,
 qui causis criminalibus termi-
 nandis in Regalibus subsellis as-
 sistunt, ex officio, vel ad partis
 petitionem in prima instantia
 super hoc procedunt: & idem
 erit si furtum committatur, *de la
 hacienda Real, abriendo las ca-
 sas Reales.*

Quintus casus est, *de hom-
 bre dado por encartado de algun
 Consejo, ò por mandamiento de los
 juezes que han a juzgar las tierras,*
 qui propriè bannitus est, cuius
 rei praxis apud nos, & banni-
 torum materia frequens apud
 exteros raro, vel nunquam eue-
 nit in Castellæ, & Legionis Reg-
 nis.

Sextus dicta lege partita est,
*por sello del Rey que alguno huiese
 fe falsado,* quòd si hoc perpe-
 ratum fuerit falsificando Re-
 gium sigillum in Chancellarijs,
 vel Consilio quolibet Regio, co-
 gnitio, & punitio competit his
 dominis iudicibus, qui assident
 in Consilio, vel Chancella-
 ria, cuius sigillum fuit falsifi-
 catum.

Septimus in fabricante fal-
 sam monetam, vel falsificans
 aurum, vel argentum Regium,
 hoc est, *la marca Real con que el
 oro ò plata se sella, que està en po-
 der esta marca de los oficiales Rea-
 les ante quien se quinta: y fecho y
 enterado el quinto que a sus Ma-
 gestad se deve, se marca la plata,
 o oro:* quòd si compertum fue-
 rit aliquem falsum signi, & Re-
 giæ marcæ instrumentum ha-
 bere, eoque vti, erit casus Cu-
 ria.

Octauus casus erit, *por ra-
 zon de otro gran yerro, o traycion
 que quisessen fazer al Rey, o al
 Reyno.*

Tractatus practici & quotidiani.

16 Nonus, per *pleyos que de-*
manda el huerfano, de quo per
Couarru. in practicis, capite sex-
to, numero secundo, vbi con-
cludit requiri, vt sit patre or-
batus ille, qui ratione pupilla-
ris ætatis casum Curiaꝝ inten-
dit, cuius extensio fit ad mino-
rem vigintiquinque annorum,
quod vno verbo compendisse
17 resoluit Monterroso folio 59.
dum inquit annumerando casus
Curiaꝝ, *los menores de veynte y*
cinco años, aunque sean ilustres,
que sean huerfanos de padre, y no
basta lo vno sin lo otro: & Vi-
lladiego in Politicaꝝ libro pri-
mo, capite primo, numero 90.
quod antea prædixit Specula-
tor titulo de instrument. edit.
§. nunc verò, versic. Et scias se-
cundo, & Imola in capite sig-
nificantibus, de officio delega-
ti, Rolandus à Valle consilio
76. numero 39, vbi alios refert.
18 Ex qua resolutione animaduer-
tendum, errare eos, qui in qui-
buscunque casibus admittunt
minores, qui per casum Cu-
riaꝝ, vt actores non distinguen-
tes, neque aduertentes, hoc
non procedere, si patrem viuum
habeant: nam licet pupilli, &
minores sint, non gaudent fo-
ro Curiaꝝ, ex Couarruua, &
Monterroso vbi supra. Si ta-
men pupillus, vel minor vigin-
tiquinque annis contra patrem
suum litigasset, tunc ex ratio-

ne cessantis causa, & defensio-
nis, cuius cura in filio pupillo,
vel minori est, erga eius patrem
19 crederem locum habere casum
Curiaꝝ. & hoc casu admitti pos-
se, quia pupillus, & minor in
ætate supradicta constituti ca-
rerent prædicta defensione, &
paterna protectione: nam ius
prouidet in similibus casibus re-
medio æquiualentis, argumen-
to in §. finali, instituta de cura-
toribus. Et quando tutor litigat
cum minori, alius prouidetur
curator ad causam pupilli agen-
dam, vel defendendam, pari mo-
do si litigat contra patrem, da-
bitur casus Curiaꝝ: extenditur
20 hic casus ad pupillum, vel mi-
norem patre orbatum, tametsi
diues sit, ex adductis à Couarru.
dicto capite sexto, numero secun-
do, & post eum optime ab Andr.
Gail libro 1. practicarum obser-
uationum numero 39. ex doctri-
na Panormitani in capite signi-
ficantibus, numero sexto de of-
ficio delegati, vbi distinguit in-
ter miserabiles personas, quòd
quædam sunt miserabiles habi-
tu, sed non actu, vt vidua &
pupilli diuites: quadam verò
21 habitu, & actu, vt vidua & pu-
pilli pauperes, & huiusmodi per-
sona, & pauperes, & miserabi-
les solent communiter premi;
& idè Regi omnium maxi-
mè conuenit eas contra omnem
iniuriam & molestiam tueri:
est

est textus ordinarius, quem adducit Abbas & Gail dicto numero 39. capite primo observationum in capite Regum, & in capite administratores 23. quæstione quinta, ibique adducit quæstionem, an huic foro renunciari possit, quod infra dicemus numero Excluditur à casu Curie, & eius privilegio minor viginti quinque annis; maior autem viginti, vel femina maior decem & octo annis, si impetrauerint ætatis veniam, quia maiores sunt in omnibus, & per omnia, præter quam quod immobilia alienare non possunt, quare illis denegatur restitutio, vt resoluit Boerius decisione 350. numero quinto, Caldas Pereira de restitutione, verbo, implorare, numero 47. Quare nimirum si denegeretur aditus ad casum Curie, tum etiam quia per extensionem hoc privilegium ex sententia Doctorum, quos citavi, & communi praxi cuiuslibet Regij Senatus, competit minori viginti quinque annis patre orbato, quia sua tueri non potest: quod cessat in eo, qui tamen minor sit rebus suis administrandis, ex Principis rescripto & gratia habilis fuit effectus, & reputatus maior, denegata ei restitutione, qua si careat, debet etiam non vti casu Curie competenti *et memor & huerfano.*

Extenditur privilegium prædictum ad causam communem cum pupillo & vidua, seu Ecclesia, vt possint in causa communi alij, qui dicto privilegio non gaudent, illo vti ex vi communitatis causa: quod intellige, si indiuidua sit, vt in seruitute, patronatu, & cæteris rebus incorporalibus, quæ diuisionem non recipiunt. Secus verò in diuiduis, & in quantitate debita, in hereditatis petitione, in qualibet alia reuendicatione, in usufructu, & alijs similibus casibus diuiduis, sic resoluit Gregorius Lopez ita intelligendus, & declarandus in dicta l. quinta, titulo tertio, part. tertia, glossa 4. & post eum Villadiego sine distinctione prædicta locutus dicto capit. primo suæ Politicæ, numero 90. dum inquit: *Y en caso que el uno solo sea privilegiado, tambien goza el que no lo es del privilegio del que lo es; por ser la causa indiuidua*: aut enim voluit dicere, *siendo la causa indiuidua*: aut est intelligendus cum dicta distinctione Gregorij Lopez, quem in margine citat. Obstat tamen his quæ diximus non parua difficultas, ex eo quod cum sit vnum, idemque ius eorum, qui ex eodem principio, & iustitia pender, quando est causa communis, est notabile inconueniens, vt cum vna parte (tamen ipsa causa

Tractatus practici & quotidiani.

25 diuidua fit) determinetur à Dominis de Consilio, vel Chancellaria, & cum alia à iudice inferiori, & diuersæ Sententiæ super vno, eodemque facto, & iure pronuncientur, & vna eademque res diuerso modo forsan, vel intelligatur, vel diffiniatur sub diuersis iudicibus, & ita continentia causæ diuidatur, & eius contextura. Quare omisis prædictis, & reiecta distinctione quam facit glossa quarta in dicta l. quinta, titulo tertio, part. tertia, sic est resoluendum, etiam si causa diuidua sit.

Imprimis post tradita per Doctores in cap. final. per textum ibi de rescriptis, & in l. prima, ff. de quibus rebus ad eundem iudicem eatur, vbi plura glossa in verbo, eundem iudicem, textus in l. nulli, C. de iudicijs, & ibi communiter Doctores, & in capite ex tenore, & ibi elegans glossa, in verbo, negotio de rescriptis, cum his quæ utiliter & compendiosè adduxit Parladorus libro secundo rerum quotidianarum, capite nono, ex numero secundo, post Afflictum decisione 354. numero 13. vbi Cæsar Vrsilius, est tenendum, quod si plures sint litis consortes, quorum vnus tantum immediatè, reliqui verò mediatè habent casum Curix, omnes in Regio Senatu, seu

Chancellaria forum in prima instantia sortiuntur, ne continentia causæ diuidatur. Hæc est praxis Camera Imperialis, quam adducit Andr. Gail libro 1. observationum, obseruatione 32. numero secundo, aplicando illud quod ibi dicit de Imperio, & eius Camera Imperiali ad Regna hæc, & eius Chancellarias, & Regios supremos Senatus, eamque obseruatam apud nos vidi, vt cum vnus ex consortibus actiue, hoc est, *secundo actor*, habeat casum Curix, & eius participatione, omnes alij vtuntur eodem foro, & priurlegio. Quod ipse iterum comprobo: nam magis dignum trahit ad se minus dignum, vt est vulgare, & aliqua possum habere ab alio, quæ à me ipso non, leg. Aristo, vbi aliæ consonantes, ff. qui potiores in pignore habeantur, Vrsilius ad effectum, decisione 350. numero quarto: & ex duobus socijs, qui incapax est ad legatum acquirendum, vel hæreditatem propter capacitatem alterius, etiam in re diuidua capit in consequentiam, ex textu celebri in l. si is qui duos reos, ff. de liberatione legata, cuius argumentum magnopere ad nostrum hoc propositum conducit. Rursus etiam, quia dominus Rex est fons omnium iurisdictionum, vt adducit & resol-

26

27

28

29

30

tit. Auend. de exequen. mandat. cap. 1. num. 2. lib. 1. eamque superiorem, & supremam, quæ sibi competit, exercet in Chancellarijs, & Senatibus per suos Auditores, & Senatores, eo adhibito moderamine, vt vnusquisque in prima instantia apud suam iudicem, & domicilium conueniatur, nisi in casibus Curia exceptis in dicta l. quinta, titulo tertio, part. 3. & in l. octaua, titulo tertio, libro 4. Recopilationis, & in l. 2. titulo secundo, libro quinto, ibi: *Saluo si la causa fuere de caso de Corse*, quod intelligendum venit in eo, qui habet casum Curia ex se ipso, vel in alio qui eo vti, & potiri potest, ex vi communitatis qui illum habilitat, & participem dicti priuilegij facit, vt est in argumentum d. l. si is qui duos reos, ff. de liberatione legata, quam nos inducimus, & allegamus. Ex quibus firmata manet prædicta conclusio, casum, scilicet, Curia extendi ad omnes confortes causæ, siue indiuidua vel diuidua sit, & in terminis ita resoluit Tullius sub litera C. secundo tono, conclusione 975. numero septimo, vbi inquit: Quod si plures sunt rei ex eadem causâ & obligatione, vnica sententiâ debent omnes terminari, quia continentes dicuntur causæ, & valet appellatio, si vnus solus conuenitur coram vno, a-

lius coram alio iudice, & ius appellari potest, allegat Ioannem de Imola conf. 44. in fin.

Declaratur prædicta volentibus litis confortibus, carentibus dicto priuilegio fori Curia. vti eo propter participationem, & identitatem causæ cum priuilegiato, quia si nolunt, cum sint actores, non compelluntur ex vulgari axiomate beneficium, scilicet, non conferri in inuitum, & si ipse minor ex persona sua, vel vidua valent non vti dicto priuilegio, intentando actionem in prima instantia coram iudice ordinario, & non in Curia possent & sic virtualiter ei renunciare, multò fortius qui non habent prædictam prærogatiuam ex se ipsis: & hæc quæ diximus procedunt in casibus Curia, quando sunt litigantes actus, ne repugnet regul. text. in cap. quod fauore de regulis iuris lib. 6. vt tanquam cum maiori claritate procedamus, omisis his quæ adducit Parlador. dict. cap. 9. lib. 2. quæ quidem attinet ad actorum accumulationem post cœptas causas. Nos autem agimus de actionibus propositis accumulandis, & de declinatoria propositione, & eius valida exceptione, & quando obstat dicta exceptio, ne contentia causæ diuidatur, vt casus Curia incipiat, terminetur, & finiatur coram ea.

Primus itaque casus est ratio-

31

32

33

Tractatus practici & quotidiani.

ne plurium personarum, quando videlicet eiusdem causæ plures sunt rei sub diuersis iurisdictionibus, & ad eundem finem agitur, veluti si plures sunt socij, vel fratres sub diuersis iurisdictionibus domicilium habentes, & inter eos contentio sit de communi hæreditate adhuc indiuisa: quo casu non coram diuersis, sed omnium superiore iudice conueniendi sunt coram Rege in Regia, scilicet, eius Chancellaria, de qua quidem continentia loquitur titulus, ff. de quibus rebus ad eundem iudicem eatur, & obtinet non solum in ciuilibus, sed etiam in criminalibus causis, Baldus in capite primo de controuersia feudi apud part. termin. Iaso. in l. nulli, numero tertio, C. de iudicijs, Andr. Gail. dicto capite 32. libro primo obseruationum, numero quarto. Cuius dictum ad nostrum intentum applicatur, quando vnus ex consortibus casum Curie habet, siue ciuilis sit, siue criminalis, vt in proposito omnes concurrant in Curia, ne causæ continentia diuidatur, adducit Tuschus dicta conclusione 975. numero septimo, sub littera C. quæ quidem obtinent, siue consortes litis, siue vel partem rei, vel hæreditatis habentes sint actores, vel rei: & est limitatio ad regulam quod actor sequatur forum rei contra iura

expressa, scilicet, legem final. C. vbi in rem actio. & in l. in criminali, C. de iurisdictione omnium iudicum; & in l. 3. C. vbi causæ status agi debet.

Secunda causæ continentia est ratione generalis actionis, quando diuersæ res, vel causæ, continentur omnes sub vna actione generali, puta sub actione tutelæ, vel negotiorum gestorum, de qua loquitur Iason. in dicta l. nulli, post glossam tertiam: item si res litigiosæ sub diuersis iurisdictionibus, & in diuersis locis sitæ sint, & vna actione petantur, ita Andreas Gail. dicta obseruatione 32. numero quinto, & numero sexto, adducit tertiam continentiam causæ, & eius diuisionem, quæ ex instantiæ mutatione inducitur, vt solus coram vno iudice pendeat, non debet quis ad alium iudicem vocari, vt ex vulgata l. vbi cœptum, ff. de iudicijs, & alijs ordinarijs allegationibus comprobatur: & incurritur pœna amissionis causæ, si coram diuersis iudicibus quis petat in duobus casibus; primus fauore libertatis, l. prima in fine, C. de assertione tollenda: alius fauore militum, l. tam collatores, §. finali, C. de re militari, libro 12. Ad hanc continentiam, & eius prohibitam diuisionem expectat litis præuentio: nam lite coram vno iudice præuenio penden-

34

35

dente non potest coram alio iudice concurrentem, & æqualem iurisdictionem habente conueniri, ex text. in capite cum plures de officio delegati, libro sexto.

- 36 Quarta autem continentia, cuius diuisio prohibetur, est iudiciorum, quando scilicet duo iudicia ad eandem rem competunt, licet diuersis vijs, vt est possessorium, & petitorium: ista quidem iudicia diuidi non debent, & coram vno iudice possessorium intentari, textus in capite primo de causa possessionis & proprietatis, dicta l. nulli, C. de iudicijs, cum vulgaribus. Ratio autem rationis est, ob quam istæ causæ continententes sunt ad eandem rem competentes: nam finis possessorij est principium petitorij, Baldus eleganter in l. 1. numero secundo, ff. vti posside. tis, Gail dicta obseruatione 32. numero 11. quia cognitio vnus affert intelligentiam alterius. Limitatur vero hæc quartæ continentia impedita diuisio, vt non procedat, si diuersi processus facti sunt parte non opponente, Innocentius in cap. cum M. Ferrariensis, numero 10. circa finem de constitur. Felin. in dicto cap. 1. de causa possessionis & proprietatis. Itaque hæc exceptiones mutationis, vel diuisionis iudicij, seu continentia causarum,
- 37
- 38

ante litis cōtestationem opponi debent, & oppositæ litis ingressum impediunt, textus in capite inter monasterium de re iudicat. Secus si nō opponantur, quia processus valet, vt ex Baldo in d. l. nulli, numero tertio, Alexandro numero 4. Iaso. n. 6. & ex alijs docet Gail. dicta obseruatione 32. num. 13.

Ne forsan insurgat aliquis, declara primò, prædicta non procedere data in capacitate fori in possessorio, & petitorio, vt iam vidi, & sepe habui consulere, per textum in cap. finali de iudicijs, cuius decisionem extende, non solum prædicto casu, sed in alio quolibet, in quo subsistat diuersitas, & incapacitas fori, de qua in dicto cap. finali, secundum eius verum intellectum. Secundò declara & limita præcedencia de non diuidenda continentia causæ, vt non procedat in causis & litibus executiuis, quia etiam pendente lite, & ea cœpta coram vno iudice, potest coram alio intentari, non obstante exceptione litis pendentiæ, quod sub dubio tenuit Ias. in dict. l. nulli, numero 8. sed decisive idem Ias. consilio 28. numero 3. libro 2. tenet in executiuis non habere locum dictam regulam, ne continentia causæ diuidatur, quam communem opinionem firmat Thusc. conclus. 976. num. 4. ex Bonacosa lib. 1. cōmun. fol. 439.

Tractatus practici & quotidiani.

& Castrensi consilio 87. libro primo, numero 3. ex nostraticibus ita tenet Paz in praxi 4. part. capite secundo, numero quarto, licet contrarium teneat Parladorus cap. finali, 5. part. §. 111. numero 21. vtrumque refert Joannes de Euia secunda part. §. 1. Curia, numero 3. eos & alios Amador Rodriguez de via executiua, capite sexto, ex numero 19. Opinio autem Gundifalui Suarez de Paz est vera, praxique obseruatam semper vidi. Quæ quidem resolutio venit declaranda, & sublimitanda, vt licet non obstante exceptione litispendentiæ, possit causa eadem executiua cœpta coram vno iudice, coram alio intentari, quousque solutio fiat: non tamen permittitur, vt ambas easdem causas sub diuersis iudicibus vno eodem tempore actor prosequatur: quia inconueniens est, tum propter diuersitatem quæ esse posset in sententijs: tum etiam, quia duo specialia in vno casu concurrere non possunt, ex l. prima, C. de dotis promissione, essetque si omissa prima lite executiua, alia coram alio iudice inchoaretur super eadem re, & quantitate, quod permittitur ob fauorem breuioris solutionis. Altera esset specialitas, si vtriusque cause primæ & secundæ prosecutio coram di-

uersis iudicibus admitteretur, quod non est permittendum, quia ex eo prouenirent plura inconuenientia, & dubium concurfus de duabus solutionibus, de vna eademque quantitate contra bonam fidem prohibentem bis exigere, & diuersæ forsitan sententiæ latæ à duobus iudicibus de eadem re eodem tempore, quod est notandum. Cum vero in vna parte bona non subessent, vel esset aliud impedimentum, tunc in alia incipere potest actor causam executiuam: quousque sibi solutio fiat, etsi non sit, ad alium iudicem, & alia bona de nouo recurrere cum exhibitione testimonij de bonis incertis, vel de solutione non facta, vel integrè non recepta: quod adnota, quia quotidianum, & à nostris Regnicolis, quos viderim, non tantum. Praxis autem erit pro iunioribus, *que si el acreedor tiene escritura publica, executoria, confession, ò conoconimiento reconocido, sentencia arbitraria, ò parecer de terceros confirmado, auisado por virtud de qualquiera de las dichas cosas, pedido mandamiento de execucion, y fechose, y tramandose ante vn juez ordinario, podria usar hasta ser pagado de la misma escritura ante otro juez que lo sea competente para pedir ante el execucion conforme a la distincion de casos, y fueros*

fueros executiuos que declara la ley final, tit. 2. l. 4. Recopilat. que es la que llaman la pragmatica de las sumisiones.

Empero lo dicho se ha de entender sacando la escritura original del primer processo executiuo, quedando en el un tanto della autorizado, ò si tiene clausula de poder sacar trasladados, como se usa en las Indias, en virtud de la una pedir ante un juez, y por el otro traslado ante otro que lo sea competente, conforme a la dicha ley. Demanera que el instrumento ò recando que se presentare ante el segundo juez, ha de ser executiuo de por sí.

Lo segundo se advierte, que, como está resuelto, no se puede a un mismo tiempo ante diversos juezes seguir una misma causa executiuo, sino que dexado el primero, se ha de seguir ante el segundo, y si no parecieren bienes, y no huviere orden de cobrar en todo la deuda, o alguna parte que falte, con testimonio dello, se puede recurrir y proseguir, continuando la primera causa: argumento textus in l. à Diuo Pio, §. fed& illud, ff. de re iudicata, ibi: Sed illud debet dici, vbi controuersia est de pignore, illud dimitti debere, & capi aliud si quod est sine controuersia; & quod ibi inquit textus de controuersia pignoris intelligatur etiam de dubio exactionis. Lo dicho se ha de declarar y entender que no procede quando el primer juez ante quien de su principio la execucion se pidió, da requisitoria para que se haga mejora en bienes de otra jurisdiccion, que pertenezcan al

deudor: porque por esta mejora los pregonos se han de dar a los bienes en el lugar de la jurisdiccion donde estuieren, y despues boluerse a embiar al juez requirente, para que haga el remate, no auiendo legitima oposicion del deudor por excepcion prouada que lo impida: saluo si la requisitoria fue para que el juez requerido mande dar los pregonos, cite de remate al deudor, y de en la causa sentencia, como se acostumbra en partes longinquas: pero entorces se ha de llevar la escritura original, conforme a la mejor y mas verdadera practica, para que el deudor executado, viendola, pueda ser oydo y defendido: lo qual no seria, si por solo el testimonio que estuviere inserto en la requisitoria, fuese compelido à pagar, aunque en esto de traerse la escritura original, ha auido y puede auer diferentes practicas. Y quando la requisitoria fuese para poder llegar a sentencia, y hazer pago, procederá lo que tengo dicho, que no podrá seguir se la causa ante dos juezes a un mismo tiempo, por la multiplicacion que puede auer de pagas, costas y daños en venta de bienes: y lo q̄ peor es, diuersidad de sentencias en una misma cosa. Quod iura abhorrent, ex l. 1. C. quando prouocare non est necesse, & nullitas quæ causatur ex diuersitate, vel contrarietate duplicis, diuersaque sententia diffinitiuæ late à iudicibus diuersis ordinarijs, coequalibus super eadem re, diuerso loco, tempore, & processu dicto, & sic manet declaratus articulus quotidianus, & frequentissimus

Tractatus practici & quotidiani.

simus dubius propter diuersitatē opinionum Doctorum indistincte loquentium.

44 Decimus Curie casus est, *de bo me pobre*, ex dict. l. 5. tit. 3. p. 3. vbi Gregor. glos. 5. ex locis Sacre Scripturæ admonet, & comprobata quanta cura sit de pauperibus, & eorum causis tenenda, & quod vox eorum acclamat corā Deo. Quis autem pauper dicatur, omitta resolutione Didaci Couar. cap. 7. practicar. quæstionū, num. 3. est tenendum arbitrio do minorum de Consilio, vel Chancellaria relinqui, & quis dicatur pauper attenda qualitate regionis, & prouinciæ, vbi habitat, & 45 quantitate bonorum quæ ibi possidet; nam in quibusdam partibus diues, & non pauper erit, qui in alijs eadem pecuniæ quantitatē possidens pauper existimabitur, quod obtinet in his Indiârū Regnis. Itaque arbitrarium erit, vt ex Menochij resolutione colligitur de arbitrarijs iudicium, casu 65. num. 7. vbi quamplures auctores hoc idem tenentes citat, & num. 8. nobilem iuxta suam conditionem pauperem iudicamus, etiā si in bonis mille habeat: & è contra diuitem credimus rusticum, qui centum habeat: inops autem minus habet quàm pauper, vt Doctores, quos Menochius citat, concludunt; Decius præcipuè in authentica præterea, C. vnde vir & vxor, num. 16. vers. Sed potest saluari, Afflict. decil. 179. l. 1. si

constante, num. 14. ff. soluto matrimonio.

Sed est quæstio utilis, & quotidiana, an ille qui non habet vnde se alat, nisi alimenta quæ ei fuerint assignata, possit dici pauper ad effectum casum Curie obtinendi in suis litibus. Cui respondetur negatiuè, vt concludit Petrus Surdus de alimentis, tit. 7. quæst. 37. num. 7. Pauperem illum non dici, qui habet à quo alimenta petere possit: si igitur hæc subsidiaria actio excludit nomen paupertatis, multo fortius qui assecutus est alimenta ei assignata pauper dici non potest.

Quod quidem pia & benigna interpretatione accipiendum est, vt declaretur non procedere, quando pecunia ad alimenta assignata aded tenuis sit, & in parua quantitate, vt adhuc alimentatus sit in summa egestate, per textum, & eius expressam rationem in l. si quis à liberis, §. item rescriptum, ff. de liber. agnoscent. cuius verba sunt: Item rescriptū est hæredes filij ad ea præstanda quæ viuus filius ex officio pietatis suæ dabit inuitos cogi non oportere, nisi in summam egestatem pater deductus sit, & ibi Cordoua de Lara ex num. 11. disputat, & resoluit, quando monasterium teneatur alere filios monachi. Circa quæ cum ad propositū nostrum non attingant, non infesto: hoc enim solum ex hoc textu percipiens, illum, qui alimenta 48

recipit, nõ est dicendum esse pau-
perem simpliciter, nisi constitu-
tus sit in summa egestate, quo-
quidem casu continuatur obli-
gatio alimenta dandi ab hære-
de defuncti: si autem sit constitu-
tus in summa egestate alimentari-
us, vel ex eo quod alimenta
sint tenua, vel quod plures filios,
& uxorem habeat, quibus ali-
menta non sufficiant, pauper est
iudicandus alimentatus, si alium
de bona non habeat, & sic con-
stitutus in pauperie casum Cur-
riae ex capite paupertatis habe-
re poterit, aliàs non, ex his quæ
ex dicto textu, & opinione Petri
Sürdi de alimentis dicto titulo
7. quæst. 37. numero 7. adduxi-
mus, qui licet alleget Bartolum
in dict. §. item rescriptum, non
legit illum Bartolus, nequicquã
dixit in lectura totius legis su-
pradictæ, siquis à liberis, cū suis
§§. ex his, atque illum allegat Sur-
dus prædicto numero 7. textus
verò in dict. §. item rescriptum,
probat intentum Sürdi, & eius
resolutionem, nec valet allega-
tio, quæ cotidiana est Aduoca-
tis, *7 para intentar caso de Corte
por pobre, lo fundan en que viene de
alimentos, quia hoc non sufficit,
sino es que se prueue sumariamente,
y en la manera que resuelve Couar.
cap. 8. practicarum. num. 4.
q̄ es pobre, porque aunque se le dan
alimentos, no tiene otros bienes, y los
que se le han señalado son en tan poca
cantidad, que no bastan para poder*

*sustentarse a su muger y hijos, si los tie-
ne, y assi está en miserable estado, vt
statim dicemus.*

Vndecimus Curia casus ex
d. l. 5. tit. 3. p. 3. est, *o muy cuytado*, 50
qui deducitur ex l. 1. C. quando
Imperator inter pupillos & vi-
duas, ibi: Si pupilli vel viduæ ali-
quæ fortunæ iniuriæ miserabiles
iudiciū nostræ serenitatis optau-
erint, præsertim cū alicuius potē-
tiã perhorrescūt, cogantur eorū
aduersarijs examini nostro, seu
copiã facere, cui concursus est l.
20. tit. 23. p. 3. & est speciale in
causis pupillorū, viduarū, & mise-
rabiliū personarū, vt possint re-
lictō iudice ordinario huiusmo-
di personæ adire Principē, vel ei-
us Senatū, qui eū repræsentat,
Bart. in l. AEmilius, in fiff. de mi-
norib. & probatur in d. l. vnica,
C. quādo Imperator inter pupil-
los & viduas, quia vt dicit ibi
Bald. Princeps est mediatas pro-
tector huiusmodi miserabilium
personarū. Sub hoc tamē verb. *o
ome cuytado*, cōprehēduntur sequē-
tes, senes decrepiti, & diuturno
morbo fatigati, & debiles, & om-
nes hi, de quibus natura moue-
tur ad miserēdū, ex ratione d. l. 2
tit. 23. p. 3. Afflict. decif. 257. n.
1. & hoc per textum in dict. l. v-
nica, resoluit Rolan. à Valle, con-
fil. 76. libr. 1. num. 44. Andreas
Gail obseruat. 1. lib. 1. n. 39. nec
exempla arctant regulam circa
has causas miserabilium perso-
narum, & quæ dicantur. Etenim 52
C iudi.

Tractatus practici & quotidiani.

53 iudicio meo ille dicitur miserabilis, qui omnibus eius bonis, siue maioratu, per sententiã fuit priuatus, & restituere coactus, ex d. l. 20. ibi: *q̄ sōmuy descaidos del estado en q̄ solã ser.* Itẽ cui aliquod in cẽdiũ, vel naufragiũ superuenit, ex quo perdiderit omnia bona sua, vel maiorẽ partẽ eorũ, quia ij omnes, & eis similes, sunt, de quibus natura ipsa mouetur ad miserẽdũ, vt ex Afflict. Roland. & Andræa Gail prædiximus.

55 Denique omnes comprehensi in titulo, ff. de curatore furioso, prodigo, vel alijs extra minores dãdo, & in eius rubro, & nigro, & inter cæteros apud nos ego cõ numero quẽlibet Indũ, siue diues sit, siue pauper, qui omnes ex cõmuni praxi, & stylo Regij Senatũs Limẽsis habet casum Curiz, quia sui mentis cõpotes nõ solẽt esse, & pro minoribus reputãtur, suntq; eorũ causæ cõtẽtẽ in d. rubric. ff. de curat. furio. Et miserabilis dicitur, qui proprias causas administrare non potest, vt est text. in l. 1. in fin. ff. de postulan. Rolan. vbi sup. n. 47. dict. consil. 76. lib. 1. & post eũ, & Matth. de Afflict. cõpendiosẽ Tusch. conclus. 273. sub lit. M. vbi refert pupillos, viduas, senes: decrepiti, & diuturno morbo fatigati dicuntur miserabiles, & omnes alijs, vt prædiximus, quibus natura comouetur ad miserẽdũ. Item peregrini, orphani, puellæ nobiles, qui secũdũ cõditionẽ viuere ne-

58

queũt, publicẽ pœnitẽtes, liberti Ecclesiæ, manumissi, infantes expositi, cæci, mutilati mẽbris, leprosi, carcerati, vt ex Rebus. ad ordinationes Franciæ, tit. de sentẽtijs prouisionalibus, art. 3. glo. fin. in principio, adducit Tusch. vbi sup. conclu. 273. num. 1. & 2. & num. 3. enumerat mercatores quando sunt in itineribus, sunt miserabiles personæ, idẽo eis fauẽdũ, ex Alex. cons. 130. super eo in fin. lib. 7. Pro quibus est notabilis lex 47. tit. 2. p. 3. vt contra eos excludantur *maliciosas demandas, y no se espere a se parida*, quod quotidie habemus in praxi.

Deinde Æthiopes, qui litigant apud nõs, *los morenos, õ negros, nascidos en Guinea, õ en este Reyno, y los mulatos y mulatas, esclauos, õ horros, tendran caso de Corte por miserables, y que temen litigar con Espanoles, y tener contienda con ellos, en particular si aquellos a quien conuenien y demandan son poderosos, õ que no lo sean*: & ita procedit ratio textus in dicta l. vnica, in illis verbis: Præsertim cum allicuius potentiam perhorrescant, cogantur eorum aduersarij examini nostro sui copiam facere, cum superius adductis: & quia vt in plurimum sunt pauperes, liberti, vel libertini. Si autem ex supra dictis Æthiopicis, vel eorum filijs Hispanorum, & Æthiopum diuites essent, & bona, vel domum, prout etiam sæpẽ accidit, haberent, & sic

59

60

61

sic

sic cessat ratio miserationis, per-
consequens cessabit privilegium
casus Curia.

62 Ex quibus deducitur duode-
cimus casus Curia, scilicet, in
causa libertatis, quam intende-
rit in possessione seruitutis con-
stitutus, vel si sit reus in posses-
sione libertatis potest petere, vt
in Senatu Regio intentetur, & ad
eum remittatur, quia est & repu-
tatur causa libertatis, & habe-
tur vt pia.

Et ex predicta ratione mise-
rationis, quia miserabilis ille
qui ex seruitute ad libertatem
proclamat, vel cum sit pro libe-
ro existimatus, ad seruitutem re-
digi petatur, erit quaelibet cau-
sa libertatis Curia, siue agendo,
siue defendendo ex parte procla-
mantis ad libertatem, vel procla-
mati ad seruitutem.

63 Decimus tertius casus Curie
quotidianus erit in causis, & li-
tibus viduarum, dict. l. vnica, C.
quando Imperator, ex predicta
l. 20. tit. 23. part. 3. ibi: *Vin-
das, o huerfanos si huuieren alca-
das, o otros pleytos porque ayen de
venir ala Corte del Rey*: & quia
signanter & bene Dominus Præ-
ses Couarruias de hoc agit,
cap. 8. practicarum, est ad eum
recurrendum, & ad Rolandum
dict. consil. 76. lib. 1. ex num. 39.
Andream Gail dicta obseruatio-
ne 1. libro 1. numero 39. & 40.
Azeued. in l. 8. & 9. titulo 3. li-
bro 4. Recop. ex num. 7. Monte-

roso tract. 5. de *Chancillerias*, fol.
59. numero 11. Cessatque ex cõ-
muni & forensi praxi opinio eo-
rum, quos refert Roland. dict.
consil. 76. ex numero 44. tenen-
tium, privilegium fori Curia lo-
cum non habere in vidua diuite,
quia quantumuis diues sit forum
Curia in prima instantia sortit-
tur, ex ratione dict. l. 20. tit. 23.
p. 3. & adductis à Couar. vbi su-
prà, & melius à Rolando, qui sic
concludit dict. consil. 76. in fine,
& præ cæteris Gail dicta obser-
uatione 1. numero 40. vbi addu-
cit viduas, & pupillos diuites esse
miserabiles habitu, licet, non
actu; pauperes verò, & habitu,
& actu, & sic competit eis quòd
solo habitu sunt Curia casus, vt
iam in pupillo resoluius suprà
num.

Si verò lis cõpta & contesta-
ta sit coram Iudice ordinario, 64
non habet locum Curia casus
quoad primam instantiam, nec
pœnitentia admittitur, vt post
Couar. adducit Azeued. in d. l. 8.
tit. 3. lib. 4. n. 5. & 6. Ratio autem
rationis est, quia in iudicijs quasi
contrahitur, & per contestatio-
nem transiit iudicium ad con-
tractum quoad eius prosecutio-
nem, in ordinatione, & diffini-
tione causæ, ex vulgata l. 3. §. idè
scribit, ff. de peculio, & num. 7.
Ipse idem Azeued. resoluit lo-
cum non habere casum Curia
contra aliam viduam, vel æqua-
liter privilegiatum, & quando

Tractatus practici & quotidiani.

66 prouifio fit, & datur viduæ, & alij, Curie cafum habentibus, quæ vulgo dicitur, *la ordinaria del fuero*, vt retulit compendiosè author practicus libri, qui infcribitur de Monterrofo, vbi inquit: Viduæ quæ elegit forum Curie, fiue agendo, fiue excipiendo, dari prouifionem, *por la qual fe inhibe a todos los jueces inferiores a las fupremas Audiencias, aunque fean Alcaides de Corte, y Chancillerias, entre tanto fuere viuda, y viuiera honestamente, excepto en feis cafos, y caufas, conuiene a faber en caufa criminal, o marauedis pertenecientes al Rey, ò fobre execucion de carta executoria, ò contrato guarentigio, que trae aparejada execucion, ò fi contefta la demanda ante el Iuez inferior, fin declinar jurisdiccion, ò de diez mil marauedis abaxo, ò con persona que tenga igual privilegio que la tal viuda, y han de ir exceptados eftos feis cafos en la dicha ordinaria.*

67 Non verò vt authoris cuius dicta præfata fonant, fed vt docti, ac grauis Senatoris Pinciani funt accipienda, idèd vnumquæque de dictis sex cafibus declarabimus: præmittendū tamē est huius ordinarię fori folere, & esse quotidianū fieri prouifionem, præfarique non folū viduis, fed pupillis, & minoribus, orphanis, miserabilibusq; personis, additis addēdis, & detractis detrahēdis. Secūddò, permittendū sub viduæ nomine, etiā quoad dictum Curie forum admitti mulieres,

quæ habēt maritos inuitiles, vel longa absentia impeditos, seu ad trirremes, vel ad exiliū condemnatos, ex doctrina Fel. in c. significatibus, n. 8. de offic. delegat. Couar. in pract. c. 7. n. 4. soluit Gail. d. obseruat. 1. n. 44. etenim propter naturalē cōmiferationē dignæ sunt, ob fortunæ, seu calamitatis, siue aduersæ erumne iniuriā, & euetū miserabiliū, seu viuarū numero contineri, tamē si nuptæ sint, pro quo facit text. in c. 20. §. sed nec illud, de translatione Episcopi, vbi habetur, quòd Ecclesia dicitur viduata, quæ habet Episcopum, sed inutilem, explicat Gail vbi supra. In ea verò quæ nunquam maritum habuit, celebique est, adest maior dubitandi ratio, tamen verior, prætiquè recepta à nostratibus, est resolutio domiri Præsidis Couar. in pract. cap. 7. n. 2. cum pulchra limitatione, sic eam appellat ex exteris illum sequutus Gail vbi supra n. 44. obseruationis primæ lib. 1. Limitatio verò est, vt in fœmina honesta, & graui ætate, quæ castè vixerit locum habeat casus Curie: si verò dictæ qualitates non concurrant, contrariū est obseruandum ex mente Couar. & Gail vbi sup.

71 His præmissis, excipitur in ordinatione prouifionis ordinariæ *del fuero, no siendo caufa criminal,* intellige hoc procedere in casu, in quo vidua, seu priuilegiatus reus sit, vel vidua accusata, denun-

nunciata, vel inquisita de aliquo crimine, quia non poterit à iurisdictione ordinaria declinare, vt contra Matthæum; Afflictis resoluit Cardin. Tusch. sub litera M. conclus. 274. num. 7. Secus verò erit si actrix sit, quia hoc non tollit enumeratio casuum Curie, quæ sit in l. 8. tit. 3. lib. 4. Recop. vbi fit prohibitio, ne quis in prima instantia coram dominis Prætoribus, qui in Curia Regia, vel Chancellarijs assint, se uocetur, sed in proprio foro ordinario, qui cuiuslibet competit: & profequitur lex: *Saluo en aquellos casos que se deuen librar en la nuestra Corte y Chancilleria, que son estos segun antiguo estilo, muerte segura, muger forçada, treuga quebrantada, casa quemada, camino quebrantado, trayción aleue, riespo* (qui casus iam non extat ex Cõcil. Trident. ses. 25. cap. 14.) *pleyto de viudas, y huérfanos, y personas miserables, o contra Corregidor, o Alcalde ordinario, u otro oficial del tal lugar, y sobre caso en que pueda ser conuenido durante el tiempo de su oficio: huc vsque lex per illa verba: Pleyto de viudas y huérfanos, y personas miserables, quæ vniuersalia, & indefinita sunt, vel saltem generalia, comprehenduntur lites viduarum, & pupillorum, siue sint criminales, de quibus præcipuè lex agit, siue ciuiles, in quibus viduæ actrices sint, siue pupilli actores, nec impedit loqui illam legem de Prætoribus, & cum eis, quia hoc magis affirmat in*

causis criminalibus coram eisdè, dum sint viduarum agentium, vel accusantium, locum habere casum Curie, aliàs superflua esset generalitas illorum verborum, *Pleyto de viudas, y huérfanos*, posita post enumerationem aliorum casuum, qui suapte natura propter eorum grauitatem, & atrocitatem, *son de Corte*. Et vt saluemus styllum à Monterroso relatum de exceptione causæ criminalis, *en la ordinaria del fuero necessario*, dicendum est, intelligi, quado vidua est rea, vel contra ipsam, vel pupillum minorem, ne patre orbatum, procedatur: secus verò erit, dum ipsa vidua, vel pupillus accusant, vel querelam proponunt criminale iniuria Regis, vel Chancellaria, vt contra Afflictum, quem Tusch. adducit d. conclus. 275. num. 7. iam resoluiamus.

Quod iterum extendendum est ad quolibet, vel quolibet, casum Curie criminalè habentem, siue ex persona miserabili, ex eodem Tusch. vbi proxime n. 6. & 7. vel quia reus potens est ex officio, quod exercet, siue per se ipsum, quia nimis diues, & cui iustitiæ ministri fauent; itaque ab eo ius, & iustitiã actor timeat non se consecuturum, nã prædictis omnibus ad stipulantur verba dictæ legis vnicæ, C. quando Imperator & eius mens, & ratio quæ maximè obtinet in criminalibus actionibus, quæ grauiores sunt causis & negotijs ciuilibus, vt testatur

Tractatus practici & quotidiani.

74 Iulius Clarus in proœmio ante
 quæstiones criminales, cum non,
 vt ipse inquit, de tritico vel oleo
 legato, sed de hominum fortu-
 nis, existimatione, ac capite a-
 gatur, quibus rebus nihil est in
 orbe terrarum pretiosius, & in
 quibus perhorrescunt actores iu-
 stitiam petere contra potentes,
 & tunc, vel ipse dominus Rex
 suumque supremum Consilium
 cognoscit, vel causam, querela
 præsentata, delegat, dando *Pesqui-
 sitor, o Alcalde de Corte, ò remissen-
 dolo, si el caso no requiere mas, a la jus-
 ticia ordinaria, no embargante aya
 empedado a conocer el juez ordinario,
 se suelen dar Peshquisidores de oficio,
 ò per la querrela de la parte: esto por
 ser el caso de Corte, por su atrocidad, ò
 gravedad del, y de las personas que li-
 tigan, ò por otras justas consideracio-
 nes:* quæ omnia latè adducit Bo-
 badilla lib. 2. Politic. cap. 21. ex
 num. 6. videndus, cum casus oc-
 currat.

76 Nec ex eo quod non sit que-
 rela præsentata coram persona
 domini Regis, & eius magni Cõ-
 silij, impeditur pars litigans eam
 proponere in Chancellaria Re-
 gia coram Præside, & Prætori-
 bus eiusdem Regij Senatus, qui
 cognoscunt, & cognoscere pos-
 sunt eam delegare, iudicemque
 dare ad eam diffiniendam per
 sententiam, vt patet ex l. 4. tit. 7.
 lib. 2. Recop. Bobadilla vbi su-
 pra num. 11. quia hoc est pro-
 prium, & reseruaturno magno Cõ-

filio Regis. In nostra autem Chã
 cellaria, & in cæteris Indiarum
 Occidentalium, quarum ordina-
 tiones sunt vnæ, eademque, ex-
 tat ordinatio 17. per quam facul-
 tas tribuitur Præsidi, & Audito-
 ribus, ad delegandas causas cri-
 minales in his rebus, quæ euenerint
 extra quinque leucarum spa-
 tium, dummodo sit prouisio ius-
 ta, & quando committitur cau-
 sa, est ad ordinationem proces-
 sus, non verò ad diffinitiuam sen-
 tentiam proferendam: nonnun-
 quam tamen prouidemus iudices
 delegatos, quos vulgo, *Pesqui-
 sidores* dicimus, si causæ qualitas
 hoc requirit, & timor non asse-
 quendæ iustitiæ coram ordina-
 rio iudice, maximè præcedente
 querela partis, vel promotoris
 Fiscalis cum delatore: quod ita
 obseruatum est, præcipuè in Chã
 cellaria Limensi, & sic procedit
 l. filius, ff. de falsis, ibi: Sic audiui
 Senatum censuisse cum simili-
 bus. Et credo hoc ex Regio res-
 cripto processisse, quia hæc fa-
 cultas dandi iudices delegatos
 ad causas criminales cognoscen-
 das, & diffiniendas, Præsidi, & Au-
 ditoribus competit in Limensi
 Senatu, & est reseruata; non verò
 Præsidi, & Prætoribus eiusdem
 Chancellariæ: in nostra verò cū
 sit Prætorialis, & in ea Senatores
 sumus Auditores, & Prætores,
 hac eadem facultate quæ in Li-
 mensi vti possumus, & hoc iure
 vtimur.

77

78

79 *Secundus casus exceptionis ad ordinarium fori est, en maraue dis porreccionies al Rey*, quia non debet expectari, vt per Curia casum petantur, & cū Rex sit fori iurisdictionum, vt iam diximus ex Auendan. cap. 1. num. 2. 1. p. de exequen. mandat. Nimirum si hunc casum eius Senatus, & Regia Chancelleria excipiant, ne protrahatur, & differatur exactio debiti Fiscalis.

80 Tertia exceptio est, *o sobre execucion de carta executoria, o contrato guarentigio, que trae aparejada execucion*. Offert se nobis utilis, & ardua quæstio resoluenda, an pro executione contractus, & scripturæ publicæ, siue sententiæ latæ à dominis de Consilio, vel Senatu Regio, possit coram eisdem intentari casus Curia, & peti executio in prima instantia circa sententias latas in Regio Consilio, vel Senatu. Sunt distinguendi duo casus: primus, quando confirmatur sententia inferioris iudicis, & tunc ei est devolvenda executio, si sit intra quinque leucas, & si extra eas dandæ executoriales Regia literæ, hoc voluit expresse lex 6. tit. 17. lib. 4. Recopil. vbi Azeued. ex num. 3. bene distinguit inter causam criminalem, & ciuilem: nam in prima est remittenda executio iudici primo, hoc est, loci delicti. In secunda, si sit confirmatoria, est iudicis à quo: si reuocatoria, iudicis ad quem: quod insinuat

l. 27. tit. 23. par. 3. Semper autem de stylo Chancelleria remittitur executio iudici à quo, nisi ex iustâ causa retineatur, quod docuit Guido Papæ decif. 436. num. 29. quæst. 35. latius prosequitur Azeued. vbi supra. Pro iustis autem causis considerare possumus omnes eas, quas retulimus in negotijs, & litibus attingentibus ad vi duas, pupillos, & miserabiles personas, in quibus cum adsit casus Curia, licet lis ordinaria iam finita cœpta fuerit coram ordinario iudice, executio iustè fieri potest à iudicibus superioribus Chancelleria, quia militat ratio textus in dict. l. vnica, iam sæpius repetita, ibi: Perhorrescunt, &c. Idem etiam si reus, contra quem executio faciendâ est, sit persona potens, & à quo cum difficultate iustitiam consequetur actor coram ordinario: nam in his casibus quoad executionem ex propria vi & natura casus Curia à iure & legibus inducti est obseruandum: quod per pactum sumissionis in contractibus, & publicis instrumentis fit per contrahentes, per l. 20. tit. 2. l. lib. 4. Recop. §. 1. Quando adest sumissio ad dominum Præsidentem, & Auditores, sunt, si casus sit Curia, possit dare executor, vel prouiso, vt executio fiat coram ordinario iudice: non tamen negat hæc lex, posse etiam fieri executionem per dominos de Consilio, vel Senatu, & Regia Chancelleria; quia hoc

83

84

hoc

Tractatus practici & quotidiani.

85 hoc est iuri consonum, & recepta resolutio, quia potius agitur ex termino sententiæ confirmatis, quàm ex confirmata, & ita regulariter executio de iure cõmuni expectat ad iudicem ad quem, Bartol. in l. fin. C. de iudicijs, Bertachin. relatus à Tusch. sub litera E. conclus. 475. num. 14. Et fieri potest in executione sententiæ, vel contractus, si contineant debitum quantitatis, vsque ad sententiam additionis, vulgo, *de trance y remate*, & solutionem, maximè si sit debitor in Curia, vel intra quinque leucas, quia si ita, fieri potest per quemlibet ex Prætoribus Châcellariæ, in ea, vel intra quinque leucas, multò magis causa probabile subsistente ab ipsa vniuersa Châcellaria, vel quolibet quarterio eius, vulgo, *la sala donde se pide la execucion*, vt sit in potestate, & arbitrio Senatus, vel eam facere, vel remittere. Cui resolutio ni non obstat lex 27. tit. 23. p. 3. & l. 6. tit. 17. lib. 4. Recop. & fortius lex 11. tit. 5. lib. 2. quæ insinuant casus Curia, & eorum cognitiones tantummodo competere Præsidi, & Senatoribus in causis ordinarijs: non verò in executiuis, dum inquit text. dictæ legis 11. *Mandamos que todos los pleytos que son sobre casos de Corte por primera instancia, que se han de ver ordinariamente por via de processo ordinario formado entre partes, sea el conocimiento y determinacion en las*

86

87

nuestras Chancillerias, quia non prohibet hæc lex, & dict. l. 27. & 6. titulo 17. lib. 4. posse ex iusta causa retineri per dominos Chancellaria, & fieri executionem, *hasta dar sentencia de remate, y hazer real paga a la parte executante de su deuda deuida por contrato, o sentencia, o en otra manera que aya lugar la via executiua, siendo con justificacion de auer caso de Corte, en que se pudiera intentar la accion ordinaria en la Châcelleria, tambien el derecho de la causa executiua*: quia quemadmodû diximus, hoc à dictis legibus non prohibetur, quæ loquuntur regulariter, non verò quando intentari potest casus Curia, qui quemadmodum competit ad conueniendum, *en demanda y accion*, potest & debet admitti ad exequendum, vt iam probauimus: & in Regijs; Senatibus Limensi, & nostro de Panamâ hoc receptû est, & subest ratio decisionis, quam adducit Guido Papæ decis. 436. num. 29. quia plures sunt personæ miserabiles, & rei, vt in plurimum potêtes, contra quos iustitiam actores ad exigenda debita non assequuntur: atque idcò hoc iure vtimur, *que en auiedo caso de Corte que se pudiera intentar si la causa fuera ordinaria, se admita y reciba en las executiuas por escritura, o sentencia, o conocimiento reconocido, o execucion de sentencia arbitraria, que para la de las cuentas confirmadas por el juez ordinario para la confesion judicial clara, por ser y caer sobre juyzio*

88

empe-

empedado ante el ordinario, aora mas dificultad admitirse por Corte, pero tales pueden ser las causas que se den, que tãbiẽ en esto se admitiẽsse, & hoc iure utimur. Et aliquãdo datur commissio para hazer la excecucion, sustanciar la causa, y conclusa para sentencia de remate embiarla ala Audiencia.

In Regalibus Senatibus Valisoleitano, & Granatenfi, & Audientia Hispalensi, & Regni de Galicia, seruanda sunt, quæ constant ex d.l. 20. tit. 2. l. 1. §. 1. lib. 4. Recopilat. quæ, vt aduertimus, non loquitur de executione sententiæ, & ita etiam in dictis Senatibus, Vallisoleitano, & cæteris Castellæ, & apud nos seruandæ sunt, & poterunt, si dominis de Consilio, vel Chancelleria vi debitor doctrinæ adductæ à Tuscho conclus. 476. ex num. 18 sub litera E. in casibus quos constituit. Primus nãque erit si sententiæ, tam prima, quàm confirmans sint absolutoriæ, quia frustra quæritur de executione, quia secũ illã sententiæ trahunt.

90 Secundus casus ex Tuscho, si sententia prima est condemnatoria. Secunda absolutoria, quia idem est obseruandum. Tertius, si prima fuit absolutoria, secunda condemnatoria, quia agitur ex secunda, quia prima est reuocata. Quartus dubius, & non bene declaratus casus est, quando ambæ sententiæ, vel tres sunt cõformes: de quo est videndus Fe-

linus in cap. cum Ioannes, ex n. 14. de fide instrumentor. per textum ibi, iuxta distinctionem quã facit prædictus Cardinalis, quod si secundus Iudex fuit motus ex nouis probationibus, & causis, at tendatur secunda sententia confirmatoria quoad vim, & effectũ executionis, si verò ex primis causis, & probationibus dicendo sententiam primam esse iustam expressè, tunc ex glos. in c. pastoralis, §. præterea de offic. delegat. resoluit, Iudicem superiorem debere exequi. num. 23. dict. conclus. 476. Apud nos verò seruanda est prædicta l. Regni 6. tit. 17. lib. 4. Recop. Et quæ superius diximus in eius declaratione, si autem sententia partim fuerit confirmatoria, partim verò reuocatoria, vt plerumque euenit, vel modificata prima per secundam, tunc equidem executio erit superioris Iudicis, quia, vt iam prædiximus supra num. 85. potius agitur ex termino cõfirmante, quàm ex confirmato, atque ideo executio regulariter spectat de iure communi ad Iudicem ad quem, ex Bart. in l. fin. C. de iudicijs, & Bertachino relato, & sequuto à Tuscho sub litera E. conclus. 475. n. 14. Tum maximè, quia nouus ordo, & altera forma iudicandi adest, quãdo per superiores Iudices detrahitur, additur, vel mutatur, in his quæ in prima sententia, vel secunda fuit dictum, seu omissum, at-

91 que

Tractatus practici & quotidiani.

que idèd cùm ex sententia reuisionis sortitur effectum, formã, & modum res iudicata, per quã finis cõtrouersijs imponitur, ex l. 1. ff. de re iudicata, & actio iudicati ex ea proueniat, nimirũ, si executio competat dominis de Cõsilio, Chancellaria, vel Audientia iudicanti, atque idèd executio, quod est nostrum intantum remitti, vel retineri possit à dominis prædictis, prout arbitrium iustum, æquum, & dictaue rit, non obstante dict. l. 6. tit. 17. lib. 4. quia etiam extante omnimoda confirmatione sententiæ, ab inferiori latè non prohibet retineri posse executionem, vt prædiximus ex decisione Guidonis Papæ 436. num. 29. quæ celebris est pro hac resolutione, & limitatione prædictæ legis 6. quæ vel fit ab ipsis dominis, vel remittitur iudici ordinario, vel datur executor ex praxi legis 20. tit. 21. lib. 4. §. 1.

92 Transeamus iam ad limitationes exercendi Curix casus, etiam à priuilegiatis, qui forum Curix fortiuntur, & ex Cardinali Tuscho sub litera in conclusione 274. ex num. 17. Reptendæ sunt sequentes limitationes, quarũ prima est subsistente æquali priuilegio, vt in duabus personis pauperibus, vel miserabilibus, qui altera alium trahe re non potest ad Curiam, secus verò erit si priuilegiatus conuen tus sortiatur minus priuilegium,

ex Afflicto decis. 56. vbi Vrsil. allegat legem contra pupillum 54. §. qui ad maius Auditorum, ff. de re iudicat. In pupillo autè, quia sua natura & ætate est miserabilis, consideratur hæc ratio, vt præferatur miserabili ex accidenti, quia causa naturalis præfertur accidentali, vt ex Afflicto resoluit Tuschus, quòd ex vi maioris cõmiserationis, quoad alios, pupillo excepto, procedit in viduis, vt ipse conuenire possit in Curia alios miserabiles, & pauperes, quia priuilegium earum, & pupillorum nititur, & fundatur in iure communi expresso in eis, ex dict. l. vnica, C. quando Imperator, cæteri verò per interpretationem, & miserationem, quod procedit in terminis iuris communis. Quod 93 verò attinet ad ius nostrum Regium diuersum est, quia ex eo fit extensio, atque idèd tenendũ est viduam contra pupillum, vel è contra, pupillum contra viduã, vel pauperem, siue pauper contra prædictos, non habere iure Regio attento casum Curix, admittendamque esse fori Regiæ Chancellarix declinatoriã, vel Supremi Consilij, si apud illud agant, quod est ex ratione, & decisione legis 5. tit. 3. par. 3. ibi: *O por pleito que demandasse huerfano, o me pobre, ò muy cuytado*, & ex l. 20. tit. 23. eadem part. 3. ibi: *Vindas è huerfanos, &c.* vbi æqual lance tribuitur dictum fori priuile-

uilegiū, atque idcō reiecta quo-
ad nos Afflict. Vrsil. & Tusch. re-
solutione, tenendum est contra-
rium cum Couar. in pract. cap.
7. num. 4. Et sic quemadmodum
viduitas pupilli, orphanitas pau-
peris, & miserabilis lites, & cau-
sæ tribuunt iurisdictionem, ita e-
contra, æqualis eiusdemque pri-
uilegij oppositio à legibus parti-
tarum expressi erit causa impe-
ditiuæ exercitij iurisdictionis cō-
tra alium Curix casum habentem,
vt iam resoluiamus, & ex no-
stratibus non relatis, nec expli-
citis prædictis fundamentis, re-
soluit Gregor. Lop. alijs adductis
in dict. l. 5. tit. 3. par. 3. glos. 2. li-
cēt in fine glossæ insinuet vince-
re causam viduæ cōtra alios pri-
uilegiatos pro casibus Curix: &
licēt autoritas dicti glossatoris
sit multum considerabilis, con-
trarium in iudicando, & consu-
lēdo est tenendum, ex fundamē-
tis quæ ipsemet antea in eadem
glossa adducit, & est expressa de-
cisio Neapolitana Vincen. de
Franch. 188. per totam, vbi ex-
ritibus suæ Curix, quos citat, di-
cit hanc vanam esse dubitatio-
nem, & iuridicam resolutionem
negatiuam, quia vt ipse inquit,
postquam pupilli, & viduæ, & a-
liæ miserabiles personæ sunt suf-
fultæ privilegio eiusdem legis
vno, & eodem tempore priuile-
gia prædicta confunduntur, nec
vnum erit potentius altero, &
ius commune seruabitur, scili-

cet, quod actor sequatur forum
rei, vt ex Andrea de Isern. &
Matth. de Afflict. in constitutio-
ne statuimus, resoluit, quos & a-
lios ex nostratibus adducit. Co-
uar. in pract. cap. 7. num. 5. vers.
8. hanc interpretationem, & li-
cēt Vincen. de Fran. dict. decif.
188. num. 2. dicat, non esse infi-
stendum in his quæ refert dictus
dominus Præses, eius distinctio-
nes in praxi obseruandæ sunt, quæ
in substantia continent hanc eā-
dem resolutionem cum declara-
tione quam ponit dict. num. 5.
vers. Sexto, deinde poterit con-
tingere, & sequentibus, vique ad
finem.

Decimus quartus casus Curix
est, *contra alium poderoso de que no
pudesse tambien alcanç ar de reche,* 94
vt comprobatur præcitat a lex 5.
tit. 3. p. 3. Hic est casus frequens,
quotidianus, & in quo merito do-
mini de Consilio Regio Senatu,
& Chancellaria summa cum ra-
tione brachium, & Regis domi-
ni potestatem, & iurisdictionem
exercent. Solent communiter
practici nostri temporis ad ius-
tificationem praxis, & immem-
orialis consuetudinis, qua ob-
tentum est, posse à Rege cognos-
ci per viam violentiæ, in causis
Ecclesiasticis allegari, text. in c.
Regum officium est, & in cap.
administratores, & in cap. Prin-
ceps sæculi 23. quæst. 5. de que-
rum iurium interpretatione, &
vera praxi, dixi in cap. 6. §. 3.
num.

Tractatus practici & quotidiani.

num. 19. & 20. & adducunt in
theorica alij plures quos citavi,
tamen applicâdo Diui Hierony-
mi dicta in dict. cap. Regum, ad
rationem, & decisionem dict. l.
5. tit. 3. p. 3. est congrua & pro-
pria allegatio, vt processus à Re-
ge fiat, *contra aliquo poderoso*. Sed
95 in primis supponendum cū Bald.
conf. 151. in prin. lib. 1. in cons-
pectu Principis nō esse potentio-
rem vnum altero, quia non est
in Principe Supremo considera-
tio personarum, ita Tusc. concl.
463. sub lit. P. num. 18. Et quod
96 de persona Principis dicemus,
extendendum est ad Supremum
eius Senatum, & Regias Chan-
cellarias, quia eius vicem gerūt,
& repræsentant, vt cōcludit be-
nè Parlador. lib. 3. differen. 10.
num. 21. & 22.

97 Secundo cum eodem Tuscho
loco superius citato, num. 7. ex
Bald. dict. conf. 151. circa finem,
vers. Hæc quæstio, supponitur e-
tiam quod an quis dicatur po-
tentior, vel non, consistit in fa-
cto, & residet in arbitrio iudicis,
verba Baldi sunt. Hæc quæstio
cōsistit multū in facto, & in iudi-
cis arbitrio consistit, tametsi lo-
quatur in cessione facta à quadā
muliere vidua, & vetula cuidam
Châcellario, & quia potēs erat,
nō solum ab exercitio cessionis,
sed à munere simplicis procura-
toris consuluit esse arcendū, ita-
que quoad nostrum propositum
erit regula, vt omnis ille cui

propter potentiam ex officio, &
alia qualibet causa est compre-
hensus in prohibitione tituli, in
rubro, & nigro, cap. ne liceat po-
tentioribus, & in cap. 1. de alic-
natione iudicij mutandi causa fa-
cta erit, etiam ex capite poten-
tatis, seu maioris potentia, sub-
nixus casui Curia in prima instā-
tia, quod æquali modo est intel-
ligendum, data scilicet capaci-
tate iurisdictionis: nam si cleri-
cus, Ecclesiæ, vel Religionis Cō-
uentus, seu Religiosus fuerit, pa-
tet ex defectu, & in capacitate iu-
dicij cum sæcularium, non posse a-
pud eos in prima instantia con-
ueniri: & cū latissimum sit, nō
solum arbitrium, sed etiam offi-
cium ius dicentis, iuxta legem
primam; ff. de iurisd. omn. iud.
opportunum erit aliquos præci-
puos casus, qui sūt Curia, addu-
cere ex comprehensis in hoc de-
cimo quarto; ex generalitate iu-
sti, & æqui arbitrij, quod consti-
tuimus deducti erit primus, &
decimus quintus in ordine prio-
ri huius capituli.

In Ducibus, Comitibus, & Mar-
chionibus, qui possunt conueni-
ri coram Rege in prima instan-
tia, & eius Senatu Supremo, vel
Chancellaria Regia, & in Sena-
tu Gallico. 98

Decimus sextus in dominis 99
vassallorum, etiam si non sint ti-
tulari, quia potentes sunt, & qui
de facile non conueniuntur.

Extende, etiam si sint pupilli, 100
& mi-

& minores viginti quinque annis
 Duces, Camites, & Marchio-
 nes, ac domini vassallorum, & e-
 rit si sint feminae viduae, & vir-
 gines, quia conueniri possunt eo-
 ram Rege, & eius Senatu, & Chã-
 cellaria, quia potentiorum cau-
 sa præualet, & præponderat, ma-
 gisque consideratur, quam vi-
 duas, & orfanos esse militat, &
 vrget ratio tex. in l. vnica, C. quã-
 do Imperator, ibi: *Perhorrescunt*
 &c. & quod principaliter vrget,
 attendendum est, l. si quis nec
 causam, ff. si certum petatur, &
 hæc extensio concernit eos vt
 reos, vt declinare non possint
 in prima instantia Curia: forum,
 non tamen per hoc, vt actores,
 si pupilli, & minores sint orfa-
 ni, & orbari, vel viduae, est intel-
 ligendum, cessare priuilegium,
 quod habent, vt agere & conue-
 nire possint in prima instantia
 in Curia, *por caso de Corte*, quod,
 licet à nemine inuenerim tactũ,
 notandum est.

101 Decimus septimus casus Cu-
 ria: erit, *em las justicias, y oficiales*
della, sub quo comprehendun-
 tur, vt rei, *los señores Presi-*
des, y Consejeros de los Supr. mos
Consejos, Presidentes, y Oydo-
res, Alcaldes y oficiales de las
 102 *Reales Chancillerias de España, y*
de las Indias, quia habent ca-
 sum Curia: passiuè in Regijs
 Consiliarijs, quia in Curia co-
 ram Principe assunt, per Regi-
 um rescriptum assignantur

Iudices, qui de causa cognos-
 cant, postulate actore contra
 Cõsiliarium. Quod verò attinet
 ad Præsidem, & Senatores Regia:
 Chancellaria: Pincianæ & Gra-
 tenensis, obseruanda est l. 5. tit. 3.

4. Recopilat. ibi: *Que ninguno*
Oydores y Alcaldes que resi-
den en las nuestras Audiencias, y
Chancillerias, no traygan a las Au-
dencias adonde residen pleytos suyos,
ni a sus mugeres ni hyos, deman-
dando ni defendiendo en primera ins-
tancia en caso de Corte: quod in-
 telligendum est, retento illo ver-
 bo, *No traygan*, hoc est, ad peti-
 tionem eorum, non tamè, vt cre-
 do, ad petitionem actoris, & ad-
 uersæ partis, quia Senatores, vel
 eorum vxores, vel filios vult cõ-
 ueniri per casum Curia: in eadẽ
 Audientia, vbi assunt. In hoc
 eis non prohibetur. Et extensio
 positio d. legis 5. tit. 3. part. 3. d.
 103 *Contra alguns poderoso*. Itaq; vt me-
 vno verbo explicem, domini Se-
 natores dictarum Chancellaria-
 rum fortiri possunt in eisdem Au-
 dientijs, vbi assunt, casum Cu-
 ria: passiuè, altera instante par-
 te, non tamen actiuè, hoc est, eis-
 dem Senatoribus volëtibus, quia
 resistit dict. l. 10. tit. 3. lib. 4. Re-
 cop. quam iam citauimus cum
 clausula irritante, vsquè aded,
 vt si etiam altera pars consen-
 tiat, & respondeat *a la demanda*
que el Oydor le puso en la Audencia,
donde asuste, sin declinar juridi-
 cion, erunt acta nullã, quia non
 104
 105
 D da-

Tractatus practici & quotidiani.

datur prorogatio iurisdictionis, quando lex eam tollit, limitat, vel inhibet in Iudice, maxime cum clausula annullatiua, vt post Baldum in l. finali, C. de iurisdictione omnium iudicum, Felinum in cap. cum ordinem de rescript. Iason consilio

106

103. libro primo, numero secundo, & in l. age cum Gemina no, C. de transaction. Virgilius ad Afflic. decisione 41. numero quinto, & sexto, adducit Ruginelus nouissime, cap. 44. pract. numero 14. & resoluit etiam accedente partium consensu non valere iudicium, quia non datur prorogatio diuersæ speciei,

107

ex adductis à Cardinali, & Felino in cap. Pet. G. de officio delegat. colum. 3. Marfilius in l. finali, ff. de iurisdictione omnium iudicum numero 197. Ruginelus dicto numero 15. apud nos in Indiarum Occidentalium Regis Prætorij obseruanda est ordinatio. 27. cuius verba sunt:

Item, que nuestro Presidente, y Oydores no puedan traer a la Audiencia en primera instancia pleyto alguno suyo, ni de su mujer, o hijos, y de estos pleytos conozcan los Alcaldes ordinarios, y vengan en grado de apelacion al nuestro Consejo de las Indias, siendo la causa de mil p. fos arriba, y si el participante quisiere apelar para la nuestra Audiencia, y no para el Consejo, lo pueda hazer mas el Oydor, o su mujer o hijos no ten-

gan la tal elec. cap.

Declaratur tamen prædicta 109

ordinatio, vt non procedat in appellatione, quæ interponitur ab executore excedente suæ iurisdictionis limites per scriptum sibi concessum, vel commissionem, quantumuis inhibeatur Regale Auditorium Prouincie, in qua executio fit, argumento textus ordinarij, in cap. Pastoralis, §. quia vero, de officio Delegati, & quæ ibi à Doctoribus traduntur, & ex nostratibus loquendo de executore Apostolico, qui excedit, tenet Flores Diaz libro primo variarum questionum, questione 12. n. 44. & 45. vbi resoluit quod dato dicto excessu iurisdictionis contra Iudicem, vel ex alia legitima exceptione quæ allegetur appellationem interponendo, quæ habet vtrumque effectum deuolutiuum, & suspensiuum, quo casu excedatur: si nihilominus persistat, in executione Iudex, pars damnificata potest ad Ordinariū recurrere, seu ad superiorem executoris, qui est Regale Auditorium, & petere, vt causam retineat, & eam ab iniusta vexatione executoris defendat, quod constat ex conf. Hieron. Grät. 36. libr. 2. quæ allegat dictus author Flores Diaz, & sic quoad nostrum intentum, si aliqua commissio datur contra aliquem Auditorem, & Iudex Comissarius in eius vsu excedit,

not.

non obstante inhibitione, de qua in dicta ordinatione 27. & in commissione expressa Regius Auditor poterit causam ad Audientiam, in qua est Senator, deferre, *apelando derèchamente para ante su Magestad en su Real Consejo, y por via de exceso de jurisdiccion para ante su Real Audencia,* que poterit declarare, *si excede ò no de la jurisdiccion de su comission, el Iuez que usa della, y si excede impedirle, y prohibirle el exceso, y no dar lugar a ello,* maximè si sit extra limites suæ iurisdictionis, vel intra eam ex aliqua ex causis quas adducit Flores Diaz dicta quæstione 12. numero 45. Quod apud nos vltra dicta, & tradita in dicto §. quia verò magis suadet, quia necessitate, vel periculo, more instante, plura permittuntur, quæ aliàs non admitterentur ex doctrina quæ adducit Tiraquel. de retract. libro 1. §. 26. glof. 1. numero 18. Matienço optimè in l. prima, titulo 10. glof. 21. numero 20. &

112 21. Hinc apud nos provenit praxis recepta, & sine contradictione stabilita, *que de las executorias que se dan en el Real Consejo de las Indias, si sobre sienen algunas resultas, ò terceros que se opongán, ò otros qualesquier articulos, las apellaciones se llenen a las Audencias en cuyo distrito cae la comission y Iuez, no obstante la ley 20. titulo quarto, libro secundo Recopilacion. que dispone lo*

contrario, quod fundatur in his quæ adducit Matienço vbi supra, vt Regius Senator, & præclarus in Regia Chancelleria Argentina, qui licèt inter loquēdū videretur hebes, & rudis ingenij, prout audiui ab his qui eum viderunt, & quotidie alioquebantur: calamo tamen assumpto fuit elegans, optimusque author in suis operibus dialogi, scilicèt Relatoris, & super quinto Recopilationis ad instar alterius lafonis fuit præstantissimus in iure cōmuni, & in nostro Regio, hæc sufficiant pro explicatione nostræ ordinationis 27: & praxis qua vtimur, en las apellaciones que procedē de las executorias que se despachan en el Consejo Real de Indias, quod sæpè sæpius sum expertus: y llenandose alguna causa al Consejo por su mucha calidad confirmarse los autos de la Audencia, y otros renovarse, pero no darse por nulos por defeso de jurisdiccion de la Audencia, como fue en la executoria de los Lanzas contra don Rodrigo de Esquivel, sobre unos repartimientos de Encomiendas de Indias, y otros casos que despues de executoriados por el Consejo, en grado de segunda suplicacion, sobre la liquidacion de las executorias, y otros articulos se fenecieron en la Audencia de Lima.

Decimus octauus casus Curia est, *que las justicias ordinarias de las ciudades y villas del Reyno, y prouincias, quæ habentur sub*

Tractatus practici & quotidiani.

115
 ditione, & iurisdictione Regiæ
 Chancariæ, probat dict. l. 5. ti-
 tul. 3. p. 3. & quod attinet ad cau-
 sas criminales, attinentibus ad
 officium, est expressa l. 1. i. tit. 1.
 p. 7. Cuius suspensio in criminali-
 bus, quæ committunt magistratus
 extra causam officij, non exten-
 ditur ad minores iudices, qui in
 vicis assistent, quia sunt minores
 magistratus, de quibus d. l. 11. nō
 loquitur, sic intelligenda ex sen-
 tentia Gregor. Lop. ibidem glo.
 1. concors est l. 8. tit. 3. lib. 4. Re-
 cop. dum in finalibus verbis in-
 quit: *O contra Corregidor, o Alcal-
 de ordinario, o otro oficial del tal lu-
 gar, y sobre caso en que pueda ser con-
 uenido durante el tiempo de su oficio,*
 ex illo verbo, *O otro oficial del
 tal lugar,* deducuntur casus Curie
 sequentes.

Erit itaque decimus nonus, *en
 el Teniente de Corregidor, o Alcal-
 de mayor,* qui licet non referatur,
 & declaretur in prædicta lege
 ex identitate rationis, *del Corregi-
 dor,* cuius vicem gerit ex lege
 suggerente, G. de officio eius, qui
 vicem alterius gerit cum adduc-
 tis ab Auendan. de exequen.
 mandat. & maioritat. *del Alcalde
 ordinario,* qui sub locumtenen-
 te agit officij iustitiæ, eique est
 subiectus comprehendi debet,
 argument. legis Gallus, s. & quid
 si tantum, ff. de liberis, & posthu.
 ibi: Isti enim casus, & omnes in
 quibus filius post mortem, scili-
 cet, aut naceretur, non pertinet

ad legem Velleam, sed ex sen-
 tentia Velleæ, & hæc om-
 nia admittenda sunt, vt ad simi-
 litudinem mortis ceteri casus
 admittendi sunt: prætereò à Do-
 ctoribus maximè à Iafone tra-
 dita in authentic. quas actiones,
 C. de sacrosanct. Eccles. de ex-
 tensione legis, ex maiori parte, vel
 identitate rationis, & Barbosa in
 l. si constante in princip. num.
 103. cum pluribus sequentibus,
 ff. solut. matrimon. Vincen. de
 Franquis, decisione 1. 4. parte ex
 quorum communi & vera re-
 lutione, & eorum quos allegant
 constituo, ex vi comprehensio-
 nis casus sequentes. 117

Erit itaque vigesimus casus
 Curie in executore iustitiæ, seu
 Alguacello maiori, quia vt in
 plurimum, siue à Rege provideat-
 tur per donationem, vel vendi-
 tionem eis factam, siue à Corre-
 ctore durate suo officio creetur,
 sunt potentes, & à quibus iusti-
 tiam petere, & eam consequi per-
 horrescit pauperes, & quoscūq;
 atque idèò procedunt quæ supra
 tradidimus num. 94. & 97. ex l.
 vnica, C. quando Imperator, &
 ex l. 8. tit. 3. lib. 4. Recop. in Al-
 guacellis minoribus, quos vul-
 go dicimus, *Tenientes de Alguacel
 mayor,* est distinguendū, quia aut
 nominatur à Correctore, seu A-
 sistente iustitiam exercente,
 & habebunt casum Curie pas-
 siuè, quia semper sunt, & esse
 solent de familia eorumdem

correctorum, vel eis valde commendati, atque idè eis fauent, siue ipsi correctores, vel eorum locumtenentes, vt correctoribus non displiceant, quod erit cogitandum, & arbitràdum à dominis de Chancellaria, circa rerù, & personarum qualitatem, & eum regula in hoc certa constitui non valeat, erit arbitrarium: aut enim sent nominati ab Alguacello maiori, prout euenit in Hispalensi ciuitate, & alijs, & in Indiarum Regnis, vbi venale est officium, *del Alguacil mayor*, & tunc non erit locus casui Curia contra Alguacellos minores, seu commentarienses, qui ab eisdè Alguacellis maioribus nominantur.

130 Vigesimus primus casus Curia praxi sine controuersia receptus est in Decurionibus, vulgo, *Regidores*, ò *Ventiquatros*, quocumque nomine appellentur, siue perpetui, siue annales sint. Comprobatur hæc praxis ex ratione legis iam præcitata, quæ est 8. tit. 3. lib. 4. Recopil. ibi: *Otro oficial del tal lugar*: in Tribunis ciuitatis, quos vulgo, *Jurados*, dicimus, maior potest esse dubitatio, quia nec sunt potentes *por officio*, nec eis ordinarij iudices fauent, imò odiosos habent propter contradictiones, quæ quotidie eis faciunt. Erit itaque arbitrarium, vt iam in proximiori casu diximus, & vbi non sunt Tribuni deputati, adfunt alij, quos

dicimus, *Sesmeros de la ciudad* ò *villa*, ò *de su tierra*, ò *procuradores del comun acã en las Indias*, in quibus est idem tenendum, quod de Tribunis plebis diximus, vt relinquatur arbitrio dominorù Regalis Senatus.

Vigesimus secundus casus praxi receptus, & admissus est in rebellionem Concilij ciuitatis, vulgo, *el estriano del Cabildo*, ò *Ayuntamiento*, ò *Consistorio*, diuerso enim nomine in diuersis ciuitatibus appellatur, & si sit vnus tabellio, vel duo, habebunt casum Curia paisiue, vt conueniri à quocumque, & quomocumque in Curia Regis, eiusque Regio Senatu, etiã si, qui eos conuenerit, sit Decurio, vel aliud officium in Republica gerat, quia tabelliones *del Cabildo*, sunt & esse solent omnibus potentibus potentiores, atque idè vrget maior, & fortior ratio, & omnia quæ adduximus sup. num. 114. & alijs.

De alijs tabellionibus numerarijs, qui vulgo dicuntur, *publicos*, y *del numero*, qui quidem non sunt tabelliones Concilij ciuitatis, est distinguendum, quia aut sunt eius qualitatis, & conditionis, vt contra eos iustitiam petere perhorrescat, & eam assequi, sit difficile coram ordinarijs iudicibus, vel quia eis fauent, vel sunt diuites, vel litigiosi nimis, & tunc habita aliquali informatione de

Traſtatus practici & quotidiani.

prædictis, vel de qualibet re, & causa alterutra, ex his quas retulimus, & tunc conueniri poſſunt apud Curiam Chancellariæ in prima instantia, quod ex eo procedit, quia dominus Rex est ſons iurisdictionum, vt adduximus ex Auend. de exequen. mandat. cap. 1. lib. 1. n. 2. Ac propterea ex iuſta causa, nõ obſtante prohibitione noſtrarum legũ, quatenus impediunt, nequis conueniatur niſi in ſuo foro, redimus ad ius cõmune, & res, dicta causa existente, reuertitur facile ad ſui naturam, quia ſcilicet dominus Rex, non ſolum est ordinarius Iudex inter omnes, ſed ſuperior omnium, caputque & ſons inuierſarum temporalium iurisdictionum in ſuo Regno.

135 Si autem tabellio numerarius, nec diues ſit, nec à iudicibus ordinarijs faueatur, non erit cõtra eum ius, vt conueniatur in prima instantia per caſum Curia, quod vel ex eius nimia potetia, vel ex litigioſa inhiatione qua ſemper laborare ſolent aliqui tabelliones, ſeu notarij, vel ex ſecordia, ignauia, ſi u remiſſione iudicis, ſub cuius iurisdictione fuerint, animaduertendum erit à doctis Senatoribus, vt Curia caſus prouiſionem faciant, vel eã deueget, moti ex ſobrietate ſciẽtia, & experientia iudicis ordinarij, quæ omnia in his dubijs ſunt attendenda.

136 Vigefimustercius caſus erit

in omnibus, qui ſunt de familia poteſtatis, vel iudices, inter quos comprehenduntur vxor & filij, & famuli poteſtatis contra quos est caſus Curia, tam ex cap. potentium, quam ex inhibitione à lege inducta, quoad cauſas eorum, vt de eis non poſſit eſſe iudex poteſtatis, ex l. qui iurisdictioni, ff. de iurisd. omn. iud. cum adductis à Morla in emporio ad titulum de iurisd. omn. iud. num. 206. dixi cap. 9. ex num. 47. plures & plura ex noſtratibus adducens.

Nec ſatisfacit, ſi dixeris locutenentem iudicare poſſe caſus prædictorum, ſi ſint liberi, vel famuli correctoris, & econuerſo corrector, ſi ſint locutenentis, quia per hoc non eſt conſultũ, & prouiſum iuri partis petetis, & ſub eo eſt magna ſuſpicio, quæ præſtat legitimam cauſam ad eundi Regiam Curiam contra ſupradictos in prima instantia: verumtamen ſi non adeatur, tunc eſt vtendum prædicto remedio, vt alius iudex iudicet inſtante a ſtore, ſi coram eo compareat: & etiam non comparente cauſa filiorum vxoris, & cuiuſlibet famuli correctoris, ſiue civilis, ſiue criminalis ſit, eſt remittenda alteri iudici, ex præſata inhibitione, & tituli in rubro, & nigro, cap. nequis in ſua cauſa iudicet, vel ius ſibi dicat, quæ ſic veniunt intelligenda cũ his quæ adnotauimus ex d. n. 47. per

137

138

139 per l. 9. tit. 4. par. 3. extendente ad ciuiles, & criminales causas, quicquid in contrarium sentiat Gregor. Lop. in eadem l. 9. glo. 3.

140 Vigefimus quartus casus Curie erit in Syndico Republice vulgo, *el mayordomo de la Ciudad, o del Concajo*, quia expresse comprehenditur in illis verbis dictae legis 8. tit. 3. lib. 4. ibi: *Otro oficial del lugar*, & si eius expressio non esset clara, sed dubia, dubitari non posse, ex capite *de ser persona poderosa por officio*, conueniri posse in prima instatia in Curia Regia, pro qua resolutione, & omnium, quae supra adduxi, faciunt, quae relata sunt decimoquarto, & decimoquinto casu praecedentibus, ex Baldo cons. 151. lib. 1. & Cardinal. Tusch. qui cum sequitur.

141 Vigefimus quintus in exactoribus tributorum vulgo, *el Receptor del seruicio y pecho Real*, qui per prouincias, & caput earum nominatur, quia potens est ex officio, quod exeret.

142 Vigefimus sextus in Receptore alcaualae Regiae, quem vulgus nominat, *el Tesorero*, quia eadem ratio, quae in praecedenti casu militat, & forsam fortior, quia ad eum pertinet soluere annuos reditus cesuū, quos Rex ex suo patrimonio soluit, vulgo *los juros firmados*, & ex hoc, & potestate quam habet exigendi, *alcaualas*, à conductoribus earum, siue ab ipsa ciuitate, *auicndo encabeçamiento*, potens nimis est, & in his duo-

bus vltimis casibus conueniunt, quae in anteriori, & praecedentibus sunt adducta.

Vigefimus septimus in Castellano alicuius Castellii, seu eius Capitaneus, vt considerat Gregor. Lopez in l. tit. part. 3. Sed hodie cum adfuit priuatiua iurisdictionis Capitanei generalis per Regia rescripta, quae dicimus, *la cedula de la jurisdiccion de la guerra*, quae extant apud nos cum inhibitione Senatus Regalis sunt obseruanda, nec datur casus Curiae in negotijs, vel delictis militaribus, & non militaribus, quia omnia comprehendunt dicta rescripta, ibi: *El dicho mi Virrey, Governador, y Capitan general, que es, o fuere de las dichas Prouincias del Piru, como tal mi Capitan general, conozca y determine de todos los delitos, y casos, y causas, que en qualquier manera tocaren a los Generales, Capitanes, oficiales, y de la demas gente de guerra de aquel Reyno, que me siruieren a sueldo*, data in Manrua Carpentanorum secunda die Decembris, anni de 1608. Eadem Regia iusio huic anterior est missa Praefidi, & Magistro militum huius Regni de Tierra firme, & ciuitatis de Panamà, in alijs verò Prouincijs seruanda sunt, quae Regijs decretis sunt stabilita per Regium rescriptum anni 1620. excipitur, *las resistencias a las justicias, o desacato injurioso*: quia de his cognoscunt iudices ordinarios contra milites apud nos.

Tractatus practici & quotidiani.

245 Vigefimus octauus casus Curie erit in causis denegate iustitiæ, quando inferior iudex iustitiam denegat, quia tunc superior adiri potest, ex cap. licet ex suscepto, c. ex transmissa, & in c. ex par. B. de for. compet. Andrei Gail obser. 1. n. 2. r. ex ordinatione Camere Imperialis, quæ allegat, quæ est 2. tit. 26. & vt hunc casum ad actum practicum reducamus, est aduertendum, quod licet duo textus, quos allegauit, loquantur in causa feudi, cuius dominus est competens, iudex per hoc, quod distulerit iustitiã exhibere, est reuersus ad superiorem, qui in gradu appellationis cognoscere aliã poterat; itaq; in actu practico, quod ad nos attingit, si inferior iudex iustitiam denegauerit, *no proueyendo a las peticiones de la parte, mayormente si es del actor, è dilatando el proueer sobre ellas con conoçida dilacion y malicia*: tunc equidem domini Senatores Regalis Prætorij, si de hoc eis constet *por testimonio, o denegandole por informacion*, possunt causam ad petitionem partis, cui iustitia denegatur, retinere, vel auocare per casum Curie, & hæc denegatæ, vel dilatæ iustitiæ erit iusta causa auocationis per casum Curie, ex adductis a Gail dict. obseruat. 1. num. 21. & ad prædicta reduces, quæ resoluuit Auendaño de exequend. mandat. cap. 5. num. 12. versic.

247

248 Negligentia autem, qui requirit

prius esse monendos iudices ordinarios per prouisiones, quæ dicuntur monitoriæ, seu incitatiuæ, ante quam ab eis causæ pendentes auocentur: nam si denegent iustitiam, & eam differant, & ius partibus reddere, ac ministrare sufficeret, per exhibitionem testimonij eiusdem causæ, & querelæ, cum exhibitã auocationem, vel retentionem petere, in cuius articuli determinatione audiri debet pars aduersa, quemadmodum quando petitur retentio, quia citatur per ordinarij decreti citationis prouisionem, vulgo *dar traslado, y señalar termino para ello*: Tanta verò poterit esse remissio, & negligentia iudicis ordinarij, quæ ex facto processus, & eius copia, & testimonio colligatur, vt ex eo solummodo procedi possit ad causæ auocationem, seu retentionem, absque alia citatione: idem dicerem, si constaret exhibitam coram iudice aliquam petitionem, seu libellum, & ei non respondisse, nec iudicasse, quod solemus dicere *denegacion de justicia, y del oficio del juez*, quo casu propter euidetem iniquitatem sine dubio, si constaret de remissione notoria ex testimonio præsentationis, *y de no auer proueyido, aunque se pidio*, ab eo est causa auocanda; cuiusquæ cognitione iustè priuatur, & ad hos terminos, & casus reducenda sunt, & practicanda iura allegata, & adducta ab Auend. de exeq.

249

exsequen. mand. lib. 1. cap. 19. n. 2. vers. Si verò, & expressa est de-
 eissio text. sic probantis, in dict.
 cap. ex transmissa, & in cap. ex
 parte B. de foro comp. quibus nō
 oberunt, quæ adducit, et resoluit
 150 Couar. in pract. cap. 9. num. 3.
 vbi inquit: Regios Auditores nō
 posse litespēdentes coram infe-
 rioribus aduocare, quia illud est
 verissimum causa legitima non
 existente, ea verò subsistente, ex
 rationibus, & fundamentis, quæ
 adduximus licita & iusta, imò
 conueniens erit aduocatio, & re-
 tentio, & sic venit declaranda,
 & explicanda resolutio Andr.
 Gail, quam in hoc vigesimo octa-
 uo casu adduxi, & insinuat Auē-
 dan. in dict. cap. 5. num. 12. vers.
 151 Negligentia in fine, dum inquit:
 Et ita negligentia arbitrio do-
 minorum Regij Consilij com-
 mittitur, quod etiam intelligas,
 & extendas ad dominos Regiæ
 Chancelleriæ Auditores, qui-
 152 bus competit causarū, & locorū
 cognitio, sicut antea compete-
 bat Consilio Supremo, y en to-
 dos los pleytos que son sobre casos de
 Corte, ex l. 1. tit. 5. lib. 2. Recop.
 153 Quo quidem eodem iure in om-
 nibus, & quod omnia vtūtur Re-
 galia Prætoria harum Indiarū
 Occidentalium, vt comprobatur
 nostra ordinatio tertia, cuius &
 aliarum omnium est vna, eadem
 154 que copia in omnibus Chancel-
 larijs huius noui orbis, absque
 mutatione, vel discrimine: in-

quit itaque predicta ordinatio:
*Item ordenamos, que los dichos Oydo-
 res conozcan en las dichas causas ciu-
 les, y criminales, segun y como pueden
 conocer los Oydores, y Alcaldes de
 las nuestras Audiencias de Vallado-
 lid, y de Granada, y puedan traer y
 traygan varas de justicia, como las
 traen los Alcaldes de las dichas nue-
 tras Audiencias de Valladolid y Gra-
 nada. In Mexicano, & Limensi
 Regio Senatu sunt Auditores,
 & Prætores diuersi, in cæteris
 Chancellerijs, extat dicta ordi-
 natio tertia, atque idem vtroque
 munere fungimur, prout in ea
 præcipitur, suntque Audientia
 Prætoriales præter Mexicanam,
 & Limensem.*

Diuersitas est etiam in secun-
 da supplicatione, quia apud nos
 obseruatur authentica, quæ sup-
 plicatio, C. de precibus Impera-
 tori offerendis, à qua desumpta
 est nostra ordinatio quinta, quæ
 ad supplicationis interpositionē
 non requirit prænam, & fideiuf-
 sionem de las mil y quinientas do-
 blas, sed sententia lata ab Audi-
 toribus executioni mandatur,
 data fideiussione de restituēda
 158 quantitate, fundo, vel specie, seu
 genere quæ virtute executionis
 recipitur, ad cuius interpositio-
 nem requiritur, vt sit quantitas
 de seis mil pesos de oro, y dende arri-
 ba, siendo antes de diez mil pesos de
 oro, los quales se reduzen y entienden
 oy los dichos seis mil pesos, o la causa
 si su valor fuere desta cantidad a ser

157

158

Tractatus practici & quotidiani.

158 *mil pesos de plata enayada, de a quatrocientos y cincuenta maravedis cada peso, que hazen dos quentos y seiscientas mil maravedis, ad dictam quantitatem de seis mil pesos de oro, fuit facta taxatio & reductio ab inuictissimo Carolo Quinto Imperatore, & Hispaniarum, & Indiarum Rege, die vigesimo octobris anno 1545. per Regium rescriptum Consiliario inter alios existente, & sub scribente doctissimo Gregor. Lop. nec attenditur quantitas petitionis, sed condemnationis, atque ideo non viget in hoc lex, cum quædam puella, s. finali, ff. de iur. iud. omn. iud. sed lex in offerendis 35. C. de appellation. ibi. Quantitate ex ipsa sententia Iudicis discernenda, quod etiam est tenendum ad excludendam supplicationem, en pleytos de menor quantia, aunque la demãda aya sido de mayor.*

159
160
A prædicta fideiussione contenta in nostra ordinatione supra exesabitur reus, si actor secundam supplicationem interponat ex doctrina glossæ celebris quæ vno verbo hoc dixit in dict. authen. quæ supplicatio, C. de precibus Imperatori offerendis, dum inquit text. sententia non aliter executioni mandabitur, nisi victrix pars dignam fideiussionem præbuerit, glo. verò, verbo, victrix pars dicit, scilicet actor, atque ideo si reus vincitur, & ab eo res, vel quantitas

aufertur, quæ sit dicti valeris de seis mil pesos enayados, actor debet præstare fideiussionem, non verò reus, s. se da por libre por sentencias del Audiencia, y el actor suplica, porque al reo no se le da ni entrega nada en execucion de la sentencia de reuista de la Audiencia, aunque de parte del actor se suplique, y aya grado de segunda suplicacion: quod apud nos in Indiarum Regnis sine dubio procedet: in Regno verò Castellæ, & Legionis, ut cūq; sit siue ab actore, siue à reo indistinctè obseruandæ sunt leges 1. & 2. & alix tituli 20. lib. 4. Recop. & præstanda obligatio, & fideiussio mille & quinquaginta duplarum, quod patet ex l. 1. ibi: *Que la parte que suplicare de la dicha segunda sentencia, se obligue y de fiadores dietro de los dichos veinte dias ante los dichos Oydores, de pagar vn mil y quinientas doblas, & infra. I esta pena sea partida en tres partes: la vna parte para aquel por quien fue dada sentencia: quod determinatum respicit actorem, vel reum in cuius fauorem lata est. I la otra tercera parte para los Oydores que dieron la sentencia. I la otra tercera parte para nos.* Et cū hæc pœna de iure communi nõ fuerit introducta, sed à legibus Regijs iusquè commune seruetur, ex dicta authentica apud nos in Indiarum Regnis, nec extet pœna aliqua si sententia confirmetur, recurrimus ad doctrinam prædictæ glossæ in dicta authentica,

ca, verbo, victrix pars, quando reus absoluitur, & actor supplicat, vt non præstet reus fidei iuramentum, de qua in dict. authen. & in ordinatione 5. quæ ab ea desumpta est.

- 162 Est etiam apud nos in obseruantia, l. 7. d. tit. 20. lib. 4. in finalibus verbis, ibi: *I. q̄ sea en los pleytos que se comiençan en el Consejo de Audiencias por nueua demanda, y no por via de restitucion, ni reclamaciõ, ni nulidad, ni en otra manera,* cū qua concors est lex 1. eiusdem tituli, ibi: *Començada nueuamente en las nuestras Chancillerias.* Vnde si causa retineatur ante sententiam definitiuam, cum ea cœpta fuerit, quomodo cunque, coram ordinario Iudice locum non habebit secunda supplicatio, vt contra Auendam. resoluit Azucud. in eadē l. 1. ex num. 1. cuius dicta in hac l. 1. sunt consideranda ad excludendum secundæ supplicationis remedium quando directo, & ex suo initio causa non fuit cœpta in Regia Chancellaria, & vltra ea quæ adducit dictus glossator insitendo in illis verbis: Vltimis verbis d. legis 7. ibi: *Ni en otra manera alguna,* est aduertendū, quod dicta verba non solum excludūt remedia de iure cōmuni, sed etiā omne priuilegium, gloss. in l. cum pœna, ff. de recept. arbitr. Tiraq. de retract. Lignag. d. 1. gloss. 7. n. 23. & etiam omnem dispensationem, Nauarri in cap. si quando de rescrip. fol. mihi 88. quia dictio

nullo modò excludit omne. viâ iuris & facti, per quam dispositio posset impediri, gloss. notabilis in Clementina hi qui, verbo, nullo modo, de ætate & qualitate, Anania in cap. qualiter, col. 6 de accus. Ex quibus deducitur verissimam esse assertionem tenentium, etiam causa per retentionem ingressa in Regia Chancellaria non esse locum secundæ supplicationi, vt iam conclusimus ex prædictis fundamentis, quæ adduximus, & relatis ab Azucud. in d. l. 1. qui merito opinatur cōtra Auendam. sibi contrarium, & eandem resolutionem, quam asseueramus, tenet Gut. in pract. lib. 3. q. 38. num. 1. & 6.

Si autem per remissionem factam à Iudice inferiori Regiæ Chancellarie causa ingrediatur in ea est distinguendum, quia si à cognitione causæ remissa est Iudex ordinarius inhibitus, prout est lis super Commenda Indorum, quæ ex ordinatione de Malinas, cum suis declarationibus competit in prima instantia Regio Senatui, quoad ordinationem si fuerit *de mil. ducados, y de ahí para arriba,* y si de *menos*, quoad ordinationem, & decisionem saluo iure secundæ supplicationis, quod est declaratum per Regium rescriptum anni 1610. Tunc equidem remissio facta operabitur, quoad Iudices ad quos fit, quia eis competit, nec præstatur impedimentum principium coram
in

Tractatus practici & quotidiani.

inferiori, cum de iure supposita inhibitione prædicta non sortitur effectum, atque idè non entis nullæ erunt qualitates ex iuribus vulgaribus: si verò causa legitime, coram ordinario incipere partes possent, & data prima petitione, seu lite pendente remissio (quæ de iure regulariter prohibetur, nec solet admitti à dominis, nisi legitima causa existente) facta fuerit dominis de Chancellaria, & ab illis admissa, quia habuit principium apud inferiorem, coram quo potuit intentari, tunc equidem locus erit verbis ultimis prædictæ legis 7.

166 Et ad membrum primum huius distinctionis reduces quamlibet causam Fiscalem, vel Regij patrimonij, quæ in Chancellaria, vel Consilio contra Fiscum Regium debet intentari, ex titulo in rubro, & nigro, C. vbi causæ Fiscales, vel diuinæ domus, Gail obseruat. 1. num. 25. vbi allegat quasdam ordinationes Curie Imperialis, in quibus ita disponitur.

167 Nec tenetur, imò non potest Regius procurator Fiscalis Fiscum suo proprio foro Regio superiori priuare, intentando aliquam causam coram inferioribus iudicibus, imò Fiscus causas etiam inter priuatos pendentes, coram ordinarijs auocat, & attrahit ad suos Iudices, etiam si sit dependens ex causa euictionis, vt post Bald. & alios quos citat,

resoluit Peregrin. de iure Fiscij, lib. 7. tit. 1. num. 6. & 9. vbi contra Couar. & Cauallin. ex mète aliorum, quos citat, cõcludit, etiã si compareat pro suo interesse Fiscus, seu Regius Fiscalis causam coram alio pendentem ad suos Iudices auocare, resoluit dominus Francisc. Alfar. de offic. Fiscalis, glos. 16. num. 21. vbi plura bene congessit, & glos. 18. num. 31. & 34. num. 211. & ita praxi receptum, quod sæpè habui, & obtinui in Tribunali sanctæ Cruciatæ Limësi, in quo per octo annos per titulum Regium, consultatione Consilij Cruciatæ præcedente, Fiscalis procurator Regius extitit, nec Regij Fiscales possunt citari, nec vocari coram alijs Iudicibus, præterquam in Chancellarijs, nam eorum tituli sunt restricti, & redacti, & eorum exercitiũ ad Regias Chancellarias, & facilius est attrahere causas alibi pendentes (vt de iure, & communi sententia praxi recepta cõclusimus) quàm coram inferioribus comparere: quod si aliquando contrarium à Fiscalibus fit, est coram exactoribus tributorum, vulgo, *Oficiales Reales*, qui Iudices sunt Fiscales, vel etiam iusta causa interueniente coram Prætoribus Regiæ Chancellariæ præfectis causarum criminalium, vel coram Iudice generali, *de bienes de difuntos*, quia sunt de gremio eiusdem Chancellariæ, quæ cum praxi conueniant,

niant, nec ita dilucidè tractata inueni pro iuuenibus conscripsi.

171 Quatenus verò Azeuedo in dicta l. 1. numero quarto ad finem dicit, quod Rex possit de gratia partes audire in gradu secundæ supplicationis, licet lis cœpta fuerit coram Ordinario, quod hoc possit, non est dubium de hac Principis potestate Suprema & Regalia specialissima quæ ei competit, quæ fundatur in l. quarta, titulo 25. par. 3. ibi: *Fueras ende si el Rey le quisiesse ha zer merced como señor,* quod vel numquam, vel rarissimè fit, & tunc si Rex audiret, & sententia Chancellarix reuocaretur contra actorem, in cuius fauorem executioni mandata est, non extendetur eius executio contra tertium, iuxta textum in authentica idem de Nestorianis, C. de Hæreticis, Ioannes Garcia de nobilitat. glos. 6. §. 1. numero 43. Ratio autem potissima est, quia coram Principe non habet locum exceptio rei iudicatæ, Bald. optimè in cap. studuisti, numero quinto de officio Legati, Burgos de Paz conf. 40. n. 23. & differetiam, & effectus inter restitutionem gratiæ, vel iustitiæ colliges ex adductis ab Emanuel Costa in l. Gallus, §. & quid si tantum, 2. par. ex n. 42 vsque ad num. 49. ff. de liber. & posthum. in explicatione text. difficilis in l. quod si minor, §. Scæuola, ff. de minor.

Et quia hic recursus ad superiorem, scilicet, ad Regem nunquam, & in nulla causa tollitur, idè apud nos inductum est per Regium rescriptum emissum Regali Senatui Limentis, vt semper partes citentur, *con señalamiento de los estrados del Real Consejo:* tenor autem dicti rescripti, quia notabilis mentiquè tenendus, sic se habet cum eius inscriptione, cuius copia autorizata fuit, *carta de su Magestad en Madrid a diez y siete de Enero de 611. años, a su Presidente y Oydores de la Audiencia de los Reyes.*

172 *Anisais auer recebido una cedula mia de 26. de Mayo passado de mil y seiscientos y ocho, en que os embie a mandar promeyssedes como a los pleytos que vienen al dicho mi Consejo en grado de segunda suplicacion, remission, o en otra manera proucais, como se ceten las partes.*

173 *Y dezis, que aunque por otra cedula está ordenado que no se declare en la Audiencia que ay grado, el estilo que se tiene es, que en los casos que os parece, que ay grado, mandais citar a las partes: y quando os parece, que no le ay, se manda dar un traslado del a la parte que interpones segunda suplicacion, sacado por ritaçion de la otra parte, pero que no es esto para que venga en prosecucion, por no obligarle a que haga gastos, hasta que el dicho mi Consejo prouea lo que conuenga: y ha parecido ordenaros, como lo hago, que cumplaes lo que por la dicha cedula se*

Tractatus practici & quotidiani.

177 *manda*, quod quidem Principis rescriptum, hoc est, vt partes citentur in prædictis casibus vim legis habet in omnibusque Regalijs Chancellarijs Indiarum Occidentalium est obseruandum: nam Princeps quod vni ex Præsidibus rescripsit, cæteris rescripsisse censendus est, l. finalis, C. de legibus, & melior l. prima, ff. de constitution. Principum, Rebusus in tractatu de alienatione rerum Ecclesiæ, numero 44. ex nostratibus bene quoad nostrum propositum locutus Burgos de Paz in proemio legum Tauri, à numero 450. vsque ad 455. vltra communem & vulgaram allegationem doctrinæ Bartoli in l. relegatorum, §. interdicere, ff. de interdictis, & relegatis, numero tertio, *lase* in dict. l. prima, numero 3. Gutierrez in l. nemo potest, numero 391. Azebed. in rubrica, titulo quarto, libro tertio Recopilation. Parlador. in secunda part. libro secundo, cap. finali, quinta par. §. 10. numero 26. Gaspar Rodriguez de redditibus, libr. primo, quæstione 12. numero 4. colum. 2. Videndus est melius cæteris distinguens Cæsar Ruginellus in pract. cap. 29. per totum, & quoad intentum num. 15. 16. & 18.

178 Nec per prædictum rescriptum Regium est aliquid innouatum in legibus præmaticis, & ordinationibus loquentibus de inter

positione secundæ supplicatio- nis, & quantitate ad eam requisita, & qualitate, *que se empieza en la Audiencia por nueva demanda*, solummodo actum & prouisum fuit, vt quomodocunque causa ad Consilium Indiarum defertur, sint partes citatæ ex Regali Chancellariæ præcepto, vt com parere possint, & si sit causa in qua habeat locum secunda supplicatio sit citatio facta, & euitentur plures, & longæ dilationes, sin verò non sit, & Rex velit audire ex gratia, sint etiam partes citatæ: tum etiam quia recurus ad superiorem nunquam tollitur, & est sicut appellatio, Menochius post alios de arbitrarijs, quæst. 67. numero 14. & melius quæst. 70. n. 19. & quando non est locus appellationi, nec supplicationi, habere potest locum hic recurus: quia semper auctoritas superioris censetur excepta, l. vltima, ff. qui satisf. cogan. cum adductis per text. ibi in dict. authen. quæ supplicatio, C. de precibus Imper. offer. Menoch. dict. num. 14. & 29. dixi si velit audire, quia licet hoc, vt constitui, & patet ex d. l. 4. tit. 24. part. 3. possit dominus Rex, quia tamen per leges nouiores nouæ Recopilationis est data forma, & summa declarata in Castelle, & Legionis Regnis, & apud nos, *de los 6 y 7. pafos de oro, y de 27 arriba, y que las causas se empieza en las Chancillerias*, si cõtra

hoc dispensauerit Princeps ex sua suprema potestate, quia parti, quæ sententiam reuisionis habuit pro se, est ius acquisitum per eam, lisque finita, & fit dispensatio contra prædictas leges, & contra legem, causas, vel lites, C. de transactionibus, & vniuersum feret titulum, ff. de re iudicata, & effectu sententiarum, & cap. sententiam rescindi non posse, & adducta latè per Ias. in l. iustitia, ex num. 11. ff. de iustitia & iure, & ex exteris videndus est Tufchus sub litera R. conclusione 314. tomo 7. qui latè & bene ad hanc reuisionis materiam attinentia adducit, & Doctores, sed in proposito nostro, quia leges plures obstant, consulto omitto adducta per Menochiū casu 52. numero decimo de arbitrarijs, & plura quæ refert compluresque, quos citat Tufchus vbi proxime, neque extant apud externos prohibitiones, quas nos habemus, & sic requiritur magna causa ad dictam dispensationem contra tot, & tantas leges, rum maxime, quia lex partitæ 4. titulo 24. part. 3. & totus titulus, C. ne liceat tertio prouocare, maxime lex finalis, contra quas dispensatur, sunt omnia prædicta redacta ad leges primam & septimam, titulo 20. libro quarto Recopilation. atque ideo, si sine causa sufficienti, vel probabili, & verosimili dominus Rex concesserit, vt si-

nita lis secundum leges Regni, iterum suscitetur, erit culpæ mortalis reus, vel vt melius dicam, peccabunt mortaliter domini, qui de hoc consilium ei præstiterint: nam negari non potest, per hanc reuisionem causæ concessam derogari legibus dictis primæ & septimæ, titulo 20 libro 4. & cæteris, quas recitamus, in quo requiritur causa sufficienti, quando ius relaxatur, aliàs Princeps, siue Ecclesiasticus, siue secularis peccat, quando derogat sine causa iuri positivo, Abbas & Decius in c. quæ in Ecclesiarum de constitutionibus, in quo si in alicuius præiudicium fiat, nulla profus est dubitatio, vt ex his quæ erudite tradit Fortunius Garcia in l. Galus, §. & quid sit tantum, numero 295. ff. de liberis & posthumis, ponderat bene dominus Franciscus Sarmiento, libro 1. selectarum interpretationum, cap. 8. numero 16. nam quod dicitur, Principem, ea quæ iuris ciuilibus sint, tollere posse, & mutare, vt in §. sed naturalia, instit. de iure naturali, iuncto §. sed & quod Principi eiusdem tituli, eò pertinet, vt lex ciuilibus per aliam legem generalem tolli possit, & mutari Principis voluntate, vel in fauorem alicuius, sine præiudicio alterius, dixi latius capit. sexto, §. quarto de concessionibus decimarum, ex numero tertio, nec oberit, si replices,

Tractatus practici & quotidiani.

leges Castellæ, per dictam legem quartam, titulo 24. part. 3. esse intelligendas, & limitandas in casu speciali, in dicta l. partitæ proutisum & referuatum, *de quando el Rey como señor quisiese hazer merced*, quod est idem quod dicere, audire ex gratia, quia iam hoc remedium est sublatum iure ordinario, & nouiori, quod decusum est in prædictis legibus Recopilationis prima, & septima, titulo 20. libro quarto, & melius per legem tertiam, titulo 17. eodem libro, ibi: *Y que por las dichas sentencias se entiendan ser fenecidos y acabados los pleytos, para que no se puedan volver a tratar, ni suscitar en manera alguna*, conducunt enim quæ iam diximus in numeris præcedentibus, maxime num. 173. & sequentibus, præcipuè numero 181.

Itaque extinctum fuit ius illud ordinarium, *de oyr por via de gracia para suscitar los pleytos acabados por sentencias de reuista de las Audiencias, en caso que no aya grado de segunda suplicacion*: manetquè supremum extraordinarium ius potestatis Regalis ad audiendum, quod non potest esse, nisi cum dispensatione prædictarum legum Recopilationis, quas citavi, quia directo repugnant legi 4. tit. 34. part. 3. iam citatæ, cuius qualitas, & facultas audiendi non est repeti-

ta in legibus Recopilationis: si igitur requiritur virtualis, & effectiua dispensatio contra leges nouiores, hæc requirit causam sufficientem, & ea non existente aderit peccatum ex parte Regis dispensantis, vt iam fundauimus.

Et vt nihil omisum sit in hoc articulo, causas legitimas, & sufficientes has iudicarem in primis si lis sit arduissima, vel multum ardua quantitatit, vel valoris magni. Secundo, si euidens, vel apparens suspicio contra Iudices qui fuerunt in Chancellaria, vel Consilio allegatur, & probetur, vel moraliter de ea constet domino Regi, & Consiliarijs quorum Consilium sibi dare demandauerit, *sobre sí las de oyr tercera vez, o no, o mandar reuer*. Tertio, si forsam pars victrix potès nimis fuit inæqualis victo qualitate, vel potestate, & diuitijs, vel cui Iudices sententiæ reuisionis præsumatur fauorem præstitisse, hæc & alia circumspectè sunt inspicienda, & considerata, vt Regi domino Consilium securum præstetur, ita vt ad sine legitimæ causæ, & verè, realiterquè existant, possit reuisionem præstare, non obstantibus dictis legibus: sin autem non subsistant, vt in plurimum euenit, denegetur, ne partes immortalibus litium suscitatioibus, earumque expensis

venitur, & quæ iam finita, & extinctæ sunt, suscitentur, quæ si prudentia quidem perdocta, & Christiana provideantur, vt semper fuit à dominis de Consilio, Deus Dominus illis erit Adiutor, & non errabunt, & nunquam vidi, etiam si pluries fuerit intentatum audiri, in Supremo Indiarum Regio Consilio, quando *derechamente la causa no rva en grado de segunda suplicacion*, imò semper denegatum, quantumuis ardua causa sit.

Solet quando non est gradus secundæ supplicationis dari Regium rescriptum, vt per duas, vel tres, seu quatuor Aulas Regiæ Chancellariæ videatur processus & sententiæ ab omnibus dominis Senatoribus proferantur, quod idem obseruatum est, etiam Rege non præcipiente à suis Vicerregibus in Limensi Senatu, quantumuis reluctantante vno ex Senatoribus, qui defendere conabatur Vicerregis, & Præsidis potestatem ad hoc non extendi, quia iurisdictio est diuisa per quarteria à Rege, hoc est, *per salas, segun los pleytos se reparten*, & non posse Vicerregē contrarium disponere, hoc est, quod omnes Iudices ad aliquam causam adiungantur.

Sed contrarium praxi, & stylo vtili est receptum, à quo non est recedendum, cum vi-

deamus in magna Curia Vicariæ Regni Neapolitani, & eius magno Consilio, hoc passim ex mandato Prorregis illius Regni admitti, vt adducit scæpe Vincentius de Franquis in pluribus decisionibus. Neapolitano autem Prorregi non est impar Piruanis, nec minorem potestatem habet, dixi latè in tractatu super concursu duorum Vicerregum in Regno, & ante receptionem ingressus guernare possit, prædecessore existente, in capite eiusdem Regni.

Vigefimus nonus casus Curia, qui colligitur ex his quæ in præcedenti diximus, est in causis Fiscalibus, quia generaliter omnes causæ Fiscales ad Regiam Chancellariam spectant, prout de Camara Imperiali testatur Andreas Gail obseruatione prima, numero 25: quem iam citauimus, & est textus in l. prima, & secunda, C. vbi causæ Fiscales, vel diuinæ domus, est distinguendum: nam plures sunt reseruatae Consilio Fiscali, seu sacrarum largitionum, *que es el Real Consejo de Hazenda*, quædam Supremo Castellæ Consilio: quædam verò Chancellariis Granatensi, & Pinnianç competunt apud nos omnes indistinctè ad Regias Chancellarias Indiarum deferuntur, & extrahuntur ab alijs Iudicibus Regio Fiscali petente, vel ex officio

192

193

Tractatus practici & quotidiani.

si expedit exceptis his, de quibus ratione sui officij cognoscunt exactores tributorū, & administratores rerum Fiscalium, vulgo, *Oficiales Reales*, à quibus siue per Fiscalem, vel per alias partes appellatur ad Regias Chancellarias, quemadmodum *de los Inejes, Letrados, y de los de la casa de la contratación de Sevilla al Real Consejo de las Indias*, iuxta suas ordinationes.

374 Trigesimus casus Curia: est, in exigendo salario tabellionū, vulgo, *Escriuanos de Cámara*, & Receptorum, necnon Relatorū, qui assistunt in Regia Chancellaria, pro eo, inquam, salario, & stipendio debito ex labore processus, qui apud dominos Chancellaria: tractatus fuit, vel pendet: hunc casum adduxit Monterroso, qui est octauus in suo ordine tractat. 5. fol. 59.

395 Trigesimus primus in salario Aduocatorum, & Procuratorū, ex Monterroso vbi proximè Audr. Gail obseruat. 1. num. 37. in cæteris verò officialibus Camera: seu Chancellaria: id intelligens, & extendens, prout est in Receptoribus, & alijs Commissarijs, quos *diligenceros* dicimus rationes constituens ex continentia causarum, & quia partes ratione salarij dicti in Camera, vel Chancellaria quasi contraxisse videntur, quæ rationes sunt bonæ, ac considerabiles, licet quoad Aduocatorum salarium

aliquando sine causa legitima vidi dubitari ab aliquo Iudice, est enim certissimum per monitorium, vt affirmat Gail, hoc est, *por provision Real*, debere præcipi, vt fiant hæc solutiones salarij Aduocatorum, vel Procuratorum, in Chancellaria degentium, si sit solutio faciendæ extra. quinque leucas, si verò intra eas, & pars rei in Curia præfens sit, vel coram Regali Senatū, vel Iudice Provincia: seu Ordinario peti potest, quod intellige, siue sit salarium constitutum, pro quolibet anno Aduocato, seu Procuratori Chancellaria:, vel pro aliqua lite, si ipsa lis in gradu appellationis, vel per casum Curia: in Regio Senatu fuerit ventilata, in eaq; Aduocatus suum patrocinium, vel Procurator suas operas præstiterit, siue honorario non conuenro, taxatio eius fiat à Regali Auditorio, *por el Oydor fernanero a quien se remite*, quia qualitercunque peti potest in eadem Chancellaria. Secus verò si non fuerit salarium annuū assignatum, nec lis ad Chancellariam deuoluta, vel in prima instantia introducta per casum Curia:, quia tunc cessat ratio continentia:, & dependentia: eiusdem causa:, quam adducit Gail dicta obseruat. 1. num. 37. Et hæc, quia quotidiana in praxique sæpius contingentia notanda sunt, quæ etiam extendere ad Regium Supremum Consilium, pro Aduocatis Procura-

toribus, qui in Curia, vbi Rex affuit, suum munus exercent, & in omnibus in hoc & proximioribus casibus dictis, & in quolibet Regio Consilio, siue Indiarum, vel Aragonia, aut Portugalia, vt ratio præstari patrocini in aliquate lite, coram eo pendentē, sit causa attributiva iurisdictionis ad petitionem, & præceptum de soluendo salario, ratione continentia, & connexitatis causæ, quam adducit & ponderat Gail dicto numero 37.

398 Extende etiam, quoad aulam causarum criminalium in Chancellaria, nam si pro lite ibi pendente conventio salarij fiat, domini præfecti ibidem existentes possunt dare prouisionem Regiam, aut mandatum, vt solutio eius fiat, secus si annuū sit, quia est petendum *en la sala de Oydores*, vt iam cum distinctione dixi per connexitatem, & dependentiam eiusdem causæ.

Sunt etiam alij casus Curia, vel Regio Consilio competentes ratione rei, etiam si partes privilegium non habeant, quorum erit.

Trigesimus secundus in feudo, text. in cap. 1. de controuersia feudi, vbi Matth. de Afflict. num. 4. & communiter feudista, text. in c. 1. §. præterea si inter, de prohibita feudi alienatione per Federic. Abb. in cap. cæterū, num. 13. de iudicijs, Felin. ibi n. 20. vbi tractat materiam, quis di-

catur iudex competens in causa appellationis, quando à domino feudi appellatur, Andr. Gail obseruat. l. num. 54.

Apud nos verò Commendæ Indorum sunt temporales ad vitam, scilicet, primi Commendatarij, & eius primi filij, vel eo deficiente filia vel nepotis per defectum successionis vxoris in Regno, & Prouincijs *del Perù*, per duas vitas, & in Noua-Hispania per tres, & quandoque per quatuor ex Regis concessione, sunt enim feuda, vel eorum naturam fortiuntur, ex his quæ adducit Ioan. Matienço Regius Chancellaria Argentina Regni *del Perù*, Senator in l. 6. tit. 10. glof. 2. num. 19. lib. 5. Recop. & sequentibus numeris.

Et per Regiam ordinationē, quam vulgo dicimus, *la ordenança de Malinas*, cum suis declarationibus extat stabilitum, vt hæ causæ quo ad ordinationem, quæ *do ay demanda de parte de Encomienda de Indios en propiedad, o posesión, se ponga en la Audiencia Real, en cuyo distrito cae el reparcimiento, y con elusa y sustanciada, ordenado el proceso hasta la conclusion, se remita al Real Consejo de Indias, dexando a las Audiencias ciertos casos de restitucion de los despojos de estos Indios, si son de parte a parte, y si por el que govierna ay mas duda, porque no está tan clara la ordenança, aunque tambien en esto se entiende que por cedula Real el Audiencia pueda interponerse,* y ref.

Tractatus practici & quotidiani.

203 *y restituyr el despojo hecho por el Governador, ó Virrey, en su poder se ha, quando es notorio.* Nec in his casibus, vbi reseruatę sunt causę, nõ habet locum præventio coram alio Iudice, quia fit præiudiciũ iurisdictioni, vt notabiliter resoluit Gail obseruat. 29. lib. 1. n. finali. Tum etiam, quia vbi ad est priuatiua iurisdictioni, nihil operatur consensus partium in alium Iudicem, vt ex l. testamenta omnia, C. de testament. & alij fundamentis resoluit Ruginellus in practicus quæstionibus, cap. 44. ex num. 4. At verò quando summa valoris Cõmendę, super qua ligatur, *es de mil ducados de renta, y de ay abaxo,* Regalis Senatus cognoscere poterit, & diffinire causam, *en vista, y renta,* saluo iure secundę supplicationis & declaratio de *Mali-*
204 *nas,* data anno 1610. quę conueniens nimis fuit, nam plures lites, & earum iustitiam amittebant partes propter expęsas, & longas dilaciones adeundi ad Regium Consilium, & sic habes trigessimũ tertium casum Curię, qui competit Regio Consilio Indiarum, in quibuscunque Cõmendis Indorum, & pensionibus super eis appositis: dum tamen excedant summam mille ducatorum, quia de minore quãtitate si sint cognoscit Chancelleria, & causam per sententiam determinat, quę computatio debet fieri; *por los precios de la cassa*

en plata, y especies, y no computarse el beneficio que llaman destas especies, que son el trigo, mayz, aropa, que pagan estos Indios, que beneficiado, y vendido, es de mas valor que la cantidad, por la qual se le da, apreciada al Encomendero por los Indios, para en parte de pago de su tributo, por que al venderse, ó beneficiarse es diligencia del señor de la Encomienda, & sic quo ad summam prædictorũ mille ducatorum non est computandum prædictum beneficiũ quod ex labore, & industria cõmendatarij procedet.

Trigessimus quartus casus Curię, seu Rege Consilij est super interpretatione priuilegij à Rege concessi, quod est declarandũ ab ipso met Rege, si aliqua superueniat dubitatio circa illud: nam solus Princeps, qui priuilegium dedit, de eo cognoscere, & iudicare poterit, text. in cap. cũ venissent de iudicijs, glos. ibidẽ, in verbo, iudicari, cap. 1. de lege Cõradi, in vñbus feudorũ, Baldus in præludio feudorum, num. 18. facit lex cum de nouo, C. de legibus, quo fit, esse litigandum in his dubijs, & violatione priuilegij à Rege concessi, vel eius obseruantia, apud illud Regiũ Cõsilium, cuius voto fuit expeditiũ, quod insinuat Gail dicta obseruatione 1. num. 7. vbi inquit: *Ca-*
205 *meram Imperialem (quę est eadẽ, quę in Regno Castellę Consilium Regium) quoad contentiosam iurisdictionem Regem*

representare, vnde super redditibus annuis à Rege venditis, & impositis, & eorum dubitatione, si qua est, recurrendum *al Real Consejo de hacienda, y en los demas privilegios y mercedes a los Reales Consejos, con quien su Magestad los despachò*, ex dicto cap. cum venissent de iudicijs, & eius ratione.

209 Trigesimus quintus casus Curia notabilis erit, si causa fuerit magni momenti, & valoris, quia tunc etiam non dato priuilegio ex parte actoris, nec potentia ex parte rei, locus est foro Curia, si actor velit intentare in prima instatia, *por nueva demanda*, suam actionem in Regia Chancelleria, de hoc licet loquatur in Senatu Gallico, & sub eius titulo est expressa, l. 4. ti. 1. lib. 3. Recopilat. ibi: *Saluo si el caso fuere de grande importancia*, & reiecta opinione Gregor. Lop. in l. 5. tit. 3. par. 3. glos. 2. Sic resoluendum est: nam intellectus dictæ glossæ repugnat verbis & rationi dicti textus: nam primo ponit regulam in Senatu Gallico intentari posse casum Curia contra Cõsiliu ciuitatis, vel vicinũ illius Regni, qui conueniri aliàs possit, nec in Chancelleria Pinciana esse admittendam propositionem *de casos de Corte del distrito de Galicia*.

Et profequitur lex declarando, *Saluo si el caso fuere de grãde importancia*, atque idem quemadmo

dum cuilibet casus Curia, potest intentari in dicto Senatu, ita etiam, *siendo caso de grande importancia*, nam aliàs superfluũ esset repetere dicta verba, si requiretur, vt esset Curia casus ex persona actoris, vel rei sufficit, itaque vt sit Realis ex rei qualitate est facultas intendendi in Audientia & Senatu dicti Regni, vel Chancelleria Pinciana, vnde cum respiciat dicta lex casuum qualitates, quos ibi refert suapte natura potius, quam ex personis erunt competentes Curia: & sic habemus iam hunc trigessimũ quintum casum Reale ex magna rei qualitate, qui est extendendus ad aliam quãlibet Chancelleriam Regiam, quia lex si sit vniformis, & generalis ad alia ampliatur eius dispositio, etiam illa eadem lex, sic particularis, hoc est, ad partem aliquam emissa, comprobatur hæc assertionem, l. regula, §. 1. & ibi Bart. l. 1. in l. id quod, num. 7. ff. de legat. 1. & ratio de positionis est ipsa dispositio, l. emptor, §. final. ff. de reuendicat. Bald. in c. dilectus filius, num. 2. de rescrip. Tiraq. in tract. cessante causa, à num. 54. Marienço in Dialogo Relatoris 3. par. cap. 15. num. 17. vbi videas, & præ cæteris Burgos de Paz in l. 3. Tauri n. 180. Tum maximè, quia fit extensio legis ex identitate, & tunc nõ est extensio, sed comprehensio, vt bene adnotat Ioan. Garcia de nobili-

212

212

Tractatus practici & quotidiani.

nobilitate in diuisione, num. 48
& vbi militat ratio contenta in
lege, fit eius extensio, et si corre-
ctoria sit, gl. in Clement. 1. ver-
bo, eligatur, de electione, ibi; In
contrarium constat de mente
constituentis, Doctores in au-
thentica quas actiones, C. de sa-
cro sanct. Eccles. Anton. Gom. 1.
tom. cap. 15. num. 1. Gur. de tu-
tellis, cap. 23. num. 18. plura &
plures per longas membranas
retulit Montealegre, quapro-
pter sentimus sub meliori cen-
sura, casus expressos in dict. l. 4. ti.
1. lib. 3. Recop. posse intentari in
Curia, & qualibet Chancella-
ria in prima instantia ex natura
rerum, quæ in eadem lege expri-
muntur, etiam si non sit priuile-
gium Curie in actore, nec causa
in reo, vt conueniri possit, sed ex
qualitate rerum, quas ipsamet
lex exprimit, quod & magis, ma-
gisque suadetur, nam causæ gra-
ues maiores Iudices requirunt,
I. non distinguemus, §. de libera-
li, ff. de receptis arbitris, tradit
in terminis nostris Gail obserua-
tione 1. num. 32. dum inquit:
quo pertinet, quod causæ mag-
næ maiores Iudices requirant
textus iam citatus, quem dicit
ad hoc singularem in d. l. non di-
stinguemus, §. de liberali, ff. de
receptis arbitris, & in cap. 1.
sub titulo, apud quem feudi con-
trouersia definiatur, l. 2. in fin.
C. de pedaneis Iudicibus, vbi gl.
verbo, diiudicent, text. in l. iam

dudum, C. vbi causa status agi
debeat, quod iterum resoluit idē
Andreas Gail obseruat. 29. nu-
mero 2.

Erit itaque, vt diximus, ea-
sus Curie trigelimus quintus, si
el caso fuere de grande importancia,
vt si in quantitate, vel propieta-
te, & rei valore excedat triginta
millia ducatorū, vel viginti mil-
le saltem, nam tunc ob rei mag-
nitudinem erit locus casui Cur-
ie, ò de un patronazgo de impor-
tancia, ò jurisdiccion, ò prebeminencia
grau, y muy considerable, ex funda-
mentis quæ adduximus, nec o-
berit, si dicas, per hoc cessare dis-
positiones expressas in legibus
nostris, maxime l. 21. tit. 5. lib. 2
& legis 11. tit. 5. lib. 2. & l. 2. &
8. tit. 2. lib. 4. quæ iura procla-
mant in prima instantia, quem li-
bet esse conueniendum in suo fo-
ro Iudicis ordinarij, quod inel-
ligitur, nisi dato casu Curie, hoc
est ex priuilegio actoris vel po-
tentia rei, quod iterum suadetur
ex dict. l. 4. tit. 1. lib. 3. quam alle-
gamus: quæ quidem primo loco
admitrit propositionē litis, quæ
fit Curie casus in Senatu Gal-
lico, & non alibi earum, scilicet,
litium, quæ in illo Regno, & Pro-
uincia ventilantur, deinde ponē-
do eadem lex exceptionem quæ
debet esse de regula, lege nam
quod liquide, ff. de penu legata,
inquit: *Saluo si el caso fuere de gran-
de importancia, & sic repetita cen-
setur in secunda parte qualitas,*
quæ

que antea prædita fuit, *deser el ca*
so de Corio, & in secunda in casibus quos enumerat, præstat electionem, *de poder. intentar los casos que refiere por de Corte en la Audiencia de Galicia, o Chancilleria de Valladolid*. Fateor quidem maximè vrgerè hanc rationè, vt semper repetita prædicta prima qualitas, *del caso de Corio*, censeatur prout intellexit Gregor. in dict. l. 5. tit. 3. par. 3. glof. 2. nihilominus ex rerum enumeratarum, in dict. l. 4. tit. 1. lib. 3. qualitate in qua magis insistit eadem l. & fundamentis quæ adduxi maximè ex doctrina Andr. Gail, quem citauit, teneo contrarium, nec disiteor aliud etiam esse inconueniens *de la segunda suplicacion en casos de grande importancia*, & quorum exèpla adduxi, in quo partes grauantur per dilationes, & expèlas pœnæ, & fidei iusionis, *de las mil y quinientas*, in Castellæ Regnis, & apud nos per recursum *de auer de yr al Consejo de Indias*: tamen hæc non obstant attenta magna qualitate, prout videri potest.

215

216

In casu trigefimosexto, *sobre bienes de mayorazgo*, nam si actio super successione proponatur, aut est in possessorio, & in casu quem vulgo, dicimus, *de tenuta*, & sunt seruandæ leges 9. & 10. tit. 7. lib. 5. Recop. cum alijs declarationibus, quæ postea sunt lætæ, id præcipuè obseruâdo, quod adnotatur ex dicta lege 10. ibi:

Sorbe bienes de mayorazgo, y bienes vinculados, quæ bona in hoc casu à pari procedunt, cessatquè opinio eorum, qui antea contrarium tenuerant, maximè Gomecij in l. 45. Tauri, num. 116. Et quæ contrarium verius, vt aduertit eius additionator dicto n. 116. Itaque si proponitur actio, *por demanda de parte a parte de algun mayorazgo, o vinculo*, aut fuit præcedente causa possessoria in Regio Consilio, super eodem maioratu, cum facultate, vel sine facultate Regia condito, & tunc est causa proprietatis competès Chancelleriæ ex dicta l. 9. & 10. tit. 7. lib. 5. Recop. aut proponitur absque eo quod præcesserit cognitio, & diffinitio possessoria in Supremo Consilio, & tunc contra possessorem, vel detinentem maioratum, seu vinculum, & ex prædictis fundamentis, & rei qualitate, & remissione quam faciunt dictæ leges, *de la causa de la propiedad a la Chancilleria*, credere posse intentari, coram Iudice ordinario competenti, *por primera demanda*, vel in Regia Chancelleria, etiam non existente casu Curie personali in actore, vel reo, sed subsistente tantum reali ex natura & grauitate, qualitatequè eiusdem rei, super qua est litigandum, quod etiam venit intelligendum, & sublimitâdū, si magnæ qualitatis, & quantitatis maioratus sit ad arbitriū dominorum de Chancelleria: si

217

Tractatus practici & quotidiani.

verò paruz quantitatis, tunc quia cessat ratio dictæ legis 4. tit. 1. lib. 3. Recop. ibi: *Salvo si el caso fuere de grande importancia, nõ est admittendus in Curia, sed remittendus Iudici ordinario.*

218

Si verò petantur bona maioratus à singulari possessore, qui illa possidet, & detinet per emptionem vel alienationem, vel ex alia qualibet causa, quæ non fit successione, & vocationis eiusdem maioratus, eadem distinctio quæ in proximo superiori casu erit constituenda, ex fundamentis quæ adduxi, quod comprobatur dicta lex 4. tit. 1. lib. 3. dum inquit: *Assi como sobre bienes de mayorazgo*, indistinctè loquuta, siue petantur à successore, qui præterdit esse vocatum, siue ab extraneo emptore, vel donatario, seu quolibet alio qui illa possidet.

219

Trigesimusseptimus casus Curia erit, *sobre vassallos*, ex d. l. 4. iam citata.

220

Trigesimusoctauus, *sobre forcealeza*, ex eademmet lege.

221

Trigesimusnonus, *sobre muerte o heridas de algun Cavallero principal*, hi omnes, & ei similes assignantur in dict. l. 4. tit. 1. libro 3. Recop.

222

Quadragesimus meo ordine erit apud nos in Indiarum Regnis, *sobre la paga de tributos que se piden a los Indios encomendados q paguen*, quod iam habui in praxi pro excellentissimo domino, ac

domino meo Petro Fernandem de Castro Comite de Lemos, *que tiene encomendada por dos vueltas el repartimiento de Collana Ayмара, en el distrito de la ciudad de Guamanga del Perù, y estando por la cassa del Virrey don Francisco de Toledo obligados a pagar parte de sus tributos en especies, que acá se llaman assi los generos en que deuen tributar de trigo, mayz, ropa, carneros de la tierra, &c. Conforme a la disposicion de su Prouincia, y a sus labranças, y crianças. segun cedula de su Magestad, estos Indios se conuiniere con el Encomendero, que antes conuienen, a pagar en dineros las dichas especies, valiendose tambien de que aleganan tener incomodidades para satisfazer*, & obtinuerunt in iudicio possessorio contra dictum dominum Comitem nunc eorū Cõmendatarium, reseruato iure proprietatis, contra quos proposita est actio in petitorio in Regia Chancelleria Limensi, & ab eius iurisdictione declinatū est per Indorum Procuratorem, cui respõdi ex grauitate, & qualitate causæ non esse proponendam coram Pratore Indorum allegabam dictum §. de liberali prædictæ legis non distinguemus, ff. de receptis arbitris, & obseruationem primam, & 29. Andr. Gail iam præcitatus, & obtinere non potui, forsã quia Indi sunt miserabiles personæ, vt iam prænotauì supra num. 56 atquè idèò forus Curia quæra

for.

fortiuntur actiue, non debet cōtra eos retorqueri passiuè, ipsiſ reſtuctantibus. Hoc enim iuncto (parcant obsecro) indiscreto zelo, qui inuenitur in aliquibus Iudicibus, & Magistratibus ad fauendos Indos excedetes debitos iustitiæ limites, causa fuit, ne ob
 223 tinerem: fauetur enim Indis ex triplici causa: prima iusta, quia miserabiles quia Regnum fuit eorum, quod solent facere Vice-reges, & Gubernatores, & Senatores, Prælati què Ecclesiastici, & Commendatarij non nulli: alia causa procedit ex nimio, & indiscreto zelo, quæ extitit in casu, quæ referò, & alijs pluribus: altera & tertia, quæ frequentissima omnium est in Prætoribus Indorum, & quampluribus eorū Parochis, vulgo, *Doctrinantes*, qui vt melius sua negotia, & mercaturas exerceant, fingunt, vel procurant, illis fauere, & vt alios de terreant, dicunt esse damnosos, vel vt alios offendant, & suas vindictas sumant: quod quidem longo experimēto sum compertus, vtcumquè sit, coram Chancelaria est litigandum in prima instantia, vel coram Prorege, quando agitur de quantitate & qualitate tributorum, *que se deuen por las provisiones de cassas de los Virreyes, assi en propiedad como en possession*, ex prædictis fundamentis: & quia pendet à cognitione causæ, & donationis feudalis Cōmēdæ Indorum, quæ in Chancel-

laria, vel consilio est diffinienda, vt dixi supra numero 201. est enim quid dependens, & non remittendum Iudicibus inferioribus.

Et vltra quadraginta casus, quos constitui, colliges alios ex
 224 Andrea Gail dicta obseruatione prima, qui retulit triginta & quatuor inter eos plures, & aliquid praxis apud nos non extat, sunt enim ex eo numer. 2. causa fractæ pacis, quem constitue pro quadragesimo primo ex nostro ordine 42. Item mandati de non offendendo mandati, sine clausula 43. & pignoratione 44. & causæ priuilegiorū Principis 45. & securitatis præstitæ 46. & 47. in mandato de relaxandis captiuis, & 48. num. 26. dictæ obseruationis primæ, in decernendis promotorialibus, item numero 27. in causis criminalibus ratione nullitatis processus, qui apud nos non extat, item erit ex ordine Gail numero 34. alius casus, & ex nostro quinquagesimus, in vagabundo, quia vt ipse inquit: Ratione incertitudinis ad superiorem Iudicem remittitur huius casus, & remissionis praxis ad superiorem, nisi per viam appellationis, vel præuentionis, apud nos non est recepta, & ex his vltimis, quos post quadraginta retuli, qui notabiles sunt Pignorationis, & causa priuilegiorum Principis, quia
 225

Tractatus practici & quotidiani.

de eis ipse, & eius Consilium suo Regio nomine cognoscit, quod maximoperè conducit, *para las deudas, concursos, y dificultades que se recrecen en los privilegios de venesa, ò merced de juros de hacienda Real*, in quibus est recurrèndū, *al Consejo de su Magestad, y no a otros Iueces.*

Quibus sic præmissis, expeditus manet hic utilis, & quotidianus tractatus de casibus Curix, & eorū cognitione. An verò foro Curix illum fortientes possint renuntiare est constituenda, regula affirmatiua per vulgarissima iura legis, si quis in conscribendo, C. de pactis, & Episcopus & clericis, qua declaratur, vt non procedat, quando fuit præiudicium iurisdictioni priuatiuæ, maximè iure prohibente, vt comprobatur ex ratione textus, in cap. si diligenti, cap. significasti de foro competenti, adducunt Ruginellus loquens de iurisdictione priuatiua competenti iudicibus mercatorum, qui apud nos, *son el Prior y Consules*, vt ei non præiudicet consensus partium ex Ruginel. vt dixi supra numero 203. capit. 44. practicarum quæstionum, ex num. 4. & maximè num. 14. & numero 15.

Vbi certi Iudices ad causas priuatiuè sunt constituti, non potest fieri prorrogatio in alios eorumquè iurisdictioni non valent partes renuntiare, vt con-

stituit bene Tuschus sub litera M. conclus. 274. numero 17. loquendo de casibus Curix viduarum, & pupillorum, vt non habeant locum, vbi sunt Iudices certi priuatiuè destinati, & Ruginel. vbi supra in causis mercatorum, loco proximè citato.

Itaque renuntiatio locum non habet, vbi fit præiudicium destinatæ iurisdictioni, ex quo dum essem aessor excellentissimi, ac Christianissimi domini Francisci à Borja, Principis Squilachenensis, Piruani Prorregis, & ex adductis à Ruginello vbi supra defendebam causas guernationis esse priuatiuæ iurisdictionis ex capite 72. *De la institucion de los señores Virreyes*, dum inquit: *En las cosas que tocaren a la gobernacion, entenderis vos solo conforme a las prouisiones, è instituciones que os he mandado dar*, ex quibus verbis inducitur priuatiua iurisdictione, argumento text. expressi in l. testamenta omnia, C. de testamen. quo fit, causas, & negotia guernationis *del Perù*, non posse in prima instantia intentari per casum Curix, ex prædictis rationibus quæadmodū nec causæ nobilitatis, quia certos & priuatiuos Iudices habet, sed per appellationem ad Curiam posse trahi, vt est regulare, & de eo extrat quàm plura Regia scripta, & dixi sup. num. 106.

Secundò, declaratur prædicta affirmatiua conclusio renuntia-

cautionis fori Curia cum distinctione, nam si fiat expressè à minori, pupillo, vel adulto admittetur restitutio, quemadmodum in cæteris casibus, in quibus læsio interuenit, si tamen tacite intendendo casum Curia, coram Ordinario, & litem coram eo, inchoando post contestatione, quia res non est integra, non admittetur, vt iam prædiximus supra, in hoc eodem tractatu, n. 64. Quando intetatur casus Curia, admittitur praxis relata à Coar. cap. 6. practic. num. 3. siue civilis, siue criminalis sit casus, & quando est criminalis, & defertur causa ad supremum Consilium dando querelam coram domino Rege, *con informacion del delito, hecha en sumario ante el Iuez en cuyo distrito fue cometido, è ante otro qualquier Iuez que suele ser de las villas è ciudades comarcanas, si sit timor suspicionis: y quando ya la justicia ordinaria ha sentenciado la causa, si no es muy graue, o no si*

do de calidad que aya alevosia, è no sea entre personas poderosas, se sobresee el dar Iuez pesquisador, pero siendo con qualquiera de las dichas circunstancias se prouee, y comete.

Declarato casu Curia per dominos Chancellarie siue civilis, siue criminalis sit, est locus supplicationi, que se admittit per ser el primer auto, *(sin pleno conocimiento, y no hazer aqui instancia, y no auer sido oyda la otra parte, y assi se ha de guardar segundo auto, que es en sustancia pronunciarse los Señores del Audiencia por Iuezes, è no, con pleno conocimiento, iuxta legem quarum, tit. 5. lib. 4. Recop. quibus sic absolutus est iste utilis, frequens, & quotidianus tractatus, ad laudem Dei Omnipotentis, sanctissimæ, scilicet, Trinitatis, necnon intemeratæ Virginis Mariæ, & eius sacratissimi spõsi Iosephi, & Beatæ Catharinæ martyris, cui dicatur.*

SECUNDVS, AN EXCLUSVM SIT
beneficium restitutionis in integrum contra sententiam latam in gradu reuisionis per verba prolata in l. 4. tit. 17. lib. 4. Recop. dum illius legis textus inquit: Y que por las dichas sentencias se entien dan ser acabados y fenecidos los dichos pleitos, sin que se puedan tornar a mouer, ni suscitar, ni tratar en manera alguna, & quid de restitutione ex clausula generali, si qua mihi de instrumentis de nouo repertis: de sententia contra sententiam: de errore calculi, & alijs articulis, qui in casu, & materia dicta leges non incongrue adducuntur.

SUMMARIVM.

1 RES Iudicata est, quae sine controvuersiis imponitur. 2 Speciale est in sententijs Praefecti Praetorio, cuius vicem habent Chancellaria Regia, et semel lata sententia reuisionis, amplius de ea causa non tractetur. 3 Domini Senatores non possunt regulariter suam sententiam latam in gradu reuisionis nullam declarare: secus in las sententias de villa, etiam si in rem iudicariam transierint. 4 Et etiam restitutionem concedere contra eam. 5 Secus in sententia Supremi Consilij, quando se appela de los Alcaldes de Ca-	sa, y Corte, & in libris de menor quantia, quia non habet locum supplicatio. 6 Sententia diffinitiva non est, quia aliam post se expectat, & quid si dubitetur an sit interlocutoria, vel diffinitiva. 7 Lex finalis in fine. C. de fide instrum. adducitur, quae prohibet sententias Praefectorum Praetorio retractari, etiam praetextu falsi instrumenti. 8 Regia Chancellaria successerunt Praefectis Praetorio, & in eorum auctoritate, & potestate. 9 An contra sententiam latam in gradu reuisionis per Chancellariam possit admitti

- mittitur restitutio in integrum, est ardua & difficilis questio.
- 10 Referuntur auctores tenentes non admitti.
- 11 Et contrarium tenentes, & defendentes.
- 12 Lex nostra quarta, tit. 17. lib. 4. Recopil. est intelligenda secundum titulum, sub quo inest, de las sentencias y nulidades.
- 13 In casu decreti Concilij Tridentini ses. 25. cap. 19. admittitur restitutio in integrum, ut latus vel lesa, post quinquennium de quo ibi admittatur.
- 14 Minor latus propter contumaciam, admittitur per restitutionem contra lapsum anni, de quo in l. 3. tit. 10. lib. 4. Recop. contra contumaces delinquentes.
- 15 Dubia magna, & diuersa sententia fuerunt causa, ut Regnum peteret declarationem, an contra sententiam reuisionis esset restitutio admittenda.
- 16 Petitio Regni refertur, & Regis breuissimum responsum circa predicta dubia.
- 17 Confusum responsum, & dubium, quia ad utramque partem dubitationis, proposita potest adaptari:
- 18 Resolutio, & responsum fuit partis negativa hoc est, que non se admittit restitutionem contra sententiam de reuista, & adducantur rationes.
- 19 Rex noster habet sibi reseruatam declarationem suarum legum, si dubium circa eas occurrat.
- 20 Semper auctor fui in opinione, & defendi, restitutionem non esse admittendam contra sententiam reuisionis, per quam lis fuit finita ante responsum pradiatum.
- 21 Per verba pregnantia, & que tollunt omne remedium restitutio excluditur.
- 22 Dubitatio cessat, ubi ad est casus legis.
- 23 Baldi doctrina celebris in proposito ad litteram refertur.
- 24 Restitutio in integrum postquam indulta est, inducit nullitatem, & est species supplicationis.
- 25 Vbi remouetur exceptio per statutum, ibi remouetur in integrum restitutio.
- 29 Inuictima contra implorantes, vel admittentes restitutionem in integrum, con-

Tractat. II. an habeat hoc restit.

- ita sententias reuisionis per
quas lis fuit finita.
- 27 Iura communia, Pontificia, & Cesareia finem litibus intendunt, & procuratores rationes, quae in proposito adducuntur.
- 28 Restitutio ex clausula generali, si qua mihi exclusa est contra sententiam reuisionis.
- 29 Favorabilior est restitutio ex clausula generali, quam ea qua conceditur ex speciali favore minoris aetatis.
- 30 Testamentum Pagani firmitus quam militare.
- 31 Firmior melioratio, & magis perpetua qua ex donatione, vel testamento procedit, ut bona non alienentur, & sint perpetuo vinculata, quam ex facultate Regia.
- 32 Resolutio precedentium, scilicet, sublatam esse restitutionem ex minori aetate, vel alio privilegio; & ex clausula generali locum non habere contra sententiam reuisionis.
- 33 Ardua questio, an excludatur restitutio praetextu instrumenti de nouo reperi-
- ti post reuisionis sententiam.
- 34 Refertur l. 19. tit. 22. p. 3. quo ad dictum propositum instrumenti de nouo reperi-
ti post sententiam.
- 35 Extensio dictae legis ad Remp. ad Ecclesiam, ad pupillum, vel minorem, ad priuatum maiorem per restitutionem ex clausula generali.
- 36 Supradicta resolutio procedit in qualibet sententia, qua facit rem indicatam, siue ex eo quod non sit appellatum, vel supplicatum, & contra tres conformes.
- 37 Idem est dicendum contra duas sententias conformes in foro Ecclesiastico in Indiarum Regnis.
- 38 Pariter dicta procedit in sententia reuisionis lata in Chancelleria, quando della se suplico segunda vez, y ay grado de segunda suplicacion, quia per dictam reuisionis lis non est iuris.
- 39 Intellectus ad legem secundum, tit. 20. lib. 4. Recopilat. & concordia cum lege 4. tit. 17. lib. 4.
- 40 Cessat hodie opinio Ioannis Garcia de nobilitate

48. *Intellectus legis nam posse ff. de iure iurando, ex Donel. & conclusio pro actorum.*
49. *Ad repetitionem ex instrumento de nouo reperto inducendam, debet esse certum liquidum, & indubitatum.*
50. *Fiscus, instrumento de nouo reperto, retractat sententiam reuisionis, per quam lis fuit finita.*
51. *Et etiam si nouos testes pro se inuenerit post sententiam reuisionis.*
52. *Quid de sententia cuius executio est irretractabilis, an suspendatur per restitutionem.*
53. *Allegata iudicij corruptione non retractatur sententia reuisionis, per quam lis fuit finita.*
54. *Iudicibus pluribus existentibus eiusdem cause, si alijs ignorantibus vnus eorum corruptus sit, sententia est nulla.*
55. *Præcedens nullitas non admittitur contra sententiam reuisionis.*
56. *Contra sententiam reuisionis, per quam lis fuit finita, non admittitur nullitas,*
41. *Post sententiam Prætorum Prætorio non admittitur oppositio falsitatis contra instrumenta in lite præsentata.*
42. *Quando de veritate constat, est quando cumque iudicandum secundum eam.*
43. *Remedium pro eo, qui post sententiam reuisionis, per quam lis fuit finita, instrumentum reperit, in quo eius ius, & iustitia fundatur.*
44. *Indebiti per sententiam soluti non datur repetitio.*
45. *Rei iudicata exceptio inducitur propter rigorem iuris conseruandum.*
46. *In iusta esset l. 4. tit. 17. lib. 4. Recop. si instrumento de nouo reperto post sententiam reuisionis, per quod de solutione appareret, esset sublatum remedium ex eius verbis ad repetendum indebitum.*
47. *Intellectus legis prima. C. de conditione indebiti, ex Bald.*

Tractat. II. an habeat locū restit.

- per quam dicatur lata fuisse per falsos testes, vel instrumenta.
- 57 Contra sententiam Praefectorum Pratorio non admittitur, quod fuit lata per falsos testes.
- 58 Nihilominus testes falsi, vel qui eos induxit, falsumque instrumentum producit condemnantur, & puniuntur.
- 59 Falsificans acta, perdit causam: secus in producente testes falsos.
- 60 Restitutio qua procedit ex corruptione Advocati, vel Procuratoris contrarij non admittitur contra sententiam reuisionis.
- 61 Nullitates plures referuntur: prima ex defectu citationis, ad audiendam sententiam, de qua in proposito non est curandum.
- 62 Secunda in casu contumacia: tertia si plus debito sententia contineat: quarta ex defectu iurisdictionis, seu mandati competentis, quā documque de eo appareat, etiam post sententiam.
- 63 Quinta nullitas ex defectu citationis personalis, qua admittitur contra sententiam reuisionis, & ratio redditur.
- 64 Pari modo ea qua ex defectu mandati, & qualiter intelligatur.
- 65 Sexta, si petatur iuramentum calumniae bis, & non praestitum fuerit, qua non admittitur contra sententiam reuisionis.
- 66 Septima nullitas in non observatis terminis substantialibus.
- 67 Nona, si apparet de citatione Procuratoris reuocati per alium Procuratorem.
- 68 Decima, si termini quos incipit Iudex seruare, non inueniuntur seruari.
- 69 Undecima, ex defectu mandati procuratoris fratrum, quia generalis Procurator non potest pro vno Coeuentu comparere.
- 70 Duodecima nullitas ex defectu transportationis actorum, si integraliter non sunt traducta, nec visa, qua admittitur contra sententiam reuisionis.
- 71 Error iuris vel facti, reddit sententiam nullam.
- 72 Decimatercia nullitas ob non seruatos terminos substantiales.
- 73 De-

- 73 Decima quarta in sententia lata contra pupillum penitus indefensum, vel contra minorem viginti quinque annis, cum distinctione.
- 74 Acta facta, & processus virtute mandati minoris absque curatore sunt nulla, nisi iuret non contravenire his quae gesta fuerint virtute sui mandati.
- 75 Decima quinta nullitas ex capite notoria iniustitia quae sententia continet, ea vero non admittitur contra sententiam revisionis, imo puniendus, qui talia dixerit.
- 76 Ad revisionem concedendam ex gratia per Principem quae debeant concurrere remissive.
- 77 Decima sexta nullitas est in sententia quae plures sensus habet varios, ita ut propter dubitationem causa indecisa maneat.
- 78 Praxis petendi declarationem in sententijs.
- 79 Declaratio est pars actus declarati, nec est nova dispositio.
- 80 Iudices qui habent declarare non possunt, nisi semel.
- 90 Si non est locus supplicandi sententia, huius declaratio petitur, pariter nec ab ipsa declaratione supplicare licet.
- 91 Iudices, Senatores, & Auditores, nec non Consiliarij agrè ferunt, ut in eorū sententijs petatur declaratio, & praxis respondendi, quando eam non adhibent.
- 92 De sententijs per quas relinquitur via, para quae quae abicit la causa.
- 93 Reservatio nihil de novo dat, sed visū quod competit, conservat.
- 94 De effectibus quos sententia producat remissive.
- 95 Sunt quaedam sententia interlocutoria, quae habent vim diffinitivae, & alia diffinitiva quae habent vim interlocutoria, & quae sint.
- 96 Si sunt plura capitula, non videtur. Iudex in his quae non pronunciauit, absolute.
- 97 Si pronunciat super omnibus, impossibile est, ut valeat super unis sententia, & non super alijs.
- 98 Decima septima nullitas est, quae resultat ex sententia contra sententiam quae fecit remindicatam.

Tractat. II. an habeat locū restit.

- 99 *Quod procedit parte. opponente, et si non opponat, et admittatur, retractari prima potest.*
- 100 *Qua dicta sunt numeris proximis procedentibus procedent in sententia reuisionis.*
- 101 *Quod locum habet in ciuilibus, secus in criminabilibus, et ratio redditur.*
- 102 *Et quid si de innocentia rei appareat post latā sententiam reuisionis in causa criminali.*
- 103 *Decima septima allegatio qua opponi potest contra sententiam reuisionis est error calculi, et eius praxis.*
- 104 *Error calculi, si subsit, nō solam semel, sed bis, et ter allegari potest.*
- 105 *Sententia iniqua, quoad Iudicem non transit in rē iudicatam.*
- 106 *Iudex per iniquam sententiam quam tulit, tenetur parti laesa ad damna et interesse.*
- 107 *Differentia inter syndicatū, et reuisionem causa.*
- 108 *Syndicatus non datur contra sententiam latam, in grado de reuista, per Audiencia, ni de otros actos de jurisdiccion, prouidos por los Consejeros, y Oydores en cuerpo de Audiencia, o Consejo.*
- 109 *Rationes resolutionis precedentis numeri adducuntur.*
- 110 *Instar sacrilegi est dubitare, an dignus sit, quem Princeps elegerit.*
- 111 *Regij Senatores eliguntur ex pluribus unus, et ad huius dignitati celsitudinem, aut sunt ex educatis in Collegijs, aut aduocacionis, vel iudicandi officio, vel Relatoris munere, cū magna approbatione uersati.*
- 112 *Methodus, et mos iudicandi causas, et lites per superiores Iudices.*
- 113 *Causarū uarietates plures.*
- 114 *Pars grauata potest impetrare reuisionem litis finita à Principe, que cum magna difficultate conceditur, et debet subesse causa dispensandi.*
- 115 *Qualiter sit iudicandū in causa admodum dubia, et quod in ea sit bonum*

- Iudicem habere propiciū.*
- 116 *Sententia lata in qua fuit absolutus quidam Senator, de veynte y siete capitulos de lo proueydo por Audiencia, confirmata in Regio Consilio.*
- 117 *Exemplis Senatus Supremiq; Consilij iudicādū.*
- 118 *Exceptiones modificatiuæ non sunt sublata, per l. 4. tit. 17. lib. 4. Recop. contra sententiam reuisionis.*
- 119 *Declaratur nõ procedere in exceptionibus reiectis expresse vel tacite in causa principali.*
- 120 *Si de eis non sit plenè cognitum in primo iudicio, repetuntur in secundo, maxime si referuatur, quæ est secur a praxis.*
- 121 *Doctrina & verba Ludouici Romani, & Antonij Fabri referuntur in proposito.*

TRACTATVS SECVNDVS.

1 **I**N Primis supponendum est cum Iurisconsulto, in l. 1. ff. de re iudicata, rem iudicatã dici, quæ finẽ controuersijs imponit, quod vel absolute, vel condemnatione contigit: speciale tamẽ est propter auctoritatem Præfecti Prætorio, cuius vices in aliquibus, vt postea dicemus, licet, excellentiori modo à Regijs Chancellarijs representatur, vt semel lata sententia reuisionis à dominis de Chancellaria, siue in causa civili, vel criminali sit, non posse amplius de ea re, & lite tractari, quia finis imponitur causæ & liti, per legem nostram in finalibus verbis, vnde cessat limitatio

2

3

quæ communiter à Doctoribus adducitur ad legem, Iudex postea quam, eodem tit. ff. de re iudicata, vt non procedat, quando nulla fuit sententia diffinitiuè lata, hoc siquidem nec extendendum, nec intelligendum est in sententia, quæ in gradu reuisionis fuit pronunciata à dominis de Consilio, vel Chæcellaria Regia, vt ex legis nostræ contextura patet: secus verò erit in diffinitiuæ; quæ in gradu primæ vel secundæ instantiæ lata est, quæ vulgo dicitur, *Sentencia de revista*, etiam si transierit in rem iudicaram, ex eo quod ab ea non sit supplicatũ, poterit dici de nullitate, & restitutio peti, quod cõprobat lex nostra in eius principio, dum inquit: *Que en los negocios en que no lumiere lugar oponerse de nullidad.*

Tractat. II. an habeat locū restit.

4 *dad. Ergo à contrario sensu quo casu potuit supplicari, & nō est supplicatum, locus erit remedio nullitatis, & beneficio restitutionis, quæ cessant, en las sentencias del Consejo, quando se apela al de los Alcaldes de casa y Corte, porque no se puede suplicar de la sentencia que los señores del Consejo dieren, y lo mismo en las Audiencias en pleitos de menor quantia. Est etiam supponendum, sententiam diffinitiuā non esse, quæ aliam post se expectat, Aluar. Valasc. consultat. 47. per totam, num. 1. 2. & 9. Farinat. in praxi criminali, quæst. 11. nu. 94. & 95, etsi dubitetur, an sit diffinitiuā, vel interlocutoria, est supponendum, vt melius valeat, Menoch. post alios quos refert libr. 6. præsumptionum, præsumpt. 4. nu. 21. quod conducit ad legis nostræ veram interpretationem, vt, scilicet, loquatur in eo casu, in quo, vel suapte natura sententia diffinitiuā in gradu reuisionis fertur, vel quando adest dubitatio, an interlocutoria, vel diffinitiuā sit, quo casu declaretur diffinitiuā vitima, lata in dicto gradu *de reuista*, habeat locum decisio, & determinatio nostræ legis, & quando non est locus supplicationi, quia lis finita per primam sententiam Consilij, vel Senatus Regij, eo casu quo aliam non expectet, vel expectare non possit: cum qua nostra lege eo casu quo lis est finita per sententiam Præfectorū*

Prætorio non posse retractari, est casus expressus, & fere ad litteram traducta, ex l. finali in fin. C. de fide instrument. cum adductis à Boer. decis. 307. num. 1. præsupponendo Præfectis Prætorio successisse Regales Chancellarias, Guido Papæ decis. 9. & 50. Grammat. decis. 19. num. 13. Gregor. Lop. in l. 4. tit. 24. p. 3 Bobadilla alios referens, lib. 5. cap. 3. num. 57. Parlador. differ. 10. num. 1. vbi bene.

Magna tamen est inter scribentes Aduocatos, & Iudices contentio, & cōtrouersia, an per dicta verba superius adducta, relataque in dict. l. 4. tit. 17. lib. 4. Recop. exclusum sit beneficium restitutionis in integrum iure minoris ætatis contra sententiam latam in gradu reuisionis, & in primis glossator eiusdē legis Azeued. n. 5. & 11. in eadē lege tenuit exclusum, & vltra ea quæ adducit Azeued. alia pro eadem parte infra dicemus, vtramque affirmatiuā, scilicet, & negatiuā partem disputat & refert, pro vna & altera argumenta adducens Ceyallos, lib. 3. commun. opin. contra communes, quæst. 808. ex num. 37. & num. 65. residit cum affirmatiua resolutione, hoc est, restitutionē admitti in prædicto casu sententiæ reuisionis, & etiam contra tres sententias conformes, Ioannes Garcia de nobilit. gloss. 6. §. 2. n. vltimo in fin. secutus doctrinā

Salicet. resoluit cum glos. in l. postquam liti, C. de pactis, & tenet, sublato remedio nullitatis, non cenferi sublatam restitutionem, & in hac opinione, in casu, & quaestione nostra residet, dicēdo, non esse credendum, nec intelligendum, correctas fuisse leges partitatum, per dictam legē tertiā, tit. 17. lib. 4. Recop. quæ intelligenda est secundum titulum, sub quo est, *de las sentencias y nulidades*, iuxta vulgarem allegationem legis Imperatores, ff. de in diem adiectione, sed non debet intelligi, nec extendi ad restitutionis exclusionem, cum nec de ea loquatur, nec sub eius titulo sit, quibus adstipulantur, quæ copiosissimè tradit Thomas Sanchez de matrimonio tomo 2. quæst. 37. numer. 22. ver sic. Sexto, quia ex verbis quantumuis generalibus non excluditur remedium hoc extraordinarium restitutionis, communē, hanc sententiam profitens ex Molin. de primogen. lib. 3. c. 13. n. 65. Didac. Perez in l. 1. tit. 8. lib. 3. ordinamen. Sfortia Oddus de rest. 1. p. q. 15. art. 6. num. 44. & 45. Pelæz Mier. de maiorat. 1. p. q. 1. n. 25. & sequētibz, Matienço in l. 8. tit. 11. lib. 5. Recopil. glos. 12. n. 6. & 7. Caldas Pereira in l. si curatorem, verbo implorare, num. 45. Ioan. Gut. lib. 2. pract. q. 88. n. 3. & lib. 3. q. 31. num. 15. vbi melius dicit communem Sfortia Oddus vbi supra n.

44. vsque ad 48. quos omnes retuli, quia sequutus eorundem authorum sententiam, affirmatiuā partem tuerur Thomas Sánchez vbi supra, & præter eum, & quos adducit est videndus Cardinalis Tuschus, idem comprobant sub litera R. conclus. 296. num. 6. infert Thomas Sanchez ad quinquennium, de quo in Concilio Tridentino, ses. 25. cap. 19. Eius enim lapsus impedit agi de nullitate professionis, rāmen restitutio admittitur, vt per totā disputationem 37. libro secūdo, iam citatam neuorsè defendit idem Sanchez, in quo quia non attinet ad nostrum propositum, pro nunc non insisto, infert etiā ad pœnas contumaciæ, & lapsus anni, de quo in l. 3. titulo 10. Recopilatio. vt admittatur restitutio minoris, propter ætatē, ex Ioanne Garcia de nobilitate glos. 6. §. 1. num. 24. Gutierrez libro 3. pract. quæstione 34. numero 7. Azeuedo in eadem lege 3. tit. 10. libro 4. Recopil. numero 6.

Fuit itaque ad eò controuersa dubia, & difficilis interpretatio ad dictam legem quartam, in prædictis verbis, & an eorum ius extenderetur ad restitutionem in integrum, vel non, vt obligaret Procuratores ciuitatum vniuersi Regni nomine, ad petendam declarationem à Rege, quia in varias itum fuerat sententias, & cū Regis responso

13

14

Tractat. II. an habeat loc. restit.

15 absoluta est quæstio, tamen si bre-
uissimum, & confusum fere res-
ponsum dictum fuit, vt patet ex
petitione data in Comicijs pu-
blicitatis anno 1610. cap. 22. ver-
ba hæc sunt:

16 *Por la ley quatro, titulo diez, y sie-
te libro quarto de la Recopilacion, es-
ta ordenado e mandado, que en to-
dos y qualesquier negocios en que no
hubiere lugar suplicacion, se entien-
da a asimismo no auer lugar alegar-
se, ni oponerse de nulidad, aunque
se diga y alegue; ser de incompeten-
cia, o defecto de jurisdiccion, o que de-
lla notoriamente conste del proces-
so, o autos del, o en otra qualquiera
manera: y despues de la publicacion
de la dicha ley, ha auido diuersas o-
piniones de Doctores, sobre si por las
dichas palabras de la dicha ley se
quita, o no el beneficio de la restituc-
cion, y sobre ello ha auido diferentes
sentencias, assi en el Consejo, como en
las Chancillerias.*

*Suplicamos a V. Magestad de-
clare, qual opinion se deua seguir, pa-
ra que de aqui adelante cessen
pleytos, gastos, y costas, sobre el
entendimiento de la dicha ley. La
respuesta fue: A esto vos res-
pondemos, que esto está ya pro-
veydo.*

17 Potuit quidem esse decla-
ratio, vt admittatur, vel quod
non admittatur, cum que se asus-
tara lo que se respondió, que esto es-
tá ya proveydo, y parece (salua au-
thoritate, & dignissima reueren-
tia Regi domino nostro, & mag-

no & Supremo Consilio exhibe-
da) *venia tambien dezir, que no se
admitea restitucion, o que se admitea,
y assi esta respuesta equiuoca, y dudo-
sa, se puede adaptar a qualquiera de
las dos opiniones que en el lugar ya es-
tá rado trae Cenallos, y los demás que
he referido.*

Sed nihilominus iudicio meo
credo, & teneo illud verbum, 18
Que esto está ya proveydo, fuit dice-
re, que ex dispositione, & vniuer-
salitate verborum dictæ legis,
quæ iam sunt repetita, & ex
eorum energia & vi, illud ver-
bum, *Está proveydo*, esse refe-
rendum ad comprehensionem
exclusionis remediorum, vt in
ea insit etiam exclusio restitu-
tionis: nam si vellet Legislator
admitti, facillimum erat dice-
re: *A esto vos respondemos, que
con las palabras de la dicha ley,
no se entiende auer quedado exclu-
da la restitucion, o dezir, que es-
to está ya proveydo que no se ex-
cluya: sed insistendo, en dezir,
que está ya proveydo, y parando
alli tan breuissimamente, est di-
cere, prouisionem legis prædi-
ctæ extendi ad restitutionem,
vt non admittatur contra fen-
tentiam de reuista, aliter non
diceret dicta verba: *Sino que
se admitea la restitucion*, quod
quidem deficit, & quod adest
est repetere virtualiter verum
intellectum eiusdem legis, vt
ex eius decisione, & preci-
sâ exclusionem remediorum, sit
etiam*

etiam exclusum dictum restitu-
tionis beneficium, tunc ma-
ximè cum non sit determina-
tio facta per legem nostram, vt
admittatur restitutio, & non ob-
stat, aliquas fuisse sententias de
admittenda restitutione, quia
est diuersum à legis interpreta-
tione, quæ à Rege, & non ab al-
lio fieri debuit, vt ipsa declara-
tio, & interpretatio sit lex no-
ua, vel additamētum legis anti-
quæ; vt probari cap. 8. numero
19 39. ex l. leges sacratissimæ, cum
lege sequenti, C. de legibus, &
quo ad nos est expressa lex 3.
Tauri, quæ est 3. titulo 1. libro
2. Recopil. vbi Rex noster refer-
uat sibi declarationem dubio-
rum occurrentium interpreta-
tione, & declaratione legum sui
Regni.

20 Antea verò quam in publi-
cum ederetur dictum capitu-
lum Curiarum, & eius respon-
sum semper tenui, & defendi, nō
esse admittendam restitutionē
contra sententiam reuisionis, &
omissis fundamentis ab Azeue-
do adductis in dict. l. 4. num. 5.
21 vsquē ad 11. est tenendum, quod
per verba dict. legis quartæ, quæ
sunt prægnantia, & quæ tollunt
omne remedium, censetur etiā
exclusa restitutio in integrum,
tam maiori quam minori æta-
tis concessa, & officium Iudicis:
nam quando verba legis, vel sta-
tuti sunt inculcata generalia, &
prægnantia, etiam in integrum

restitutio competens minori cō-
fetur sublata, vt ex Angelo, Arc-
tino consilio colloquens de sta-
tuto Brixie, simili nostræ legi,
resoluit Cardinalis Tuschus sub
litera R. conclusione 296. Cum
quæ sententia residet & dicit, An-
gelum plene pro vtraquē parte
allegare, & hanc tueri, & licet
cesset dubitatio, & disputatio
cum dicto responso, *del capitulo
de Cortes*, quod vt iam proba-
uimus, est referendum ad com-
prehensionem exclusionis be-
neficij restitutionis, tamen cum
aliquod dubium insurgere pos-
set, habemus pro hac parte ca-
sum expressum legis & decisio-
nis, cum qua cessat dubita-
tio l. ancillarum, C. de fur-
tis, & vltra id partem verio-
rem, & verissimam, vt resti-
tutio exclusa censetur, ex d. 22
l. tertia, minori vel cuiilibet pri-
uilegiato competens ex funda-
mentis veris & neruosis huius
partis, pro qua he aliqua dubi-
tandi ratio supersit, & quæ in
proposito dici possint, addu-
cantur, est celebris Baldi do-
ctrina quæ forsam visa, & le-
cta est à dominis de Consilio Su-
premo, quando prædictum res-
ponsum est præstitum, nec illam
allegat, licet alia bene adducat
Azeuedo dicto numero 5. in di-
cta lege 4. ea enim est cons. 148.
libro 1. n. 11. Cuius verba, quia
ad propositum maximopere cō-
ducunt, hæc sunt: *Aduerse statutu*

Tractat. II. an habeat locū restit.

24 dicit, quod non possit appellari de nullitate, dicit, vel supplicari, unde claudie iudiciorum copiam, est nullam non potest dici nullam: ergo nec per restitutionis in integrum reduci ad nullitatis effectum, quia restitutio in integrum inducit nullitatem, postquam indulta est. ff. de fidei infortibus, l. si plures in principio: quare puto, quod restitutio in integrum peti non possit, praesertim quia est quadam species supplicationis, ut ff. de minoribus, l. minor autem magistratus, & quadam species appellandi, ut C. de transactionib. l. si causa cognita, & quia remoto uno simili, intelligitur aliud simile removeri, unde nec excipi possit & dicit dominus Cuius, quod ubi remouetur exceptio per statutum, ibi: Remouetur in integrum restitutio, quia per eam peruenitur ad im excipiendi, ita notat, ff. de minoribus, l. si in causa secunda, in additionibus suis.

25 Unde intrepidè est defendendum, etiam non extante dicto responso Regio ad Regnum, dum inquit: *Est esto vos respondemos que esto esta ya proueydo*, hoc est, *que no se deve admitir*, non esse concedendam restitutionem aduersus sententiam reuisionis: nam qui contrariam partem tenebant, & lites immortales fieri non timebant, nec ex eorum duratio ne plures expensas, vexationes, & damna, quae proueniunt, eis non dolebat, & quasi negantes

27 potestatem Regis, qui limitè potest ponere, & finem litibus, quod iura communia tam Pontificia, quàm Cæsarea proclamant, sunt què vulgaria, cap. finem litibus de dolo, & contumacia, l. properandum, C. de iudicijs, & alibi sæpè verba generalissima dictæ legis quartæ restringebant, quæ clara sunt luce meridiana ad excludendam restitutionem contra sententiam reuisionis, nec vlla ex autoritatibus contrariæ partis magis propria, solida, & vera est, quam ea quæ à nobis ex Baldo dicto consilio 148. numero 11. fideliter est traducta, plures autem ex his quos citat pater Thomas Sanchez dicta quaestione 37. numero 22. & antecum Ceuallos quaestione 80. libro tertio, ex numero 37. vel scripserunt ante legem nostram, & idè cum non viderint eius verba, nimirum sita loquantur cum generalitate communi, & fauore restitutionis, & quod verius est, non loquutos in terminis adè fortibus & exclusiuis, prout loquutus est Baldus loco quem citauit, quem nec Azbedo, nec Ceuallos retulit, & nullus est qui melius & propius loquebatur.

28 Inferitur secundo, non esse admittendâ contra sententiam reuisionis restitutio in integrum concessa maioribus ex clausula generali, quia licet fauorabilior sit quam

quam ea quæ minoribus conceditur, vt adducit Caldas Pereira in l. si curatorem, verb. per quod pristinum ius recuperant, num. § 1. fol. 429. differentiam constituens ex eo quod restitutio ex causa minoris ætatis procedat à

- 29 iure speciali: at verò illa, quæ maioribus ex clausula generali conceditur à iure cõmuni, ita etiam resoluit Ioan. Gar. de nobilitat. glos. 6. §. 2. n. 28. atquè ideò
- 30 fauorabilior restitutio ex clausula generali, quemadmodum testamentum pagani, magis fauetur, & sustinetur quam militare, ex l. eius militis, §. militia misus, ff. de militari testam. §. quia verosimile, in authent. de non alien. qua ratione semper apud nos mihi visum fuit fortio-rem, & magis perpetuam esse causam meliorationis, & vinculi, *por riza de tercio y quinto hecha en testamento ò contrato, que no por facultad Real, quæ cum non sit materia nostra, pro nunc in ea non insisto: verisimilium autem est, restitutionem maiori competens sublatam esse per verba dictæ legis quartæ, & ex eorum vi, & energia, ita resoluit Cardinalis Tufchus, sub litera R. conclusione 296. numero 8. & 11. ex Angelo dicto consilio 10. quem citat, & licet lex nostra expressè non tollat omnem defensionem per hæc directæ verba, per equipolentiam illam amouisse est censendū, dū inquit, *I que per las**
- 31

dictas sentencias se entiendan ser acabados los pleytos, sin que se puedan boluer a mouer, tratar, ni suscitar en manera alguna, intellige cõtra sententiam reuisionis, per quam lis fuit finita, vt statim declarabimus.

Sed offert se nobis ardua, & vtilis dubitatio, an prædicta verba, & decisionem, & vltimam eius declarationem anni de 1610. sit sublata restitutio prætextu instrumenti reperti ad retractandam sententiam reuisionis, circa quam quæstionem est decisio legis 19. titulo 22. part. 3. Cuius verba relata, etiam à Ioanne Garcia de nobilitat. glos. 6. §. 2. talia sunt: *Maguer mostrassen despues cartas, o privilegios que ouiesse fallado de nueno, que fueren a sales, que si el juzgador las ouiesse rvisas antes que el juyzio diese, juzgara de otra manera fueras si el juyzio fuesse dado contra el Rey, ò contra sus personeros, en pleytos que perueniesse a su Camara, o a su señorio.*

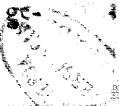
Ex qua colliges duo axioma-
ta: primum, per beneficium restitutions non retractari sententiam latam contra priuatū prætextu instrumenti, quod de nouo sit repertum: secundum est retractationem admitti dicto casu in fauorem Fisci, extendit Beron. in causa Ecclesiæ pupilli, & Reipublicæ, decis. 307. prope finem, & in cuiuslibet priuati fauorè prætextu restitutionis ex clausula

32

33

34

35

Tra&tat. II. an habeat loc. restit.

generali, si qua mihi, quod& idē
tenuit Gregor. Lop. in dict. l. 19.
tit. 22. part. 3. & post omnes plu-
ra & plures bene referens Cardi-
nalis Tuschus sub litera S. con-
clus. 160. Cuius inscriptio est,
sententia ex quibus sit retrā-
da, agit de nostro articulo ex nu-
mero 20. 2. 1. & sequentibus, qui
vidēdus est, cum casus occurrat,
& ex nostratibus Ioannes Gar-
cia de nobilitat. glos. 6. §. 2. ex nu-
mero 5. ubi latē & abundē, cu-
ius dicta & Boerij decif. 307. quē
citatur, intellige, & restringe ad
sententiam quamlibet, quæ fa-
ciat rem iudicatam, & contra
tres conformes, prout ipse tenet
& fundat, & eadem ratione in
duabus conformibus, in causis

37

Ecclesiasticis in Indiarum Reg-
nis, quæ executioni mandatur
ex Bulla Gregorij XIII. data an-
no 1578. quia non excludit re-
stitutionem, & quo casu contra
tres sententias conformes ei lo-
cus erit, parimodo apud nos con-
tra duas, conducūt, quæ adduxi-
mus ex Thoma Sanchez supra
num. 13. & alijs: non verò contra
sententiam reuisionis lata in Re-
gali Chancelleria, vel Consilio,
quo casu per eam lis fuerit fini-
ta, & supplicatio non admitta-
tur, quia si est locus supplicatio-
ni secundæ, con la pena y fiança de
las mil y quinientas doblas, vel a-
pud nostra Indiarum Prætoria,
de seis mil pesos ensayados, en que se
aya empezado por caso de Corte el

pleito, tunc equidem contra sen-
tentiam reuisionis, de la Audien-
cia, auiedo grado de suplicacion, ea
interposita, & de nullitate dici,
& restitutio minoritatis, & ex
clausula generali peti poterit,
quia lis pendet, & non est finita,
tum etiam quia deficit ratio, &
dispositio dictæ legis quartæ,
quæ excludit nullitatem, & alia
remedia, en los casos que no ha
lugar suplicacion. Ergo cum ei locus
fuerit, non habent locum dictæ
exclusiones, quod clarius infra
dicit: Pendiente el grado de la supli-
cacion ordinaria, por estar sentenciao-
dos en vista, à la segunda suplicacio-
de la ley de Segouia, oponiendose de
nullidad de las dichas sentencias, en
qualquiera manera que aquella sea,
y se alegue se aya de reservar y refer-
ue para determinar sobre la dicha nu-
lidad, juntamente con el negocio prin-
cipal. At verò, vt iam ex Baldo
dict. conf. 148. lib. 1. num. 11.
probauimus sup. num. 24. Resti-
tutio in integrum inducit nulli-
tatem, & est species nullitatis,
eiquē similis, atque ideò nullita-
te exclusa excluditur dicta resti-
tutio, vt iam fundauimus: nulli-
tate verò non exclusa, sed admi-
sa & data forma procedendi in
ea, prout fit in casibus relatis in
dict. l. 4. ad finem, admittetur pa-
ri modo restitutio.

Quibus & his quæ resoluimus
non obstat lex 2. tit. 20. Recopil.
dum loquendo, de la vista y deter-
minacion de los pleytos de segunda

39

fo.

supplication, inquit: *Que los Inoges a quien las cometieremos las vean y determinen de los mismos autos del processo, sin recibir escrito, ni periccion, y sin dar lugar a otras nueuas alegaciones, ni prouanças, ni escrituras, ni dilaciones por via de restitucion, ni en otra manera alguna*, quia illud intelligitur postquam reuicio, & determinatio causæ est commissa, & delegata à Rege domino nostro: secus verò antequam introducatur coram eo, quia coram dominis de Chancelleria, contra sententiam reuisionis ab eis latam, quo casu interposita sit secunda supplicatio gradu eius existente, antequam processus tradatur, potest dici de nullitate, & restitutio peti, vt iam prouauimus ex dicta lege quarta, & eius verbis: Non verò coram dominis Consiliarijs, Commissarijs, vel Delegatis ad causam diffiniendam, quia debent eam videre, & diffinire, ex eisdem actis qui trahuntur à Chancelleria.

Itaque, vt ad rem redeamus, non debemus sequi opinionem Ioannis Garcia, dicta glos. 6. §. 2. num. finali, admittentis restitutionem, *contra la sentencia de reuista*, quo casu lis iam sit per eam extincta & finita, nec sit locus secundæ supplicationis, quia in rigore, etiam quoad probationem solutionis antea factæ non admittenda est restitutio, tamen si instrumentum de nouo sit repperitum, & concurrant ea, quæ addu-

cit Boer. dict. decis. 307. & ipse Ioannes Garcia ex n. 5. & post eos Tufchus conclus. 160. sub littera S. Cessat quæ iam resolutio Gregor. Lop. in dict. l. 19. tit. 22. part. 3. & differentia actoris, vel rei, quam Gregor. constituit, à quo dissentit Ioannes Garcia vbi supra.

Siue igitur actor, vel reus sit, non restituatur contra sententiã reuisionis, eo casu quo diximus, etiam si instrumentum quietationis, vel solutionis inuenerit, quod attentis verbis dictæ legis quartæ, & responsi anni 1610. Ad eius declarationem in iuris nostri rigore videtur exclusum, sicut antea in alio non minus fauorabili casu contra sententiam Præfectorum Prætorio fuit facta exclusio redargutionis falsitatis post eam latam in l. finali in fin. C. de fide instrument. vt Boerius resoluit dict. decis. 307. num. 1.

Resultare videtur ex hac propositione, quæ asseueramus, maximè in tam euidenti, & fauorabili causa, & in qua siue actor, siue reus non potuit esse præuenientus ad inueniendum instrumentum, quo nunc est vsurus, vt in casu legis admonendi, ff. de iure iurando, postquam causa est decisa, vt illa lex probat, & finaliter hæc resolutio, siue exclusio huius casus videtur nutritiua peccati, quia præstat occasionem, vt quis cum aliena iactura

Tractat. II. an habeat loc. restit.

42
ra locupletetur, & quod si con-
fiter de veritate, quando cumque
esse iudicandum secundum eam,
exclamat partem admittendæ
restitutionis sequutus Ceuallios
dict. quæst. 806. num. nec
de his quæ adduximus in hoc ca-
su speciali de nouis instrumen-
tis repertis aliquam mentionē
fecit, pro quo ultra prædicta est
casus, textus in l. qui agnitis, ff.
de exceptionib. cum adductis
mirabiliter à Bald. in l. 1. C. de
condict. in debiti, num. 3. cuius
dicta hodie cessant, vt postea di-
cam: fateor equidem magnam
continere difficultatem ex fauo-
re huius partis, nec minorem ex
sine litibus appposito à nostris le-
gislatoribus.

43
Sed nihilominus in eadem cō-
clusionē, quā dixi, resideo, & in
casu instrumenti de nouo reper-
tūlis moueri potest, & actio su-
perest non ad retractandam sen-
tentiam reuisionis, eiusquē exe-
cutionem impediendam, et si is
in cuius fauorem condemnatio
facta est reperitur dolosus,
quia ipsemet, vel eius anteces-
sor, à quo ius habet, quietationē
fecerit, iuxta glo. in l. 2. C. de e-
uictionib. vel solutionem acce-
perit, nullum est necessarium re-
stitutionis auxilium, sed ex con-
dictione sine causa, vel condi-
ctione indebiti repetitur, quod
solutum est ex virtute sententiæ
reuisionis, ita post Ias. in l. Impe-
ratores, ff. de re iud. concludit

videndus Ioan. Gar. de nobilit.
glos. 6. §. 2. num. 8. vers. Simile,
quod remedium tanquam ordi-
narium, & in noua actione no-
uūquē scripturis fundatum cō-
petit ex noua lite ad repetendū
indebitē solutum, nec habet iā
locum retractatio sententiæ re-
uisionis, de qua idem Ioan. Gar.
vbi proximē, quia est executio-
ni mandanda, nec aduersus eam
supplicatio admittitur, non ex-
tante, vt iam diximus, gradu se-
cundæ supplicationis, quia hoc
semper supponitur: est etiā re-
curtus ad Principem, vt audiat
ex hac iusta causa, de quo per
Bartol. Bald. Alexan. & Ias. in d.
l. Imperatores, relati à Ioanne
Garcia dict. num. 8. maximē Boe-
rius decis. 307. per totam.

44
Sed grauer prædictis obstat
indebiti soluti per sententiam
non esse locum conditioni, vel
repetitioni, quod est commune
axioma, ex l. 1. C. de condictione
indebiti. & in l. Iulianus verū
debitorem 60. ff. eodem tit. vbi
Bart. maximē, num. 17. resoluit
magistraliter rei iudicatæ excep-
tionem inductam esse propter ri-
gorem iuris conseruandum, quod
45
quidem maximopere respexit
nostra lex 4. cit. 17. lib. 4. Recop.
in finalibus verbis, iam sæpē re-
petitis, quæ sunt, vt diximus con-
formia iuri communi, maximē
dicto textui in l. finali in fine,
C. de fide instrumentor. ibi:
Tunc satis durum est huiusmodi
querel-

querelę indulgeri, ne in infinitum causa retractetur, & sopita iam negotia per huiusmodi viam iterum aperiuntur, & contrarium nostro eueniat proposito.

46

Sed profecto summa æquitas exposcit, vt in hoc casu repetitio detur, non obstante dispositione legis quartę, iã allegatę, quę forsam iniusta, quatenus toleret hoc remedium, iudicari posset, quia in euidenti casu prætextu sententię reuisionis locuples quis esset cum dolo, & aliena iactura, ad contrarium quod magis vrget de non repetendo indebito, ex causa iudicati soluti est respondendum, text. in l. 1. C. de conditione indebiti,

47

cuius verba: *Pecunia indebita per errorem non ex causa iudicati solui esse repetitionem iure cond. Etsonis nõ ambigitur*, cum Bald. in eadem l. 1. num. 7. dari remedium ei, qui post sententiam condemnatoriã inuenit instrumentum solutionis, verba Baldi sunt, quia notabilia: *Tertio queritur, an ei qui post sententiam condemnatoriã reperijt instrumentum solutionis, aliquo iure succurratur? quidã quod sic argumẽto dictę legis admonendi, presertim si ista solutio continet factum actoris, qui de suo factõ debuit esse certus, vt in cap. ab excommunicato de rescriptis lib. 6. allegat Petrum de Bellapertica, & Iacob. de Aret. tenentes contrarium, quibus responderat verõ textus in dict. l.*

admonendi, ff. de iur. iurand. pöderandus est, dum inquit: Permitti ex integra causam agere, si quis noua instrumenta se inuenisse dicat, &c. Non vt retractetur sententia antea lata, quia iura in priuatis hæc prohibent, ex

l. Imperatores, ff. de re iudicata,

l. 19. tit. 22. part. 3. sed quod noua actione, nouis instrumentis agatur ad repetendum, id quod indebitè, & sine causa debita indebitè virtute sententię fuit solutum, quod quidem non repugnat legi nostre quartę, in illis verbis: *que por las dichas sentencias se entienda ser acabados y fenecidos los dichos pleytos, sin que se pueda tornar a mouer, ni tratar en materia alguna,* quia loquitur de litibus iam motis, & finitis, non verò de noua lite ex noua causa reperti instrumenti solutionis, vel quietationis, postea inuenti, quia est diuersa causa litigandi, & sic nõ obstat rei iudicatę exceptio, l. cum queritur, cum seqq. ff. de exception. rei iudicatę, c. suborta de re iudicata: deniquè sic est tenendum, sic est intelligendum, vt in casu tam manifestę iustitię, legem illam quartam, eiusquè strictissima verba ab iniustitia defendamus, textus verò, in l. Iulianus verum debitorum 59. ff. de conditione indebiti, loquitur, quãdo verè debitor qui naturaliter tenebatur ad debitum exoluendum, absolutus à Iudice soluit, quod verè debebat,

bat,

Tra&at. II. an habeat loc. restit.

bat, quia illud non repetit, cum fuerit existentia debiti veri, qui est diuersus casus à nostro. Textus autem in l. non postea, ff. de iure iurand. cuius intellectus p̄det à lege, ait Prætor antecessenti, est, quando quis detulit iuramentum actori, qui iurauit, reū sibi debere, in hoc quidem iure iurando decisorio litis delato, cessat repetitio, tametsi indebitum allegetur, est enim iudicati actio ad exigendum constituta, l. actori, C. de rebus creditis, & iure iurand. l. miles, §. vltimo, ff. de re iud. Scimus autem id maxime debitum esse, quod ab inuito exigi potest, l. debitor, ff. de verbor. signifi. at cum deferente reo actor iurauerit, sibi deberi, quod ex ea causa solutū est, repeti non posse, l. nam postea, ff. de iure iuran. verè hoc quoque sed quia debitum solutum est, non quia iam indebitum contra regulam repetatur: nam & hìc non minus actio est ex causa iurisiurandi, quam ex causa iudicati, l. actori, C. de reb. credit. §. item si quis, instit. de action. verba sunt Hugonis Donelli de iure ciuili, lib. 14. cap. 15. fol. 173. num. 30. reprobans acutè Acurfij resolutiones in l. eleganter 23 §. vltimo, ff. de condi&. indebiti, & in §. is quoque, instit. quibus modis contrahitur oblig.

Itaque iam concludimus ex prædictis pretextu instrumenti de nouo reperti, ex vi restitutionis

per clausulam generalem, siue minoris ætatis, vel cuiuslibet fauoris Ecclesie, vel Reipublice non esse hodie locum retractationi sententiæ reuisionis, per quam lis in Regia Chancelleria fit finita, probat dict. l. 4. cõprobat, & dubium tollit cap. Curiarum anni 1610. estquè obseruanda ad literam, quoad sententiam reuisionis, l. 19. tit. 22. p. 3. nec extensio æquitatis ad eam retractandam admittitur, celsas què opiniones Doctorum, quas retulit Gregor. in eadem, & Ioã. Garcia dicta glos. 6. §. 2. ex numero 5.

Instrumento autem de nouo reperto, in quo continetur solutio, vel quietatio, seu transactio, vel cancellatio debiti, ad cuius satisfactionem quis fuit condemnatus, non impedire executionem sententiæ reuisionis, eaquè facta remedium superesse, ex l. eiusdem tituli 17. lib. 4. Recop. ibi: que hecha la execucion le que de su derecho, quod autem sit hoc, iam prædiximus per nouam item, nouisque actis, & scripturis, nouam causam introducendam ad conditionem indebiti, vel sine causa, vt restituatur iniuste exactum à reo, prout supra fundauimus, & concludimus.

Declaratur prædicta, vt sit instrumentum liquidum, certum, & authoratum, de quo non possit esse dubitatio, illudquè continere solutionem, vel quietationem,

dem, ex qua consequatur reus: si
 variatione non verò aliud, quod
 hec ad causam finitam atti-
 neat, & eius merita respicere po-
 tuisset, vt reus absolueretur, vel
 actor obrinisset, venit admittē-
 dum, quia repugnat dict. l. fina-
 lis in fine, C. de fide instrument.
 & verba, & mens dictæ nostræ
 legis quartæ in hac autem pro-
 ductione, & noua lite sunt am-
 bæ partes audiendæ: agens ad
 repetitionem, & reus ad fortifi-
 candum ius suum, quod in casu
 fortiori de allegatione testium,
 qui corrupti sunt, propter quo-
 rum dicta petitur retractatio sen-
 tentiæ, tenet Baldus in dicta l. 1.
 C. de condict. indebit. num. 4.
 vers. Vnde pone, quod petitur
 repetitio, quod remedium iam
 hodie cessat: vt statim dicam.

Secundo declaratur nostra
 lex, & vniuersa materia, vt non
 procedat in Fisco, in quo extat
 iuris communis ordinariæ le-
 ges, & dicta lex 19. tit. 22. par. 3.
 cui non est derogatum per dictā
 legem quartam, & eius declara-
 tione dicti anni 1610. quia po-
 sterior lex generalis non dero-
 gat legi speciali antea dispen-
 ti super iure speciali, l. 3. & ibi
 glos. C. de silentarijs lib. 12. Bar-
 tolus in l. sed & posteriores, ff. de
 legibus, vnde fit huius veritatis
 conclusio, quæ deducitur veris-
 sima per combinationem, & cō-
 cordiam legis sciendum, ff. qui
 fatidat. cogant. cui non est de-

rogatum, quatenus ab excusa-
 tione satisfactionis in eo qui pos-
 sidet immobilia, per authenticā
 offeratur, C. de litis contestat.
 quia illud remanet in sua dispo-
 sitione ex dict. l. sciendum, nec
 corrigitur per ius nouum authē-
 ticæ: pari modo in nostro casu,
 nec confusum, nec derogatū est
 Fisci priuilegium, quod extat ex
 dict. l. Imperatores, ff. de re iud.
 & ex l. 19. tit. 22. par. 3.

Colliges licet non per hæc
 fundamenta quæ necessaria sunt
 ad nostram resolutionem, collig-
 ges, inquam, ex adductis à Ioan-
 ne Garcia de nobilitat. dict. glo.
 6. §. 2. num. 5. & seqq.

Id verò quod exaltat num. 10.
 de extensione faciendæ ad testes
 de nouo repertos, vt sit idem,
 quod de instrumentis, quæ de
 nouo fuerint reperta, intellige,
 & restringe ad Fiscum in nostro
 casu sententiæ reuisionis, per quā
 finita lis fuit, non verò in alijs,
 quantumuis priuilegiatis, quod
 attinet ad restitutionem admit-
 tendam, quando est ir retractabi-
 lis executio sententiæ, vt admit-
 tatur, magnum continet dubiū,
 extantibus prædictis fundamen-
 tis in casu de quo loquimur, sci-
 licet, lata sententiæ reuisionis, à
 qua non possit supplicari, nihi-
 lominus magnam æquitatem cō-
 tinet, quam in hoc puncto ad eō
 considerabili adducit idem Re-
 gius doctissimus Fiscalis, dicta
 glos. 6. §. 2. num. 23. ac propterea

Tractat. II. an habeat locū restit.

cogitabis, allegat equidem plures auctoritates Pauli Castrensis, Boerij, Roderici Suarez, & Capellæ Tholosanæ, quas videre poteris pro ea parte, quam defendit ex eo vero capite, ex quo innocens pateretur, si non audiretur in restitutione postulata, iniqua esset lex, & resolutio hanc tollens veram, & naturalem defensionem, dixi veram, quia si affectata non concludens calumniosa, nec verisimilis sit, non est de ea curandum, argumento cap. suscitata, cum materia de in integrum restitutione, etsi in hanc partem, vt veriolem me inclinem, eique assentiar, quantumuis extantibus contrarijs fundamentis, cogitabis tandem.

- 53 Extenditur prædicta resolutio de non retractanda, neque annullanda reuisionis sententia per quam lis fuit finita, vt procedat etiam si opponatur corruptio iudicium, vel alicuius ex eis, (quod abiit) nam etsi verum sit, iudicibus pluribus existentibus eiusdem causæ, si alijs ignorantibus vno corrupto sententia sit nulla, ex doctrina Ioannis Andree, sic resolutis ad Speculatorem lib. 2. tit. de sententia, §. iuxta octauum, in additione verò cum ab omni quem remisit resolutio non adhibita, refert Auiles cap. 1. verbo, *donacion*, num. 8. tamen ex vi, & verborum energia, & exclusionem nullita-

tis, de qua in dicta l. 4. non est admittenda hæc nullitas contra sententiam reuisionis, per quam lis fuit finita.

Extenditur, etiam si per falsos testes, falsaque instrumenta, & scripturas allegetur, & opponatur reuisionis sententiam, per quam finita lis fuit, latam fuisse, de qua semper loquor, quia non est admittenda hæc nullitas, & fundamentum: huiusque resolutionis ratio deducitur, non solum expressione exclusionum, quas adhibet dict. l. 4. tit. 17. libro 4. Recop. Sed etiam ex iure communi per legem finalem, in §. ultimo, C. de fide instrument. & adductis per eam à Boer. decis. 307. num. 1. vbi resoluit sententiam Præfectorum Prætorio, prætextu quod fuerit lata per falsa instrumenta, non posse retractari, idem dicendum est de testibus, per l. in exercendis, C. eodem tit. de fide instrumentor. nec propterea quod lis sit quoad partes finita, est etiam quoad reos criminis falsitatis, quia puniri, & castigari possunt, & debent condemnari in pœnis debitis, & in interesse partis ob suum crimen damnificatæ, quia huic resolutioni non ponit limitem, l. 4. supradicta, nec condemnationem, & pœnas falsorum testium, vel producentis instrumentum, seu conficiente illud falsum prohibet, sed quod de retractione, & nullitate sententiæ

54

57

58

reuisionis amplius non agatur, extat, quocumque tempore de falsitate constet, dispositio legis finalis, titulo 17. libro octauo Recopilat. & videnda sunt pro hac retractationis materia de falsis testibus extra casum nostrum iura ordinaria, & ibi tradita, scilicet, cap. sicut nobis de reitibus, & l. diuus, ff. de integrum restitutione, & pro predictorum intellectu nouissimè Riccius libro quinto, collectanea 1501.

- 59 Falsificans acta perdit causam, l. in fraudem, §. quoties, ff. de iure Fisci, vbi glossa & Bartolus, secus in producente testes falsos, quia solum restituitur causa, & sententia annullatur, & de nouo incipit ex Bancio de nullitate ex defectu processus, numero 141. vbi quid de corruptente Aduocatum, vel Procuratorem aduersæ partis, quicquid sit contra reuisionis sententiam non admittitur restitutio, de qua per Bancium dicto numero 141. videndus est etiam Azeuedo in l. finali, titulo 17. libro 8. Recopil. num. 16. & Iulius Clarus quem citat.
- 60

61 Et vt breuiter nullitates enumeremus ex antiquis & modernis, qui breuiori methodo eas refert est Aloisius Riccius, nouissimè libro quinto, collectanea 1480. & ex his quas referam solummodo ille, quas

enumerabo admittentur contra sententiam reuisionis, & non aliæ præter eas quas annotauerim, est prima ex defectu citationis ad audiendam sententiam, Farinacius decisione vigesima sexta, de qua non est curandum apud nos: Secunda relata à Puteo Cardinali, decisione 252. libro secundo, in casu contumaciæ. Tertia, si plus debito sententia continet, Puteus decisione 323. libro primo. Quarta, ex defectu iurisdictionis & mandati, quæ notabiliter resolue, procedere, etiam si post latam sententiam appareret, illum non esse Procuratorem, Guido Papè, decisione 208. Farinacius decisione prima, post decisiones Rotæ. Quinta, ex defectu citationis personalis, quæ cum sit de iure naturali declarata, & inducta à positiuo iure formaquæ ei data, si deficiat materia & substantia primæ citationis, admittitur hæc nullitas contra sententiam reuisionis, etsi per eam lis finiatur, omittendo plura vulgaria quæ adducere possem, maximè ex cap. primo de causa possessionis & proprietatis, & Clementinæ Pastoralis de re iudicata, ita in nostris terminis resoluit Azeuedo in eadem l. quarta, post Auendañum, quem citat de secunda supplicatione, num. 4. qui tenet exclusam non esse nullitatem quæ prouenit

64 ex defectu iuris naturalis, qualis est predicta citationis personalis, & pari modo idem est dicendum de ea quæ ex defectu mandati procedit, hoc est quando apparet, eum, cum quo causa nomine absentis est profequuta, non fuisse Procuratorem ex Guidone Papæ eiusquæ additionatore dicta decisione 208. Farinatus decisione prima, quæ etiam hodie extrant, & sunt obseruanda in nostro casu sententiæ reuisionis, per quam lis finiretur, quæ pro non finita est habenda, si pars contra quam fuit lata, nec audita, nec citata fuit, & similiter si cum supposito, & falso Procuratore, qui vere Procurator non fuit, processus fuit ordinatus contra absentem, & ignorantem, & sententia aduersus eum lata. Sexto redditur nulla ex defectu iuramenti de calumnia, si bis fuerit petitum, & non præstitum, ut est communis praxis, pluribus fundata iuribus, & auctoritatibus vulgaribus, quæ nullitas non admittitur contra sententiam reuisionis. Septima in non obseruatione terminorum substantialium, Riccius vbi supra, quæ nec etiam est admittenda in casu sententiæ reuisionis. Octaua, si in citatione non sint obseruata tradita in Clementina secunda de re iudicata. Nona, si apparet de ci-

tatione Procuratoris reuocati per alium Procuratorem, Farinatus decis. 41. vbi latè Ricci. vbi supra.

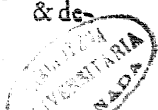
Decima, si termini, quos Iudex cepit seruare, non inueniantur seruati, Bellamera decisione 27. & 160. Casiodorus decisione secunda de iudicijs, & de decisione octaua de foro compet. Vndecima, ex defectu mandati Procuratoris fratrum, quia Procurator Generalis totius ordinis non potest pro vno Conuentu comparere. Fastolus, quem citat Riccius vbi supra, decis. 23. Duodecima nulla erit sententia ob non integram transportationem actorum, Farinatus decisione 106. Riccius vbi supra referentes, ita esse resolutum per Rotam in quâ amplurimis causis, quam quidem nullitatem sine dubio admittendam censeo contra sententiam reuisionis, constito de defectu transportationis omnium actorum, hoc addito, si ea quæ defecerunt substantialia sint ad ipsam causam, partisquæ iustitiam fundandam, si sit actor, vel defendendam si reus sit: tum ex defectu naturali partis, scilicet, condemnatæ, & non auditæ intra limites processus, qui deferri debuit integraliter, & non fuit traductus, nisi diminutus, tū etiā ex falsa causa, quæ sententiæ cōtinet, quæ est relatio ad acta causæ, ibi: *Uisso esse processo, &c.* qui nō fuit iussus si acta

71 si acta eius non fuerint inspecta, quia non traducta sententia, itaque errorem, vel falsam causam & relationem continet, & error iuris vel facti reddit sententiam nullam, l. secunda, C. quando prouocare non est necessesse, l. 19. versiculo, *Otrofi diximos, el primero*, titulo 22. part. 3. l. 4. titulo 16. part. tertia, Alexand. consilio 75. numer. 4. libro quinto, Decius in cap. quoniam contra falsam, numero 35. de probationibus, Maranta 1. part. & à numero 50. & quarta part. versicul. Decisoria iudicij, numero 117. & 118. Gracian. videndus regula 417. Menochius de presumptionibus libro primo, presumptione 67. numero 50. nec oberunt vrgentissima verba legis quartæ supra dicti tituli. 17. libro 4. ibi: *Anque consie de los misinos autos*, quia hoc intelligitur de actis visis, & examinatis in processu, qui in aula per Relatorem causæ fuit traductus, & visus, non verò extenditur ad acta non visa, nec traducta quæ pertinent ad processum, & ad substantiam iudicij, & iustitiæ, itaque, quando ad est hic defectus, actaque quæ non fuerant traducta, vel malitia delecta & separata à corpore processus non sunt visa, nullitas euidens est, quæ ex vniuersalitate verborum dictæ legis quartæ sublatam fuisse, per quã iniquum esset, vt in alio proposi-

to nõ dissimilis rationis inæqualitatis dicit Consultus in l. verum 63. ff. pro socio.

Decimatertia nullitas est ob non seruatos terminos substantialia iudiciorum, Farinacius decisio 109. de qua apud nos non est curandum contra sententiam reuisionis, per quam lis est finita.

73 Decimaquarta, si inueniatur sententia lata contra pupillum penitus indefensum, Farinacius decisio 115. quod distingue quoad nos: nam si datus nõ fuit curator ad litem, vel tutor causam non fuit profequutus, nec acta, nec sententia valere possunt, quia penitus est pars pupilli indefensa, & acta omnia, ad quæ sententia se refert, euidenter nulla, de qua nullitate latè agitur in l. clarum, C. de autoritate præstada, cum cõcordantibus, locumque, vt credo, habebit contra sententiam reuisionis per quam lis fuit finita, ex capite omnimodæ defensionis, & substantiæ deficientis, quod raro, vel numquã accidit, quia semper per Relatores, Senatores, & Auditores vident, & ipsi qui litigant eorũque Aduocati, ansint partes litigantes legitimatæ, antequam ad duas sententias ferendas perueniatur, quod cum inspiciatur, videatur, & reuideatur iustissimis de causis finiendarum litium, vt iam sæpè diximus finis fuit impositus eis per dictam legem quartam,

Tractat. II. an habeat locū restit.

& deficiente decreto curatoris ad litem, vel quod tutor litigauerit pro suo pupillo, vel curator pro suo minore, vel adhibito procuratore litium ab eis, an ei hæc acta cum nulla sunt, & iam sit sententia reuisionis cogita, quia vrgent maximopere verba dictæ legis quartæ: cessabit dicta nullitas in minore adulto, qui litigauerit sine curatore, si iuramentum præstiterit de non contraueniendis actis à se gestis virtute mandati à se sine curatore dari, ita Guido Papæ, decisione 494. quam iam habui, & pro ea obtinui in praxi, & mandatum, & acta sine dicto iuramento sint nulla, eoquæ existente valida. Alterum membrum huius distinctionis, si ritè & rectè iudicium formatum est, ex partequæ minoris, siue actoris, vel rei acta validè confecta: an si non fuerit defensio sit sententia nulla, in ea quæ est lata in gradu reuisionis, per quam lis fuit finita, non superst, nisi remedium restitutionis pupillo, vel minori, indefensoquæ, & vt iam probauimus sublata est, atquæ ideò non admittenda, etiam si recursum non habeat contra procuratorem, tutorem, vel curatorem bonorum, vel litis propter paupertatem cuiuslibet eorū, ad quod conducunt verba nostræ legis quartæ, ibi: *Ne para que dellos se pueda bolner à tratar en manera alguna.* Tum etiam, quia ex parte

iudicium non fuit facta iniustitia ex relatione actorum, quæ ab eis sunt visa.

Decimaquinta nullitas sententiæ est, ex capite notoriæ iniustitiæ, quæ continetur in eadè sententia, ac propterea reuocanda, idem Farin. decis. 103. Riccius dicta collectanea 1480. quæ nullatenus admittenda, nec audienda contra sententiam reuisionis in Chancellaria lata, per quam lis fuit finita, imò puniendus acriter, qui talia dixerit, non solum per petitionem in iudicio præsentatam, sed etiam si verbaliter in hoc prorumperit, qui se velit, recurrat ad Regem, à quo sunt & debent obseruari, quæ diximus in hoc proposito, in tract. de casibus Curie, ex n.

Decimasexta nullitas in meo ordine erit in ea sententia, quantumuis sit reuisionis, quæ plures sensus varios habere potest, ita vt causa propter dubitationem, & varietatem indecisa maneat: nam eo casu est ipso iure nulla, Bancius de nullitate ex defectu processus, num. 101. & 102. Maranta 2. par. vers. Iudicij definitio, à n. 32. & 33. & in 6. p. vers. Decisoria iudicij, n. 120. praxis autè receptū habet, vt petatur à dominis declaratio, quæ est pars sententiæ ipsius, vt ex l. hæredes palā, §. 1. vers. Quod verò quis obscurius, ff. de testamētis, in declaratione testamenti est introductū, quando obscura vel

74

79

76

77

78

79

duy

dubia verba inferuntur; nec enim declaratio est noua dispositio, vt probat iste textus, ibi: Nihil enim noui dat, sed iam datum significat, quo fit, vt Iudices qui habent declarare, non possunt nisi semel, & quilibet alius, nec amplius variare possunt, vt ex glossa in l. quicquid astringendæ 99. ff. de verborum obligation. resoluit Bertachinus, verbo, declaratio. Vnde etiam deducitur à declaratione, si fuerit adhibita in sententia interlocutoria, vel diffinitiuam lata in gradu reuisionis, non esse locum supplicationi, quemadmodum nec ab ipsa sententia supplicari posset, quia eius pars est declaratio, vt in testamento & eius declaratione diximus ex dicto verbo, quod verò quis obscurius, l. hæredes palam iam citata, & cum hoc remedio declarationis cessabit hæc decimasexta nullitas. Si autem tam sententia, quam declaratio ambigua sint, & perplexa, ita vt plures sensus habere possit, locus erit, huic nullitati: Iudices autem superiores, hoc est Regiæ Chamberlariæ Senatores, vt in plurimum ægrè ferunt, vt ab eis petatur declaratio, & cum necessaria est, non deneganda primumque, tamen respondent, *que la sentència è auto està clara, y no tiene necesidad de declaración.*

Circa sententias verò, per quas relinquitur via, *para que quede abierta la causa*, vide l. tertiam, titulo 22. part. tertia, vbi Gregorius, verbo, *coller, ni mandar*, iudicandi tamen actus est indiuiduus, l. in hoc iudicio, ff. familiaræ eriscundæ, Gutier. consilio 12. numero 24. & 28. & ea in qua ius referuatur, nihil de nouo dat, sed conseruat id quod iam competit, Oldradus consilio 214. Socinus consilio 287. colum. 2. volumin. 2. Surdus decisione 8. numero 15. idem decisione 163. numero 17. & quos effectus producat sententia, & qualiter faciat de albo nigram, & de falso verum, quoad effectum ultra practicos ordinarios, vide Ludouicum Mexiam in pragmatica legis Toletæ, folio 3. secundum fundamentum, quæ est melior remissio, quam viderim, ad id quod operetur sententia, quæ trãsierit in rem iudicatam suapte natura, vt est sententia reuisionis, vel quia ab ea non est appellatum: sunt quidem quedam sententiæ interlocutoriæ, quæ habent vim diffinitiuæ, como la de pronunciarfe por luez, 96 97 98 99. Sunt etiam sententiæ diffinitiuæ, quæ habent vim interlocutoriæ, como la dada en rebeldia contra el reo contumaz, c. exempla adducit Maranta sexta parte, versiculo 3. Decisoria Iudici, numero 45. & à numero vigesimo tertio, vsque ad 41.

Tractat. II. an habeat loc. restit.

& à num. 128. est l. 2. & 7. tit. 22. part. 3. l. 2. tit. 8. part. 3. vbi glos. Farin. in praxi, quæst. 4. à n. 1. Ioannes Garcia de nobilitat. glos. 8. à num. 13. 14. & 15. post Gomecium de delictis, cap. 1. num. 26. & 27. & si sint plura capitula, super quibus litigatur, & relatis in sententia, in vnis pronuntians, in alijs non videtur l. dex in hisquæ, in quibus non pronunciauit, absoluerè, tenet Felin. in cap. cum inter de re iudicata, num. 4. vbi etiam quod si pronunciat super omnibus, impossibile est, quod valeat de vnis, & non de alijs, intellige quoad exclusionem nullitatis.

97

98 Decima septima nullitas est sententiæ contra sententiã, quæ transit in rem iudicatam, l. 1. C. quando. prouocare non est necessè: ratio autè rationis est, quia secunda nec est sententia, nec vim iudicati obtinere potest, vt comprobatur dict. l. 1. & eius verba insinuant, supposito tamen quod oppositum fuerit de prima, non aliter, vt contra

99 Bartolum aliter Ludouic. Roman. cons. 4. 10. num. 4. per textum in cap. inter monasteriũ de re iudicata, & retractatur, si pars condemnata admissa fuit contra eam, ad probandam eius iniquitatem, parte aduersa non contradicente, nec Iudice reluctante, Decius in cap. quoniam, contra falsam de prob. num. 38. Azucud. in dict. l. 4. tit. 17. num.

4. Menoch. lib. 2. præsumptio- num, præsump. 67. num. 53. Gu- tierrez lib. 1. pract. quæst. 96. n. 10. & 11. Gregorio Lop. verbo, *Non vale*, vers. Quid autem si pe- tatur executio in J. 13. tit. 22. p. 3. Quod etiam in sententia reuisionis, per quam lis finita est, lo- cum habebit, si fuerit in causa ci- uili: nam verba vrgētissima, quæ in fine dict. l. 4. sunt apposita, tē- dunt in fauorem partis quæ pro- se habuit sententiam: si ipse ve- rò non repugnet, & nō opponat rei iudicatæ exceptionem, præ- iudicat, & virtualiter iuri suo renūciat, dixi in causa ciuili, nã in criminali diuersum erit, cum non solum sententia reuisionis feratur contra reum in fauorem accusatoris, vel denunciatoris sed Reipublicæ cuius interest delicta & crimina puniri, vt sunt notissima & vulgaria iura, atq; idè in reo condemnato in cau- sa criminali non feruabitur in praxi prædicta resolutio, sed lex quarta, eiusquæ mens & verba: si verò de innocentia rei agatur, directo & condemnato eo, pars aduersa nō reclamet, forsam fer- uabuntur doctrinæ proximè al- legatæ de retractatione senten- tiæ, & eius effectu per aliam nō opposita prima.

Decima septima allegatio quæ fieri potest contra senten- tiam reuisionis, quando per eam est lis finita, est error calculi, seu computationis, si in eadem ten-

100

101

102

103

tertia interuenit, vt aliquando fieri solet, vel in sententia reuisionis lata, *sobre cuentas y adiciones* nam confitito de errore, quę sententia contineat, est retractanda, quatenus ad dictum errorem, *declarando por auto auer lugar el yerro de cuenta alegado*, ex l. vnica, C. de errore calculi, ibi: Veritati nõ affert præiudicium, & ibi: Sæpè computabis, cuius ratio tã extat quoad sententiam reuisionis, per quam lis finiretur, quam contra aliam quamlibet, & est communis scribentium schola in eadem lege, qui tenet, & agunt de dicta retractatione, vt ex Bart. Paul. & Iaf. & Dec. n. 2. est communis cum glos. in l. 2. C. de iurè Fisci lib. 10. Alex. con fil. 135. num. 6. lib. 6. Paris. conf. vltimo, num. 26. & 27. lib. 1. Burfatus conf. 68. num. 44. lib. 1. & conf. 184. num. 32. lib. 2. Mõte-alegre in praxi ciuili, cap. 4. n. 180. & error calculi, si subsit, nõ solum semel allegari potest, & iterum rationes calculandę sunt, sed bis, ter, & quater, & pluries, dict. l. 1. vbi scribentes, C. de errore calculi, & tenent alij Doctores ex proximè citatis, quod est intelligendum, si postquam semel rationes datę, & calculatę fuerint, de aliquo errore constet, quia non obstante earum approbatione, vel confirmatione per sententiam reuisionis, adhuc manet ius allegandi errorem: nam vulgare adagium in Castel

la est, *Cuenta errada, que no vuala.*

Sententia iniqua, quoad Iudicem qui eam tulit, non transit in rem iudicatam, Bartol. optimè in l. 1. num. 9. ff. quod quisque iuris, Alexan. ibi num. 16. Angel. num. 3. Bart. etiam in l. item si res, num. 2. ff. de alien. iud. mutat di causa facta, & in l. 1. ff. de appellationibus, Innocen. in cap. Pastoralis, num. 8. de officio Delegati, Afflict. in cap. 1. de controuersia inter dominum & emp-torem feudi, num. 9. Gail obseruat. 153. lib. 1. & vbi quę omnes rationem reddut, quia Iudex per imperitiam male iudicandi in dolo esse reputetur, & delinquat faciendo: pars vero non appellãdo culpam, omittẽdo, committat, & sic factum Iudicis præpõderet, text. in l. si mora in principio, ff. soluto matrimon. vbi glo. verb. dolum, text. in l. si obitetrrix, §. finali in fine, ff. ad legem Aquiliam, vbi glo. verb. tenebitur, Bartol. & Alex. in dict. l. 1. ff. quod quisque iuris. tenetur autem parti læsę ad damna litis, sumptus, & interesse, quatenus enim pars læsa est de facto per sententiam iniquam, eatenus Iudex læsionem resarcire tenetur, Bartol. in l. 2. num. 2. C. de pœna Iudicis, qui male iudicauit, vbi pulchrè distinguit inter Iudicẽ imperitẽ, & Iudicem dolosẽ, putã per sordes venalesq; manus, iudicantem, quę omnia adde his quę in eodem proposito eã-

104

106

dem

dem sequutus opinionem, & resolutionem, tenet Bobadilla lib. 5. cap. 3. num. 73. insuper adde differentiam, quam adducit Gail eadē obseruatione 153. num. finali, in fine, nam syndicatus ex dolo, & malitia iudicis datur, & conuenitur pro eo: reuissio uero ex imperitia, & de reuisionum officio, effectuque reuisionis agit obseruatione sequenti. Denique syndicatus pro sententia lata, *en grado de reuista, ò de reuista, que hizo cosa juzgada*, non datur contra dominos de Chancelleria, uel Regio Supremo Cōfilio, ut optimis & genuinis fundamentis decem comprobatur bene idem Bobadilla dicto lib. 5. cap. 3. ex num. 55. uers. *Si contra Presidente y Oydores se admitiran demandas de mal juzgado en uisita*; cuius rationes & auctoritates repetere non est necessarium, hoc solo concludens, ita esse expediens, & conueniens, ut tales actiones non admittantur, *en uisita, ò residencia, de Oydores, y de qualquier dellos, y que de lo proueydo y mandado por Audiencia, y Sala, no se sugete al parecer de un uisitador, ò juez de residencia, que se suele dar al Oydor particular acabado su officio por promocion, ò otras causas, por que de hazerse, y oyrse sobre ello, seria desauterizar la Audiencia, y Oydores, y Alcaldes, a quien su Magestad con tanto acuerdo elige, y prouee*, aded, ut sacrilegij instar sit dubitare, an dignus sit,

quem Princeps elegerit, l. 2. C. de crimine sacrilegij, adducit Bobadilla ubi sup. Tum etiam, quia non est coarctanda auctoritas Senatorum, taliter ut subnixā sit ad dictas actiones male iudicati contra eos mouendas, qui ut in plurimum cum sint literis & experientia præditi, in Collegijs educati, uel in Chancellarijs aduocationis munere functi, uel ob iudicandi munus approbatum ad excelssæ dignitatis Præfectorum Prætorio euocati, quid agant, quid debeant, quomodo iustitiā administrēt, rectissimè circumspectant, nec est vnus iudex sed plures, quorū si vnus forsam aliquando ex aliqua causa deuiet à ueritate iustitiæ, cæteri id aduertūt, quilibet suæ conscientie prospicit, & magnæ fiducie, quam de eo Rex fecit: nec enim subijciendum est syndicationi, quia detrahitur auctoritas; lites nouæ in infinitum suscitantur, ut bene considerat Bobadilla loco proximè citato fundamento, num.

Tum etiam, quia causarum varietates tantæ, & tam diuersæ sunt, ut uix sit, quod factū vnus litis non sit diuersus ab alio, ex facto ius oritur, & ex varietate facti uariatur ius, circa quod est uidentus Barbofa in l. Titia 35. ff. solut. matrimon. Poterit autem pars, quæ se dicit grauata, impetrare reuisionem causæ à Rege, prout considerat, & refert Gail

Gail dicta obseruatione 143. & 144. ad quam concedendam concurrere debent apud nos causæ, quas retuli suprâ tractatu præcedenti de casibus Curix; num. 184. quæ si difficulter, vel rarissime conceditur, etiam subsistentibus causis, quæ communiter allegari solent, coram Rege; & ut sit litium finis, multo magis denegari debet syndicatus, *de lo juzgado por Sala, y Audiencia, à Iudicibus superioribus, quod si aliquis eorum fuerit in culpa priuatim, & separatim luat pœnas, quod æquissimum, & iustissimū erit maximè, si dono accepto processerit, venaliterquè processerit in sententia ferenda, vel aliæ concurrant culpæ vel causæ, ex quibus veniat puniendus, non tamen syndicandum iudicium totius Chancellarix, vel aulae per quarteria diuersæ, admittendo demandas à que se de nombre de mal juzgado por Audiencia, quod si aliquando sic est prouissum, como se hizo en las vistas de la Audiencia del nuevo Reyno, que refiere Bobadilla, y en la de la Audiencia de Quito, que hizo el Licenciado Marañon, mandándole otorgasse las apelaciones de lo que condenasse por mal juzgado por Audiencia, ut patet lib. 1. de las cédulas del Consejo de Indias,* Fuit iustissimis causis concurrētib; quæ ut non fiat præiudicium eis, qui Iudices extiterunt, non referuntur, & tanquā odiosæ, & extraordinariæ, & casus

specialissimi, *como lo fue el motivo que huyo en Quito en aquel tiempo, y tantas sediciones,* non sunt trahendæ ad consequentiam, imo forsam defendi posset, quæ si ex relatione, quam proposuerit Relator causæ, in qua decipiuntur Iudices, ut aliquādo vidi, ipsi Iudices syndicaretur, propter culpam alterius pœnam paterentur, quod esset iniquum, & de his fatis:

Qualiter autem iudicandum 115
fit in causa admodum dubia, & multorum opinionibus inuoluta, ut vix appareat, quæ sit communis, & in iudicijs opinio approbata, videndus est Bart. & ab eo notata in l. de eo, C. de pœna Iudicis, qui malè iudicauit, Canonistæ in cap. Capellanus de ferijs, Alex. conf. 66. num. 6. lib. 5. Panor. in cap. 1. de const. nu. 15. vbi dicit: Quod in tali casu est bonum habere Iudicem propiciū, quia potest sequi opinionem, quam vult Bartol. in dict. l. 2. num. 5. C. de pœna Iudicis qui malè iudicauit, Decius cōf. 176. nu. 6. incipit: Viso themate, vbi dicit: Iudicem in conscientia sua tutum esse, qui in casu valde dubio eam sequitur opinionem, quam ei conscientia sua dicitur, cui est addendus Bart. in l. cum prolatis num. & ibidem Ias. num. 17. ff. de re iud. Andr. Gail obseruat. 153. num. finali, lib. 1. quæ omnia adducta sunt ad id, ut si tam variæ opiniones

Tractat. II. an habeat loc. restit.

in pluribus causis cōcurrunt Iudices Supremi, quorū iudicium, quia plurimorum integrum est, c. prudentiam de officio Delegati, nō debēt syndicari, ob id quod hanc, vel illam opinionē ad causam de cidendam fuerint secuti, nec exauthorandi, eo quod pars victa clamet, & proclamet, quod semper de more habent in plurimū litigantes, quia iudiciū redditur in inuitū, l. inter stipulantē, §. sacrā, ff. de verbo. oblig. & ad prædictorū confirmationē cōducit me hodie vidisse in hac Regali Audiencia præsentatam quamdam executorialem sententiā expeditam à Regio Consilio Indiarum, in qua confirmata fuit sententia lata à domino Licenciato Illephōso Spino de Caceres, nunc meritissimo, perdoctoq; viro huius Chācellariæ Senatore, in causa syndicatus del Licenciado Manso de Cōreras Auditore, contra quem denuntiationes viginti & septē factæ fuerint, plures, de his quæ præceperat, & iudicauerat dictus Licenciatus Manso, *por Audiencia, y de todas fue absuelto, y denegada de oyr al denunciador*, quod confirmatū exitit in Regio Contilio à doctissimis Regis Cōsiliarijs, & sententijs Senatus earumq; exēplo est iudicandum, Afflict. decis. 45 ex l. filius, ff. de fals. optimē Gamma, decis. 228. vbi respōdet ad l. nemo, C. de senten. & interlocutionibus, vt intelligatur in sen-

tentijs inferiorum, & videndus Menoch. conf. 501. libro 6. vbi hoc declarat.

Non tamen ex omnibus his, quæ diximus, est intelligendum, exceptiones modificatiuas exclusas esse: nam exceptio modificans sententiam potest post eā opponi, siue fecerit rē iudicatā, vel sit reuisionis, per quam lis finita fuit, vt est exceptio cōpensationis, l. Nesenius 41. §. fin. ff. de re iudic. l. 2. C. de compensat. & ratio est, quia hæc modificatiua exceptio non arguit sententiam de iniustitia, quia non permitteretur, l. post rē iudicatā, ff. de re iud. & ex l. nostra 4. tit. 17. lib. 4. Recop. in verbis sæpè præcitatis, sed modificatur condemnatio.

Quod autē dicimus de his exceptionibus modificatiuis est intelligēdū, quādo nō fuerūt oppositæ in causa principali, quia si opponantur, & nihilominus cōdemnatio fuit facta, opponi postea nō possūt in executione, quia exceptio semel reiecta, amplius opponi non potest, c. suborta de re iudic. Clem. finali de appellatione, ita Petr. Barbof. in l. maritum, ex n. 47. & 48. ff. solut. matrim. 2. tom. vltra Auend. in l. 4. tit. de las excepciones, n. 49. & est ratio, quia illa reiectio, & nō admisso exceptionis parit effectū rei iudicatæ, cap. cū cessante de appella. ex Barbof. vbi sup. n. 47.

Si autem non est de eis plenè

cognitū in primo iudicio possūt
 repeti in secūdo iudicio execu-
 tionis, eleganter Boer. decis. 43.
 tū maxime si de eis fuerit facta
 reseruatō, quæ est secura pra-
 xis, & præ cæteris videndus est
 Ludou. Roman. cōf. 4 10. n. 3. vbi
 bene tradit, quod nō possit repe-
 ti in secūdo iudicio, quod dedu-
 ctum est in primo, sequuta plenè
 super illa discussione, tacitaq; seu
 expressa pronuntiatione eiusdè
 exceptionis remotiua in alio iu-
 dicio, nec per modum actionis,
 nec per modum exceptionis de-
 duci potest ad eundem finem, ad
 què primo deductū fuit, l. sin au-
 tem, §. si quocūq; ff. de negot. ge-
 stis, l. quod in diem, §. si ratione,
 ff. de compensation. Roman. vbi
 121 sup. n. 3. vbi inquit: Et considerat
 quod si iustus exceptionis exclu-
 sã in secūdo iudicio refricatur,
 non refricatur ad alium effectū
 quam ad ferendam secundã sen-
 tentiam contrariam primæ la-
 in primo iudicio, quæ non valet,
 vt iam probauimus n. 93, & vl-
 tra iura quæ adducit Roman. est
 melior text. in l. si quis cū torū 7.
 vers. Toties, ff. de excep. rei iud.
 l. toties, ff. eodem tit. cum addu-
 ctis à Barbof. loco suprã proxi-
 mè citato, scilicet in l. maritum,
 n. 47. & 48. 2. tom. fol. 255. Scite-
 rum in l. diuortio 8. §. finali. n. 59
 fol. 1246. 1. tom. & post prædi-
 ctos, pro isto quotidiano articu-
 lo quem sæpè sæpius habui in iu-
 dicando & consulendo, est vidē-

us Anton. Faber lib. 7. sui Co-
 dicis, diffin. 6. vbi resoluit, obsta-
 re exceptionē rei iudicatæ, etiã
 si non sit dictum nominatim de
 articulo, vel quæstione repetita
 in executione, & in priori iudi-
 cio tractata: nam non refert, an
 quid expressis verbis exprima-
 tur, an per demonstratiōē, vel
 per relationem ad aliam rē cer-
 tam, l. certum, ff. si cert. petat. in
 quo residet Anton. Fab. vbi sup.

Post hæc scripta peruenit ad
 hæc Regna Indiarū tertia pars
 legum Recopilationis typis edi-
 ta anno millesimo sexcentesimo
 & decimosextimo, in qua est
 pragmatica anni millesimi sexcē-
 tesimi & decimiquinti, quæ hæc
 nostram principalem quæstionē
 decidit, per eã quippe denegatur
 restitutio contra sententiam re-
 uisionis latam in Consilijs, vel
 Chancellarijs Regijs, quæ per
 minorem ætatem, vel ex maiori
 per clausulam, si qua mihi iusta
 causa intendebatur in his casi-
 bus. Cū qua lege iustissimè pro-
 uisum est immortalitati litium,
 eiusquè finis datus, obtinuitq; sen-
 tentia denegatiū restitutionē
 in prædictis casibus, quorū opi-
 nioni nos assentiti sumus funda-
 mentis relatis sup. ex num. 21. &
 22. quæ deseruiunt pro ratione,
 & iustificatione decidendi ad
 prædictam legem nouissimam,
 eiusquè iusta decisione in
 Scholis & Palacijs
 defendenda.

TERTIVS TRACTATVS. CONTRA QVEM
 fuit executio petita, & data sententia additionis, vulgo, de trā-
 ce y remate, an possit audiri in Regalijs Chancellarijs, vel cor am
 alijs Iudicibus appellationum per viam appellationis, vel nulli-
 tatis, saltem ad effectum deuolutiuum, vel eo existente in carce-
 re pro eadem causa, & debito, ante factam eius solutionem, vel
 ei sit audientia deneganda, antequam soluat, vel satisfaciat
 extantibus lege 3. & leg. 19. in finalibus verbis,
 tit. 21. lib. 4. Recop.

SUMMARIUM.

- 1 **VERBA** Legis tertia, & legis 19. tit. 21. lib. 4. Recop. in sine referuntur.
- 2 Statutum tollens appella-
tionem ab executione non
censetur illam sustulisse, si
appelletur ad Sedem Apo-
stolicam, vel ad Regem.
- 3 In una eadem sententia
potest pronūciari, vt fiat ad
dictio, y pago a la parte, &
ad probationem in via ordi-
naria partes recipi.
- 4 Vera praxis & resolutio
ex mente predictarum le-
gum, vt non audiatur reus
appellans, contra quem lata
fuit sententia de trance y
remate, quousque soluat.
- 5 Et eo casu non debet ap-
pellatio habere effectum, nec
dum suspensiuum, sed nec
etiam deuolutiuum.
- 6 Statutum tollens appella-
tionem intelligi debet quo-
ad virumque effectum, nu-
mero proximiori relatum.
- 7 Appellatione prohibita cē-
setur prohibitam esse tam
respectu executionis, quam
deuolutionis.
- 8 Referuntur authores te-
nentes reum, contra quem
lata est sententia additionis,
non esse audiendum, etiam
quoad effectum deuoluti
vnum quousque soluat.
- 9 Exemplum maxime quā-
titatis refertur, in quo non
fuit auditus reus debitor,
quousque soluit.
- 10 Si in lege, vel statuto ap-
pellatio tollitur, intelligitur
de quacumque.
- 11 Contraria partis resolu-
tio, & per dictas leges

- § 19. tit. 21. libro 4. solummodo sublatum fuisse effectum suspensivum, quousque solutio fiat, non vero devolutivum.
- 12 Authores huius secundae partis referuntur.
- 13 A mandato de exequendo, habet locum appellatio, quoad effectum devolutivum.
- 14 Praxis observanda, quando tale mandatum revocatur in Chancerya, & de revocatione prima sententiae, in qua se declaro non aucter lugar el remate, y se mandada hazer por el superior.
- 15 Statutum, vel lex tollens appellationem, odiosum est.
- 16 Nec per hoc quod tollat appellationem, censetur prohibere recursum ad superiorem pro consequenda iustitia.
- 17 effectus devolutivus appellationis nunquam censetur exclusivus.
- 18 Prioris partis constituitur conclusio, hoc est, tam suspensivum, quam devolutivum, sublatum esse quousque solutio fiat virtute sententiae additionis.
- 19 Nec restitutionem integram impedit adimplementum dictae sententiae de tomate.
- 20 Distinctio circa implorationem restitutionis, pendente executione, vel post dictam sententiam.
- 21 Si malitiose, calumniose, quae restitutio petitur, vel altiore requirit indaginem, non admittitur contra executionem.
- 22 Lata sententia de tomate restitutio in integrum eius adimplementum non tollit.
- 23 Quando verba legis sunt inculcata, & pragnantia, etiam restitutio in integrum tollitur per eam.
- 24 Limitatio prima ad praedictam conclusionem, ut non procedat, si ex actorum inspectione notoria resultet iniustitia.
- 25 Sententia lata in possessorio non est exequenda, si est notorie iniusta.
- 26 Prohibita appellatione nunquam censetur sublata, si ex actis de notoria iniustitia constet.
- 27 In omnibus casibus, in quibus non appellatur, appellari potest, si sententia est notorie iniusta.

28. *Abusus & excessus aliquorū iudicum propter ca-
pitas decimas executionū.*
29. *Notoria iniustitia reddit
sententiam nullam.*
30. *Verba & distinctio Rober-
ti Maranta optima, & ad
propositū cōducēs, refertur.*
31. *Sententia continens noto-
riam iniustitiā, est ipso iure
nulla, rescinditur autē per
appellationem, si sit contra
ius litigatoris.*
32. *Praxis prædicta resolutio-
nis, quando per el executā-
do, dada cōtra el sententia
de remate, se pide se vea la
causa de los mismos autos,
alegando auer sido noto-
riamente agrauiado.*
33. *Sentētia quomodo sit for-
manda prædicto casu à do-
minis de Consilio, vel Chan-
cellaria, & quando debent
superfedere, y declarar no
auer lugar de ser el deudor
oido, hasta auer pagado.*
34. *Ardua, & uilis questio,
an reus carceratus debeat
audiri lata cōtra eū senten-
tia de remate, antequā sol-
uat, & ea adimpleatur.*
35. *Resoluitur affirmatiuē ex
decisione Neapolitana An-
tonij Capicij, & est secun-*

- da limitatio præcedentium.*
36. *In casu carcerationis rei
debitoris non solum audi-
tur contra sententiam de
remate ex eisdem actis, sed
etiam ex nouis probationi-
bus.*
37. *Non tamen per hoc suspen-
ditur executio sententia de
remate.*
38. *Sublimitatur prædicta
declaratio, ut non procedat,
quando debitor non est in
carcere, nec obseruatur eius
custodia.*
39. *Fraudes Commentarien-
sum, & difficultas remedij.*
40. *Affectata non releuant,
& minus dolosa.*
41. *Nobilis mulier, minor vi-
ginti quinque annis, & alij
qui non possunt carcerari
pro debito ciuili, an sint au-
die nō appellantes à sen-
tentia de remate, resolu-
tur affirmatiuē.*
42. *Limitatio tertia, ut u-
trumque effectum suspensi-
uum, & deuolutiuum, ha-
beat, appellatio, uel nulli-
tas proposita, contra sen-
tentiam de remate, eius e-
xecutionem impediatur, quan-
do est ex defectu iurisdictio-
nis.*

43 Illatio utilis in nostro
 casu, ut si à Iudice, vel quo-
 libet excoꝛtore fuerit exces-
 sum contra formam, & or-
 dinem legis 20. tit. 2. lib. 4.
 Recopil. sententia sit nulla,
 eiusq; oppositio impediatur e-

xecutione, & adimplemētū.

44 Quarta limitatio de ap-
 pellationibus propositis à
 tertijs oppositoribus.

45 Nō est admittēdus tertius
 oppositor, quoties oppositio
 malitiosa & calumniosā est.

TRACTATUS TERTIVS.

In Primis sup-
 ponēda sunt ver-
 ba legis 3. tit.
 21. lib. 4. Reco-
 dū lequēda de
 omnimoda e-
 xecutione, &
 adimplemento sententiæ de re-
 mate, sic disponit, *que el remate se
 haga como la dicha ley dispone, sin
 embargo de qualquiera apelacion q̄
 dello se interpusiere, dando el acree-
 dor las fianças, como la dicha ley m̄a
 da, y sin embargo que la tal apelacion
 se interponga para ante nos, ò para an-
 te los Oydores de nuestras Audien-
 cias, ò para ante qualesquier Iuēzes,
 ò de qualquier nulidad, q̄ cōtra la di-
 cha excoꝛcio, ò remate se alegue;* lex
 autē 19. eiusdē tituli, quæ poste-
 rior est, dicit in fine, *y haga el rema-
 te y pago, sin embargo de qualquier
 apelacion.*

Quibus sic suppositis, est suppo-
 nēdū cautē legislatorē providif-
 se in illis verbis: *O para ante nos,*
 quia statutū tollēs appellatiōē
 ab executione instrumētōrū, nō
 habet locū, si appelletur ad Sedē

Apostolicā, pari modo ad Regē
 vel Imperatorē; ex sententia Bal-
 di cōs. 416. lib. 5. Sæpē igitur du-
 bitatū est, an audiēdus sit debi-
 tor, qui appellavit à sententia de
 remate ante factā solutionē: refe-
 rā opiniones & doctrinas omniū
 ex nostratibus, qui hūc articulū
 tractāt, & postquā utriusq; par-
 tis resolutiones retulerim, addu-
 cam eam, quæ veritati, & praxi
 prædictarum legū magis adhæ-
 reat cum distinctione casuum.

In primis author libri, qui inf-
 cribitur Practica de Mōterroso,
 fol. 28. de la rvia excoꝛtina, cōsti-
 tuēdo bonā resolutionē ad id, ut
 possit in vna sentētia, mādāz ha-
 zer el remate, y recibir a prueva, in-
 quit: *Y por esta rvia se puede hazer
 ante un Iuez, y un tribunal la rvia
 excoꝛtina y ordinaria, toda jūta, por
 que es grande utilidad para el e-
 xecutado lo que estā dicho: porque
 si apelara el Iuez, no pudiera cono-
 cer de la causa, y aunque se pre-
 sentara en las supremas Audien-
 cias, en grado de apelacion, no re-
 cibien el pleyto a prueva, ni ozen ad*

5 *excusado, sino consta auer pagado primero*, ex qua praxi sic relata deducitur, nec suspensiuum, nec deuolutiuum effectum appellationem à sententia, *de trance y remate*, sortiri, quousque solutio facta fuerit, pro qua resolutione est doctrina in terminis statuti prohibentis appellationem, vt intelligatur non solum quoad effectum suspensiuum, sed quoad deuolutiuum, ita Capicius decisione 34. num. 21.

7 Et quod prohibita appellatione censeatur prohibitio, tam respectu executionis, quam respectu deuolutionis, resoluit Cardinalis Tuschus, sub lit. A. conclus. 398. num. 7. allegans dictam decisionem Capicij 34. idem resoluit Auendan. de exequendis mandatis, lib. 1. cap. 6. num. 4. Ioannes Gur. lib. 1. pract. quest. 120. num. 2. qui ex mente, & doctrina Auendan. & resolutione, quam adduximus ex Monterroso, inquit, loquendo de nostra lege 19. cuius legis praxis est hæc, vt in gradu appellationis, reus appellans minimè audiatur, nisi prius cōstet, iam soluisse, postea excipit, & refert casum notoriæ iniustitiæ, de quo infra dicemus; in hac eadem sententia fuit Didacus Perez in l. 5. tit. 8. lib. 3. ordinamenti, glos. penultima, quæ & alios, quos ex nostratibus retulimus, idem tenentes, sequitur Amador Rodriguez de via executiua, c. 6. n. 51.

Et sic resolutum est extāte hæc parte, nec quoad effectum suspensiuum, nec deuolutiuum in appellatione, *de sententia de remate*, esse audiendū reum debitorem, quousque constet solutionē ab eo factā eius quantitatis, pro qua fuit præceptum, vt fieret addictio, vulgo, *el trance y remate*, cuius rei exempla plura extant, vnum eorum fuit, iam sunt plus viginti anni, *contra Ochoa de Vriquia Cauallero de la Orden de Santiago, Conda* 9
dor de Sevilla, contra el qual se mandò hazer remate por sententia de vna grandissima suma de mas de cinquenta mil ducados, y no fue oido hasta auer pagado: quod iterū suadetur ex doctrina Abbatis, & Anton. de Butr. in d. c. ad reprimendam, de offic. ordinarij, cū qua residet Tusch. conclus. 465. sub lit. S. num. 6. vbi resoluit, quod statutum tollens appellationē, tollit omnē effectū appellationis, & si in lege, vel statuto appellatio tollitur, intelligitur de qua cumque, ita Alex. conf. 225. n. 2. in principio, vers. Quia dictum statum, lib. 6. Tusch. dict. conclus. 465. n. 30. & sic in nostro casu, quousque solutio debiti fiat, sublata est appellatio, & nullitas, omnisque eius effectus.

10 Contraria verò pars, & appellationem sententiæ prædictæ, *de trance y remate*, sto, quod non habeat effectum suspensiuum ante factam solutionem, saltem foris deuolutiuum, vt ex ea cau-

sa cum Iudicibus superioribus
 introducatur, tenuit primus, &
 primus inter Hispanos meritò
 habens, Couar. in practicis qua-
 sitionibus, cap. 23. numero fina-
 li, Parlador. in terminis, de senten-
 cia de remate, cap. fin. 5. part. 9.
 15. numero 1. & sequentibus,
 post Didacum Perez, & Anto-
 nium de Canario, què citat; e-
 dem conclusionem affirmat A-
 zeued. in l. 19. tit. 21. libro quar-
 to, numero 139. Villa-Diego in
 sua Politica, cap. 4. ex numero
 57. alios ad marginem referens,
 & post eos, licèt loquatur de m-
 dato executiuo, Ioannes Deuia
 in Curia Philippica, 2. part. 9. 4.
 num. 9. vbi resoluuit effectum de-
 uolutiuum fortiri appellationē
 à mandato de exequendo, cuius
 resolutio absquē dubio in pra-
 xi est receptissima, & indubita-
 ta: quia in casu prædicti manda-
 ti nec est prohibitio prædictarū
 13 legū 3. & 19. tit. 21. libro. 4.
 nec adest aliqua sufficiens ra-
 tio, ex qua impediatur superiorū
 cognitio quoad mandatum de
 exequendo, sine suspensione, nec
 inhibitione facienda inferiori Iu-
 dici, quousquē res determinetur
 à superioribus, & reuocato man-
 dato de exequendo, siue per rela-
 tionem, siendo dentro de las cinco le-
 guas, è por compulsorio, siendo fuera
 dellas, queda renocada la sentencia
 de remate, venta de bienes, y todo lo
 14 que el inferior huuere hecho por vir-
 tud del mandamiento que le fue reuo-

cado, y se ha de poner todo en su pri-
 mer estado, quia ex vi, & effectū
 reuocationis fit restitutio iusti-
 tiæ absquē alia pronunciatione,
 & idèd solitum est à me dici, &
 pronunciari, quando fit reuoca-
 tio prædicti mādati, que se reuoca
 el mandamiento de execucion, dado
 por fulano tuez, y lo en virtud del fe-
 cho y executado, y se declara, no auer
 auido lugar de darse, & si est re-
 curfus in via ordinaria, dico, y q̄
 las partes sigan su justicia en via or-
 dinaria, como les conuenga, para lo
 qual se les reserva su derecho: & de
 sententia additionis, si feratur à
 Iudicibus superioribus, reuocan-
 do primam contrariā, quod hæc
 secunda exequenda sit, licèt sit,
 en grado de rista, y q̄ no se ay a de es-
 perar la renista, adducit bene Vi-
 lla-Diego fol. 80. nu. 60. tunc ta-
 men debet præstari fideiuisio le-
 gis de Toledo, cum alia speretur
 sententia. Huius partis fundamen-
 ta, quoad effectum deuolutiuū in
 appellatione de la sentencia de
 remate, non tollendo, probantur
 15 ex eo, quod quia lex, seu statutū
 appellationē tollens, odiosū est,
 quia remouet defensionē, & de-
 bet strictè intelligi, vt nō cesea-
 tur prohibere recur. ad iudicē
 16 superiorem pro habēda iustitia,
 Bart. in l. 2. C. quor. appell. nō re-
 cip. & cōf. 165. in questione, lib. 1.
 et proprius loquēdo lex nostra 3
 tit. 21. libr. 4. Recopilat. in præ-
 dictis verbis, quæ retulimus,
 potiùs attendit ad excludēdam
 1 3 appella-

Tractat. III. de appel. admit. vel nō

appellationem, vt per eam non suspendatur solutio facienda creditorum virtute sententiæ *de transact. y remate*, quam ad deuolutionem impediendam ad Iudicem superiorem, & quando lex, vel statutum tollit remedium appellationis suspensuum executionis: non tamen ex hoc tollit effectum deuolutiuum, & ideo Iudex appellationis poterit pronuciare, bene vel male iudicatum Abbas in cap. Pastoralis, colum. fin. de appellation. & dicit contrarium voluerit idem Abbas in dict. cap. ad reprimentam, de offic. Ordinarij, quem iacitauimus, & Marsil. sing. 289.

17 contrarium, & effectum deuolutiuum non tolli voluerunt, Anton. de Butrio, Abb. & Franc. in dict. cap. Pastoralis, quos refert Tusch. dict. conclus. 465. sub lit. A. num. 5. nec agimus de rescripto cum clausula, appellatione remota, an intelligatur de frivola, vel alia, quia non attinet ad nostrum intentum. Certè equidem hic tam arduus, & controuersus articulus, qui quotidie in palacijs versatur, declaratione indiget Regia, vt sit punctus certus, & fixus, quo seruato, procedamus, & euitentur tot, tantæq; lites, & opiniones iudicum, diuersique diffiniendi causas stylus, & methodus. Interim tamè, quid seruandum sit lege stabilitur, sentio, sub meliori censura, priorem partem verisimam per

mentem, & verba prædictæ legis. 3. & 19. tit. 21. lib. 4. Recog. & sic ex eis, & fundamentis in comprobationem huius primæ partis relatis constituo conclusionem: Reus contra quem lata est sententia additionis, vulgo, *de transact. y remate*, non est audientus per appellationem, vel nullitatem, donec soluerit, & satisfecerit, quod in sententia est præceptum, & determinatum, vt soluat, & expensas litis, & decimã, si in ea iussum fuerit, solui.

Extenditur, vt idem fit, si petatur beneficium restitutionis, circa quod est distinguendum, quia aut imploratur restitutio pendente executione, ante sententiam *de remate* latam, & tunc seruanda est distinctio Parladorij, cap. fin. 5. part. 9. r. num. 53. existimantis, multum interesse an in integrum restitutio competat ex causa minoris ætatis in alia de causa: nam priori casu est admittenda: Secundo verò non, eum sequitur Amador Rodriguez de via executiua, cap. 6. num. 7. in fin. vbi postquam vtriusque opinionis authores refert, cui adde non esse concedendam etiã minori, si malitiosè petatur, vel altiorè requirat indagatone ex Azeu. in l. 1. tit. 21. lib. 4. n. 174. Amador Rodrig. vbi sup.

In casu verò, quo data sit sententia *de transact. y remate*, nec ex causa minoris ætatis, vel alia qualibet, ante solutionem est admit-

admittenda restitutio, ex his
 quæ dixi in tractatu proximè
 præcedenti de sententia reuifio-
 nis exequenda, num. 21. Nam vt
 23 retuli, quando verba legis sunt
 inculcata generalia, & prægnan-
 tia, etiam restitutio in integrum
 competens minori censeatur su-
 blata, vt ex Angelo, Aretino con-
 si. 10. loquens de statuto Brixiz.
 simili legibus nostris resoluit
 Cardinalis Tuschus sub litera
 R. conclus. 296. cum qua senten-
 tia residet, nosquè in hoc casu,
 idem indubitanter sentimus, cū
 omne remedium, & iudicis of-
 ficiū censeatur sublatum ex
 verbis finalibus, & mente præ-
 dictarum legum 3. & 19. tit. 21.
 lib. 4. Recop. quibus accedat e-
 legans doctrina Baldi cons. 148.
 lib. 1. n. 11. quam eiusquè verba
 retulimus dicto tractatu, num.
 23. & 24. itaque siue ex causa mi-
 noris ætatis, vel restitutionis,
 quæ ex clausula generali maio-
 ribus conceditur, siue alijs qui
 eodem potiūtur priuilegio, quā
 tumuis sit Ecclesia, causa pia, vel
 hospitale, vel communitas, non
 est restituenda contra sententiā
 de remate, eiusquè omnimodum
 adimplementum quousquè so-
 lutio fit.

24 Declaratur, & limitatur pri-
 mo prædicta conclusio, vt non
 procedat, quando ex eisdem a-
 ctis constet iniustitia nostra, si
 ex eorum inspectione resultet
 talis iniustitia, resoluit Ioan. Gu-

tier. in practicis quæstionibus,
 lib. 1. quæst. 120. num. 3. addu-
 cens Baldi doctrinam loquentis
 de sententia lata super possessio-
 rio, quæ etsi regulariter (de iure
 ciuili loquimur) exequenda sit, 25
 tamen si est notoriè iniusta, non
 excluditur appellatio, imo ha-
 bet effectum suspensiuum, ex his
 quæ adducit bene Ioannes Gut.
 adde quod prohibita appellatio-
 ne, numquam censeatur prohibi-
 ta, quando ex actis constat de
 manifesta iniustitia, Natta cons. 26
 51. num. 2. lib. 1. Alex. cons. 107.
 viso themate, col. fin. lib. 3. quod
 etiam extenditur, si dolo, vt ple-
 rumquè fieri solet in nostro ca-
 su, iniuste est pronunciatū, Nat-
 ta cons. 172. num. 6. quem refert
 & sequitur Cardinalis Tusch.
 sub lit. A. conclus. 399. num. 11.
 & 12. & appellatione remota,
 non censeatur ea remota, vbi quis
 manifestè grauatur, Decius con-
 sil. 49. præstantissimè Doctor
 circa finem, num. 3. Alex. cons.
 77. visis dubitationibus, num. 17
 & cons. 106. viso themate, num.
 27. lib. 3. plenè cons. 91. lib. 6.
 Tuschus sub lit. A. conclus. 400.
 num. 5. qui constituit regulam, 27
 conclus. 402. num. 35. quod in
 omnibus casibus, in quibus non
 appellatur, potest appellari, si
 sententia est notoriè iniusta, vel
 iniqua, ex Ancharrano cōs. 363.
 num. 5. vers. Ad sextum.

Dixi plerumquè, quia quan-
 do decimæ pertinent ad Prato-

res, vel quando Iudices ordinarij, vel Delegati aliquam ex executionibus utilitatem expectant, vt in solutione salarij, vel tertie partis, si ab eis sit capienda, solent, excedendo iuris tramites, pronuciare cum iniuria, & contra ius litigatoris sententias additionis, in quibus, si ex actis notoria resulet iniustitia, non modo deuolutiuum, sed etiam suspensiuum effectum appellationis interposita vel per viam recursus ad superiores Iudices habebit, quod vsque adeo verum est, vt talis notoria iniustitia reddat sententiam nullam, sic resoluit Maranta 6. par. vers. Et idemum fertur sententia, num. 116. cuius verba, quia ad propositum magnoperè conducūt, hæc sunt: Secundo, quia debet sententia continere iustitiam, aliàs si contineret manifestam iniquitatē, est ipso iure nulla, cap. inter cæteras, & ibi per Abbatem, & Felinum de re iudicata: secus si iniustitia non est manifesta, quia tunc valet, & debet rescindi per appellationem, quia tunc dicitur esse contra ius litigatoris, ita habetur in l. 1. d. item contra facras, ff. quæ sententiæ sine appellatione rescindantur, Alexan. in l. cum prolatis, ff. de re iud. Doctores in cap. 1. de re iudic. late Decius in cap. dilectio, quæ est. 55. de appellat. ad quam Marantæ distinctionem reduces dicta in hac limitatione, & quæ post om

nes adducit Aloisius Riccius collectanea 1480. dixi in tractatu proxime præcedenti, numero 75.

Ex quibus deducuntur in praxi sequentia, quod si appellans se presentauerit coram dominis de Chancellaria, vel alio Regali Auditorio, vt Hispanense, Gallico, & coram alio quolibet appellationis Iudice: *I dixere que se presente despus de auer apelado ante el inferior en grãda de apelacion, nulidad, y agrauio, y el que mejor aya lugar de derecho de la sentencia de remate, contra el dada por el Iuz ordinario, ò de comission, ò otro executor, en que le mandò bazer pago de tanta cantidad, en que le hizo notorio agrauio y la injusticia de la dicha sentencia resulta de los mismos autos, que para ello pide se vean; y que vistos, constando como dellos consta, la dicha manifesta injusticia, y agrauio, se reuocque y de por ninguna la sentencia de remate, erit que vtile, si es euidente y manifesto expressarlo, y alegarlo, ò si no, no importa, ha se de mandar por el superior, auerlo por presentado en quanto ha lugar, y alegando lo dicho, se ha de ver, y si es en la Corte, ò lugar, ò dentro de las cinco leguas, ver el processo original, ò si no compulsarle, sino de fuera, y proceder en el caso, visto el hecho del processo, con la distincion de Maranta ya referida. Siguese lo segundo, que constando de los mismos autos de la notoria injusticia de la sentencia, como si estando pronada la*

32

paga liquida, è otra conclusiente y jurídica defensa, no fue admittida, ex eisdem actis, poterunt, imò debent domini de Consilio, vel Regia Chancelleria præcipere, & inhibere Iudicem inferiorem, ne suam sententiam exequatur, y esto se haze mejor reuocandola luego, y luego proueer de remedio, sin esperar muchos años, ni prouenas, que no han de admitirse, quando agitur de reuocanda sententia addictionis, ex capite notoriæ iniustitiæ, quæ ex actis resultat, qui est casus specialis huius primæ fallentiæ, & limitationis.

33

Si autem talis sententia ex relatione actorum constiterit, vel ob varietatem opinionum, vel ob defectum probationis, aliave causa apparenti; non continere iniustitiam notoriam, sed tantum contra ius litigatoris esse latam, tamen si ex diuersitate opinionum veniat postea reuocanda, hæc dubia sufficient, vt ad vnguem obseruemus dictam legem tertiã, & 21. tit. 21. lib. 4. Recop. *Prouenendo ante que no ha lugar de ser oído hasta auer pagado, y deboluer la causa al iuez, para el cumplimiento de la sentenciã de remate, & hoc decretum absquẽ eo quòd detur supplicationi locus, executioni mandatur.*

34

Ex supra dictis venio ad secundam limitationem nostræ principalis conclusionis, quæ est regulariter, nec suspensiuum, nec deuolutiuum effectum habere

appellationem interpositam à sententia prædicta addictionis, sæpissimè vidi dubitari, an si reus sit carceratus (& excluso casu notoriæ iniustitiæ, de quo iam egimus in præcedenti limitatione) prætendat esse audiendum, quia in carcere est, & eius bona dimittit, vt veneant in publica subhastatione, an audiendus sit: nulli enim, quos viderim ex nostris Regnicolis, quorum proprium munus erat, hanc tetigerunt quæstionem, quæ quotidie versatur in Palatijs: & ommissis his, quæ pro vtraquẽ parte adduci possent, teneo, & resoluo, constituoquẽ pro secunda declaratione, seu limitatione prædictorum, esse audiendum reum, qui carceratus est pro debito, lata contra eum sententia *de trance y remate*, si bona etiam dimittat, vt vendatur. Hæc est optima resolutio Senatus Neapolitani, quam adducit Anton. Capic. de cif. 169. quæ videnda, & notanda est, tanquam pulchra, & cõgrua ad propositum, in eius vltimis verbis, dum inquit: Sacrum Consilium decreuit, procedendum esse ad reuisionem itante Francisco carcerato, tanquam executione facta, & sic fuit processum.

3

Quam limitationem extende, vt non solum ex eisdem actis, sed ex nouis, existente debitore in carcere possit, & debeat audiri, & probationes nouæ admitti, quia tunc seruanda est secunda

36

opi.

opinio tenentium, effectum de-
uolutiuum sortiri appellationē
in causis executiuis, ex domini
Præsidis Couar. doctrina, & a-
liorum, quos retulimus supra nu-
mero 12. non tamen suspensiuū,
quia excepto casu notoriæ in iu-
stitiæ, & alijs, quos statim consti-
tuam, omnimoda debet esse exe-
cutio sententiæ additionis.

38 Sublimata hanc secundā de-
clarationem, vt non procedat,
quando reus malitiosè, & cum
affectatione dicit se carceratū,
cum tamen verè non sit, vt ple-
rumquè, maximè in his Indiarū
Regnis, gratia, corruptione, &
fordibus commentariensium e-
uenit, ad eò, vt nec etiam Iudices
qui sumus superiores, nisi adhibi-
ta magna diligentia, non possu-
mus comprimere dictos com-
mentarienses à relaxatione inde-
bita, & iniusta, quam de carcera-
ris suā auctoritate faciunt, in
quibus custodibus, si leges exe-
cutioni, mandarentur, prædicta
cessarent, & exemplo esset cate-
ris, sed cum à pluribus Iudici-
bus hoc pendeat, fiunt commi-
nationes, & numquam executiones
pœnæ corporalis, vel saltem
exilij.

40 Itaque si vnde quaque cōstet
reum non obseruare carceratio-
nem, non est audiendus contra
sententiam additionis, quia af-
fectata remedia non releuant,
& minus dolosa, & fraudulenta,
dixi in tractatu de recusationi-

bus, quod est caput nonum, nu-
mero 205.

Quid autem erit de nobili, Do-
ctore, Aduocato, muliere, quæ
non inhonestè vixerit, Commu-
nitate, seu Republica, Collegio,
vel Cathedrali, seu Parrochiali
Ecclesia, minorive viginti quin-
que annis, quæ sic seruemus, opi-
nionem relata à Manuel. Sua-
rez, verbo, minor annis, de quo
est videndus Afflict. cum distin-
ctione loquens, decision. 283. n.
1. & 4. Roland. consil. 63. nume-
ro 23. libro primo, Paris. consil.
94. numero 4. volum. 1. pro ci-
uili debito carcerari non pos-
sunt, nec pater, socer, vel patro-
nus, an non existente carcera-
tione, ex natura rei, hoc est, ex
priuilegio personæ, quæ carce-
rari non debet, audiendus sit
contra sententiam additionis,
vulgo, *de trance y remate*, quoad
effectum deuolutiuum, certè
quidem hunc articulum vole-
bam relinquere cogitandum, ne
tamen materiam vtilem, quo-
tidianam, praxique frequentē,
quàm sepius sum expertus,
indecisam omittam, nec qui sem-
per in consulendo, & nunc iu-
dicando cum resolutione pro-
cesserim, dubiam, & perplexam
omittam: resoluo in hac parte
seruandam esse conclusionem
tenentium, deuolutiuum, effe-
ctum in casu, de quo agimus, ap-
pellationem habere, ita vt ex
eisdem actis, vel alijs audiatur
de-

debitor, contra quem lata est dicta sententiâ *de remate*, hoc tamen adhibito, vt bona eius liberè vengant, vel insolutum creditori tradantur, non inueniunt emptore ad satisfactionem debiti, vt ex dicta resolutione 169. Capicij resoluitur, ex Doctoribus antiquis, quos refert, & ex nostratibus Parladorus libro 2. cap. finali, part. 6. §. 17. num. 22. & seqq.

42 Tertiò limitatur, & declaratur præcedens conclusio, vt vterque effectus appellationis, tam suspensiuus, quàm deuolutiuus, sit sublatus, & remedium nullitatis, quæ non impedit adimplementum in sententiâ *de remate*, vt non procedat quando est nullitas, quæ procedit ex defectu iurisdictionis Iudicis, qui eam tulit, cuius exclusio expressè, & specificè requiritur, vt ei locus non sit, vt adnotat Azeued. per textum ibi, in l. quarta, titulo 17. libro 4. Recopilation. verbo, de incompetencia, numero 1. & in l. secunda, eodem titulo, verb. Sesenta, & melius à Cardinali Tuscho, sub litera S. conclusione 465. numero 39. vbi inquit: Limita, quia vbi cumque statutum tollit nullitatem, non censetur tollere nullitatem ex defectu iurisdictionis, glossa in Clementina prima, de sequestratione possess. & fructuum.

43 Quò fit, vt si in executioni-

bus factis à Iudicibus ordinarijs, vel superioribus in casibus declaratis in l. 20. titulo 21. libro 4. Recopilation. quæ vulgo appellatur, *la pragmática de las su misiones*, Iudex qui non fuit competens, se introduxerit ad exequendum instrumentum publicum, & constet ex actis iurisdictione caruisse, nec obseruatam dictam legem vigesimam, tunc equidem, si de nullitate dicatur, vel appelletur à sententiâ *de remate*, tanquam nulla, cuius nullitas ex defectu iurisdictionis constat ex actis, tunc equidem locum habebit suspensio sententiæ *de remate*, eiusquè adimplementi ex prædicta causa, vel alia quæ respiciat iurisdictionem Iudicis, à quo lata est, eiusquè defectum ex actis notorium inducat, euidentquè ex eis sit, quo casu non solum deuolutiuum, sed suspensiuum effectum appellatio fortietur.

44 Quarta limitatio, & declaratio est ordinaria in tertijs oppositoribus, quorum respectu, & ob causam interesse, quod ab eis in lite, & in causa prætenditur, non est exequenda sententiâ *de remate*, resoluit Azeued. in dicta l. 19. titulo 21. libro 4. numero 140. Amador Rodríguez, plures referens, capit. 6. de executionibus, numero 52. Rebuffum, scilicet, Ioannem Gutierrez, Parladorum, & Azeued. quem retulimus proximè.

Est-

Tract. III. de appellat. admit. vel nō

45 Est quæ trita & ordinaria resolutio, pro cuius praxi circumspectus iudex, Deum quæ timens, attendere debet ad resolutionem domini Præsidis Couar. in practicis, cap. 16. numero 2. in principio, vbi ex mente Abbatis, Felini, & Decij in cap. super eo de officio Delegati, & eodem Felino in cap. ultimo de calumniatoribus, sic dicit verum, quoties præsumi possit calumnia tertij appellantis, & se opponentis executioni, non est admittenda eius appellatio, nec oppositio, sicut constat ex cap. fascitata de in integrum restitutione,

per quam doctrinam sic venis declaranda prædicta praxis, & intelligenda lex 3. & 19. titulo 21. libro 4. Recopilat. cum vera declaratione earum: quæ quidem leges ansam, & controuersiam pro eorum intellectu præstant Iudicibus, & causidicis, varixquæ vsquæ adhuc sunt opinionones, & sententiæ, & cum regula superius constituta, eiusquæ quatuor fallētis, seu declarationibus explicatæ manent, vtiliter & compendiose in praxi, hæc vtilis & quotidiana materia.

QVARTVS TRACTATVS PRO INTER-
pretatione legis prima sit. 20. lib. 8. Recopilat. & legis 3. titul. 19.
eiusdem lib. 8. An si cum adulterio concurrat incestus, vel sacri-
legium, seu raptus, possit ex officio iustitia procedi, his casibus, ab-
sente, vel presente, & nolente marito, vel ad denuntia-
tionem, vel accusationem cuiuslibet
de populo.

S V M M A R I V M.

- 1 **A**rdua & noua constituitur questio qua refertur.
- 2 Adulterium uxoris cum incestu, vel raptu punitur à Iudice, etiamsi maritus eius non accuset, vel contradicat.
- 3 Adulterij cum incestu diuersa pœna, num. 3.
- 4 Delicta eadem maiori pœna puniuntur, si circumstantia illa aggrauent, ut in homicidio cum aeuosia, vel veneno.
- 5 Adulterij cum incestu, vel incestus cum stupro, pœna est mortis.
- 6 Mixta nō continetur sub simplicibus, in correctorijs, & odiosis.
- 7 Refertur celebris doctrina Ludouici Romani.
- 8 Monachi appellatione nō cōtinetur Abbas, cui est dignitas Abbatialis annexa.
- 9 Mulieres uxorate sunt publica meretrices, à Iudice puniuntur, non obstante l. 1. titulo de los adulteros.
- 10 De adulterio cū incestu, num. 9.
- 11 Et quid si maritus sit absens, utilis praxis relata, numer. 10. & 11.
- 12 Lex 1. tit. 20. lib. 8. Recop. est correctoria iuris cōmunis, & sic reducēda ad solū casum de quo loquitur, non ad mixtum adulterium.
- 13 Adulterium domina nupta, si illud commiserit cum suo seruo, punitur hodie pœna iuris communis, & legis 15. tit. 17. p. 7.
- 14 Ratio potissima prædictorum, ne delicta grauia maneat impunita, & inuicta contra Alphonsum de Azeuedo.

Tract. I V. an si cōmit. adulter. possit

15 *Quod continet lex fori
traducta in l. 1. titulo 20.
libro octauo Recopilation.
est consuetudo, quæ non ex-
tenditur de vno casu ad a-*

*lium, de quo non loquitur.
16 Casus omissus relinquitur
dispositioni iuris com-
munis.*

TRACTATUS QVARTVS.

1 **A**Rdua, & noua est quæ-
stio nostra, quoad omnia delicta, quæ cum adul-
terio concurrant, scilicet raptus
vel percussio mulieris vxoratae,
quam si quis voluerit carnaliter
cognoscere, vel eam cognouerit,
vim intulerit, vel percussionem,
an hoc casu Iudex possit, vel ex officio,
vel ad denunciationem procedere, vel expectari
debeat querela mariti: nam de adulterio
cum incestu mixto tenet Gregor. Lop. in l. 2
tit. 17. par. 1. 7. & motus fundamentis,
quæ citat, tenet, procedi posse, licet ad
finem anxius & dubius sit, cum reprobatur
Azeued. in l. finali, tit. 3. lib. 5. Recopil. ex
num. 36. vt quid in hoc sentiam, proferam.

2 Constituo conclusionem veram in iudicando, & consulendo, vbi cū adulterio aliud miscetur delictū, vel vt melius dicam, qualitas quæ aggrauat simplex adulterium, vel illud mixtū crimen facit, Iudex ex officio, & ad petitionem partis denunciantis procedere potest, non solum non consentiente marito, sed etiam illo reluctante, quam re-

solutionem comprobo præmissis his quæ à Gregor. Lopez adducuntur loco proxime citato, his fundamentis.

Primò, incestui cū adulterio de iure est statuta diuersa pœna quàm in simplici adulterio, l. si adulterium cum incestu 38. ff. ad legem Iuliam de adulterijs, vbi Bartolus, per textum, ibi: Si igitur diuersa pœna, diuersum delictum, si diuersum, vel qualificatum, non continetur sub simplici, de quo loquitur l. 1. tit. 20. lib. 8. Recopil. di. m. inquit: *Si muger casada cometiere adulterio, non autem dicit: Si cometiere adulterio, è incesto, nec minus, si la robaren de su marido, con consentimiento della, è sin el,* igitur adulterium qualificatū nō comprehenditur sub dispositione dictæ legis primæ, cum etiam pœna raptus sit diuersa.

Deinde, & secundò, quia in delictis, quæ vna, eademque sunt, vt homicidiū, diuersimode punitur illud quod est qualificatū, vt est, in quo interuenit *alevosia*, vel venenū, quàm simplex homicidiū, vt patet ex pluribus legibus sub tit. 23. lib. 8. Reco. & l. 10. tit. 26. lib. 9.

lib. 8. Recopilat. Si igitur subfistente vno delicto qualitas eiusdē aggrauat pœnam, multo fortius, si duo delicta in vno, eodēq; facto cōcurrāt, pœna veniet aggrauanda, & sic mutanda, non ea forma qua stabilitum est in adulterio simplici, sed à Iudice inferenda.

5 Tertiò, est videnda diffinitio
1. Antonij Fabri, sub tit. ad legē Iuliā de adulterijs, lib. 9. sui Codicis, in additione diffinitionis, quæ conducit in proposito, qua resoluit de iure ciuili, pœnā incestus esse pœnā mortis, quādo cū alia specie fornicationis concurrat, vt cum adulterio, vel stupro, Iul. Clar. §. incestus, n. 1. & Additionator eius post. glo. in d. l. si adulterio cū incestu, in princ.

6 Quartò, addēdū fundamentum adducto per Greg. Lop. in d. l. 2. tit. 17. p. 7. odiosum esse statutū, vel legem excludentē delicti punitionē, prout est prædicta l. 1. quia tendit in damnum Reipublicæ, delicta esse impunita, maxime in qualificatis, de quibus loquimur, omitto cōsultō vulgaria iura, legē scilicet ita vulneratus, ff. ad legem Aquil. cum concordantibus, sed in odiosis, & correctorijs, qualis est d. l. 1. simpliciū appellatione mixta, nō cōprehenduntur, nisi expresse lege caueatur: hæc est celebris doctrina Ludouici Romani, cōf. 294. n. 4. per legē vim passam, §. præscriptione, ff. ad legē

Iul. de adulter. quæ plurimū cōducit pro nostra resolutione, & in l. finali, §. sed & si quis. ff. nauaræ caupones, & stabularij, & comprobata per plures auctoritates, & cōsilia, quæ ibidē refert Apostilla eiusdem consilij, verbo, nō comprehenduntur, idē Roman. conf. 259. in fin. quod resoluit appellatione Monachi, non venit Abbas, cui dignitas Abbatis est annexa, ex eodē §. præscriptione, eum sequitur Tuschus conclus. 294. sub lit. M. num. 45. & melius num. 32. & 38.

Quintò, cōducit bona resolutio, quā adducit Didac. Perez ad Seguram in l. Imperator, n. 141. ff. ad Treb. vbi inquit: Non obstat lege fori, quæ est d. l. 1. tit. 20. de los adulteros, posse ex officio per Iudices puniri mulieres vxoratas, quæ sunt publicæ meretrices, verba Didaci Perez hæc sunt. Et quia notabilia ea referre libuit, & quod istæ meretrices, nuptæq; male viuūt, per Iudices puniendas esse semper existimauimus, nā tales meretrices vxoratae fictæ multoties contrahunt matrimonium ad cautelam, vt possint se probare vxoratas esse, & sub hac specie agni lupū gerunt, ex quibus plura damna veniunt matronis, & etiam alijs, vt in plurimū contigit, & patet 3. Regū 10. & Iudicum 16, quod etiā est singulare ad declarationem legis Regni, in qua cautum est, adulteram ab alio, quàm à ma-

Traet. I V. an si cōmit. adulter. possit

rito non posse accusari, vt intel-
ligatur per prædict. argument.
gloske (sing. in l. fin. C. de plagia-
rijs, c. inter corporalia, §. sed ne-
q; de translat. Episcopi, vbi pa-
ria sunt, non habere maritum, &
habere, sed vilē, & inutilem, de
quo per Tiraq. l. 6. connub. n. 67.
Bald. in l. 1. n. 16. C. de ædilitijs
actoribus, vbi dicit: Quod statu-
tū puniens debilitantē mēbrū,
non comprehendit debilitan-
tem membrū inutile. Hactenus
Didacus Perez, ex cuius resolu-
tione duo notabilia in propo-
sito infero. Primum marito existē-
ti inutili, vel mente capto, etiam
si nō adsit lenocinium, potest lu-
dex procedere ad punitionē vxor-
is eius adulteræ, si publicè, &
cum magno scandalo adulteria
committat. Secundum, quod
maximopere conducit in his In-
diarum partibus, si vxorata mu-
lier, marito absente, vt sepissimè
accidit, publicè se prostituat,
vel sit in notorio adulterio per
exilium, non obstante, quod ma-
ritus absens sit, potest expelli à
populo, vel ciuitate, vbi in pec-
cato publico est, & pariter adul-
ter; quod maximè locum habe-
bit, si sit vilis, vel humilis condi-
tionis, paupervè, & iniqua, nō sit
spes emendæ, quia antequam
dicta interueniāt, moneri debet.
Ratio autē rationis est, quia ge-
neralis dispositio dictæ legis fo-
ri nō cōprehēdit hos casus spe-
ciales, nisi de eis specialis mētio

fieret, ita in alio proposito resol-
uit Marc. Anton. Anguifol. cōf-
1. n. 7. quæ refert & sequitur Car-
din. Tusch. sub lit. D. cōclaf. 490-
num. 21. conducit lex Decurio-
nes, C. de silentarijs, lib. 12. vbi
glos. Bartol. in l. sed & postero-
res de legibus: pari modo gene-
ralitas dictæ legis fori non extē-
ditur ad prædictos casus specia-
les, nec ad illū de quo agimus, si
cū adulterio sit incestus, vel rap-
tus, vel percussio, vel aliud cri-
men quod cū adulterio tēdat in
mortē mariti: & redēdo ad vnā
ex primis illationibus, se perdefē-
di; q̄ auiedo muger casada de vil, ò
humilde condicion, que est amance-
bada, estando su marido ausente en
parte remota, se deve proceder contra
ella, y sin escriuir el nōbre de Ferrara-
la, ò que acuda a hazer vrida con su
marido, y para ello embarcarla para
donde el está, y que cesse la ofensa de
Dios, y escandalos en la Republica;
que se siguen de estos pecados publicos.

Sextò, quia prædicta lex fori,
in Recopilatione incorporata est
correctoria iuris cōmunis, & sic
reducēda & restringēda ad solū
terminū, de quo loquitur, hoc est
ad simplex adulterium: at verò
nos agimus, non de simplici, sed
de qualificato adulterio, veluti
cū raptu, vel incestu cōmissio, in
quo adest diuersa pœna, ex d. l.
si adulteriū cū incestu 38. ff. de
adulterio, & sic reddimus ad ius
commune, vt loquendo de inter-
pretatione legis Petranæ, per
quam

quam permittēbatur dominis seruos occidere, antequam conderetur cōstitutio Iustiniani, de qua in §. sed & maior asperitas, insit. de his qui sunt sui vel alieni iuris, dixi cap. 3, §. 2. n. 28. allegando Molinam de primog. lib. 3. c. 4. concurrir itaque eadem ratio in proposito.

14 Septimō, quia adulterium qualificatum dominæ cum seruo proprio, hodie punitur pœna legis 15. titul. 17. part. 7. quæ non est correctæ per dictam legem fori, vt ibidem attestatur Greg. licet aliquantulum dubius.

15 Octauō, quia sic expedit Reipublicæ, ne delicta maneat impunita, maxime atrocita, & quæ aliam qualitatem aggrauantem continent: & miror qualiter Alphonsus de Azeued. vbi supra, reprobet praxim, quam testatur obseruasse aliquos Iudices Ecclesiasticos, cognoscentes de incestu, tametsi cum coniugata, & vxorata commissum, & illud punientes, quia hoc est iustum, & conueniens, nec repugnat dicta lex fori, aliàs faciemus maritos, Iudices non solum adulterij, sed etiam incestus à suis vxoribus cōmissi, quod est dissonum à iustitia Christiano & recto zelo, vt per pœnam eurentur delicta, & à veritate, & ratione, & sic tenēda est prædicta resolutio, quod vbi cum adulterio misceretur incestus, raptus, vel percussio, propter illud Iudices ordi-

narij procedere, condemnare, & punire delinquentes possunt, nō obstante dicta lege fori, quæ est 1. tit. 20. lib. 8. Recop. etiã si maritus non accuset, vel repugnet cognitionem causæ, quia lex fori ei tribuit traditionem adulterij, & adulteræ, vt de illis faciat, quod voluerit, non verò ei præstat facultatem hæc in incestuosus, vel raptoribus, & raptis mulieribus, vel si mors, seu percussio ex his facinoribus, & criminibus procedat.

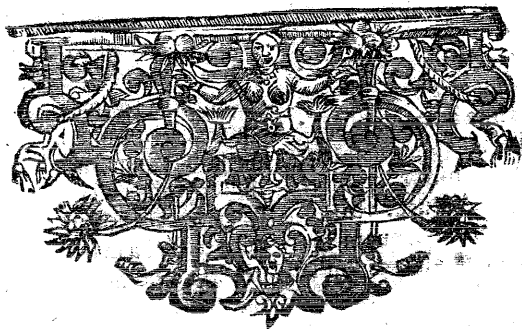
Deniq; & nonò dicta lex prima est. cōsuetudo in corpore iuris Regij redacta, nec ea extēditur à vno ad aliū casū, quia ei set cōtra ius commune in casibus, de quibus loquimur, si pœna adulterij mixti cū incestu, vel raptu vxoris cōsētiētis, vel cōtradi cētis se rapi à marito, tolleretur per cōsuetudinē legis fori receptā, quatenus potest atē puniendi adulteros marito tribuit, & quādo cōsuetudo est exorbitās à iure, prout est præfata, nō se extendit ad aliū casum diuersum, & diuersam rationē habētē, licet videatur sonare in idē: hæc est doctrina Oldrad. conf. 237. perlectis, n. 3. nec de loco ad locū, nec de persona ad personā, nec de re ad re, Roman. conf. 516. num. 4. nec de casu ad casum, Decian. conf. 51. n. 30. lib. 2. quos hæc & alia adducēs, refert Card. Tusch. sub lit. C. cōclus. 860. n. 1. 15. 16. & seqq. Ex quibus satis fūda

Tract. IV. an si cōmit. adulter. possit

ta manet hęc nostra resolu-
tio, & impugnata ea quā a ddu-
cit Azevedo in d. l. finalis, titulo 3.
lib. 5. Recopilacione ex num. 361
cum satis vulgare sit, hos casus
diuersos, diuersamquē rationem
culpę, & pęnę habentes, dispo-
sitioni iuris relinqu. ex ratione

legis commodissime, ff. de libe-
ris & posthumis, l. si verò, §. de
viro, ff. soluto matrimo. cum
vulgaribus, quod esse potest de-
cimum fundamentum hu-
ius partis, quam
asseramus.

(. . .)

IN

INDEX EORVM QVAE

CONTINENTVR IN TRACTATIBVS DE
 casibus Curia: & de executione sententia: reuisionis: & an re-
 stitutio in integrum exclusum sit, vel locum habeat contra eā:
 & de appellatione interposita à sententia, *de remate*, an effe-
 ctum deuolutiuum ante solutionem fortiatur: & quando sus-
 pensiuum; de adulterio cum incestu, vel rapto, an Iudex
 non accusante, vel repugnante marito, illud
 punire possit.

A **DULTERIVM** Si
 cum incestu, vel rapto
 sit admixtum, aliavè
 concurrat qualitas, quæ aggra-
 uet delictum, mixtumq; illud
 faciat, ex officio Iudex procede-
 re potest, quantumuis non con-
 sentiente, vel repugnante ma-
 rito in tractatu de adulterio,
 num. 2.

Adulterium incestu diuer-
 sa pœna, num. 3. ibidem, & nu-
 mero 5. pœnam esse mortis, &
 quid de vxorata publica meri-
 trice, num. 9. & 10. Adulteriũ,
 Iudex punire potest, si cum eo
 concurrat violentia, ex mente
 Rebuffi, num. 1. 2. ibidem.

Adulterium si mulier nup-
 ta committat cum suo seruo, pu-
 nitur hodie pœna iuris commu-
 nis, & legis 15. tit. 17. part. 7.

Actionem eandem coram

diuersis Iudicibus intentans,
 litem amittit in causis liber-
 tatis, & militia, & non in
 alijs, in tract. de casibus Curia,
 num. 35.

Alimenta recipiens, an pau-
 per dicatur, ibidem num. 47.
 resoluitur negatiuè cum decla-
 ratione, num. 48.

Aduocatorum reprobatum
 ordinaria allegatio ad fundam-
 dũ casum Curia in eo cui sub-
 ministrantur alimenta, quia
 indistincte non est vera, ibidem
 num. 49.

Ardua est questio, an super
 executione sententia, vel con-
 tractus possit intentari casus
 Curia in Chancelleria Regia,
 ibidem nam. 81. vide infra, ver-
 bo, executio.

Audiencias del Perù, cono-
 cen en apelacion de los articu-
 los que coinciden sobre exe-
 cu.

I N D E X.

cuterias dados en el Consejo de Indias in tractat. de casibus Curia, num. 112. Ratio redditur procedenti numero.

Alguacellus maior, & executor iustitia conuenitur per causam Curia, in eodem tractu, numero 118. & quid de Alguacellis minoribus, num. 120.

Aduocatio causa fieri potest, & ad Curiam trahi per de negatam iustitiam ab inferiori, in eodem tractatu, numero 137. Qualiter vero hoc sit practicandum, refertur numero 136. 138. & 139. & tribus sequentibus declaratur resolutio Praesidis Couar. dicentis, Chancelloria Senatores non posse aduocare causas coram Ordinario pendentes.

Arguitur de iniustitia, l. 4. tit. 17. lib. 4. Recopilat. si per eam instrumento de nouo reperito post sententiam reuisionis non possit uti pars condemnata, constando per illud de eius iustitia, in tractatu de sententia, numero 46.

Acta falsificans amittit causam, secus in producente testes falsos, in eodem tractatu, numero 59.

Adiuocato, vel Procuratore corrupto, inducitur nullitas

sententia lata, vel saltem aduersus eam pars damnificata restituitur, quod non procedit in sententia reuisionis, ibidem num. 60.

Addictio, vulgo, la sententia de remate, potest fieri in una sententia, & in eadem ad probationes partes recipere, in tractatu de appellat. a sententia additionis, num. 3.

Audiri non debet reus executatus appellans, vel de nullitate dicens contra sententiam additionis, vulgo, de trance y remate, quousque soluat ex merito, & vera praxi legum. tertia, & 19. tit. 21. lib. 4. Recop. in tractatu de appellatione a sententia de remate, num. 4.

Et eo casu non habet appellatio effectum suspensiuum, sed nec deuolutiuum, num. 5. ibidem declaratur numeris.

Appellatio si per statutum tollatur, intelligi debet quoad utrumque effectum, ibidem numero 6.

Appellatione prohibita censetur eius prohibitio, tam respectu executionis, quam deuolutionis.

Authores tenentes, reum executatum non esse audiendum lata contra eum sententia, quousque

usque soluat, referuntur num. 8. & 9. Adducitur exemplum maxima quantitat. is.

Appellationem quoad effectum suspensiuum, & non quoad deuolutiuum sublatam esse per legem tertiam, & 19. tit. 21 lib. 4. Recop. tenent plures relationum. 12.

Appellatio à mādato de exequendo, habet effectum deuolutiuum, num. 13. & num. 14. praxis obseruanda.

Appellationis effectus deuolutiuus nunquam censetur exclusus, num. 19.

Appellationem tam quoad effectum suspensiuum, quam deuolutiuum sublatam esse in casu legis 3. & 19. tit. 21. lib. 4. Recopilat. constituitur conclusio, n. 18. & 19. de restitutione sublata: cetera ad hunc articulum attinentia, vide sub litera S.

Ardua & utilis, quotidiana, quæstio, an reus executus debeat audiri, lata contra eum sententia de remate, si sit in carcere coniectus propter debitum ex eadem sententia procedens, num. 34. Resoluitur affirmatiuè, num. 35. extenditur num. 36. sublimitatur, numero 38.

Affectata carceratio non releuat, num. 40. In nobilibus, & mulieribus, & alijs qui non carcerantur, tenenda est opinio dicentium, appellationem prædictam deuolutiuum effectum sortiri, num. 41.

Appellatio à sententia de remate, sortitur effectum deuolutiuum, & suspensiuum, si adsit defectus iurisdictionis, quæ est limitatio tertia, num. 42. ibidem, illatio utilis, num. 43.

Appellatio prædicta sortitur utrumque effectum, si interponatur à tertio oppositore, ibidem num. 44. & de exclusione calumniosi oppositoris, numero 45.

B.

B Annitorum praxis apud nos non est in usu, sed apud externos, in tract. de casibus Curia, num. 12.

Baldi doctrina celebris referretur ad probandum restitutionis beneficium, restitutionis in integrum, excludi contra sententiam reuisionis, in tractatu de sententia reuisionis, n. 23. & num. 24. & 25. adducuntur fundamenta.

C.

C Casus Curia frequentes, & quo-

I N D E X

quotidiani, tractat. de casibus Curia, n. 1.

Casus Curia primus, in criminalibus est, quebrantamiento de camino, o tregua, ibi numero 2.

Secundus raptus de muerte segura, qui hodie cessat, ibi n. 2. & 3.

Tertius, in uger forçada, ibi num. 5.

Quartus, in fure, latrone uè publico & famoso, num. 7.

Quintus, de hombre dado por encartado, num. 11.

Sextus, in falsificantē sigillum Regis, num. 13.

Septimus, in fabricantem falsam monetam, seu marcam Regiam, num. 14.

Octauus, por razon de otro gran yerro contra el Rey, numero 15.

Nonus Curia casus, por pleito que demanda el huertano, num. 16.

Nec sufficit quòd sit minor, nisi sit patre orbatus, numero 17.

Causa communis pupillo, & uidue sit, cum non privilegatis, si indiuidua sit, facit locum habere casum Curie, secus si diuidua, num. 24. ibidem contrarium, num. 25. & sequen-

tibus, & num. 31. qualiter intelligatur.

Causarum continentia quæ numero 32. & sequentibus, ibidem.

Decimus Curia casus in homine paupere, ibidem numero 44. vide infra ubi lit. P.

Vndecimus Curia casus, in homine muy uytado, ibidem num. 50. Sen decrepeti, & alij enumerantur, num. 51. quorum exempla non arctant regulam, num. 52. alia num. 53. & 54. Comprehensi sub titulo ff. de curatore furiosi, habent casum Curia, ibi num. 55.

Decimustertius casus Curia est in litibus uiduarum, num. 63. quem non obtinent lite contestata corā Iudice Ordinario, vide infra, verbo, uidua.

Decimusquartus casus Curia est, con algun poderoso, ibidem num. 94.

Decimusquintus casus contra Duces, Comites, & Marchiones, num. 98.

Decimussextus, contra dominos uassallorum, num. 99.

Extenditur, etiam, si sint pupilli, minores, uel uidua, numero 100.

Decimusseptimus, contra las justicias y oficiales dellas, num.

numero fortis. *¶* Quid de Senatoribus, vide sub littera D.

Decimus octavus casus, en las justicias ordinarias, num. 114. in quibus non comprehenduntur Iudices Pedanei, vulgo, Alcaldes de los lugares y aldeas, num. 115.

Decimus nonus, en el Teniente de Corregidor, y Alcaldes ordinarios de ciudad, ò villa, num. 116.

Casus Curia plures ex mente legum, licet non ex verbis, numero 117.

Vigesimus Curia casus, in Alguacello maiori, vel executori iustitia, num. 118.

Vigesimus primus Curia casus est, contra Decuriones, numero 130. distinguitur, quod atinet ad Tribunos, vulgo, Jurados, ò selmeros, num. 131.

Vigesimus secundus, contra Tabellionem Concilij, vulgo, el escriuano de Cabildo, num. 132. qui etiam à Decurione per casum Curia conveniri potest, num. 133. vide infra sub littera T.

Vigesimus tertius casus Curia, procedere potest contra eos qui sunt de familia Iudicis Ordinarj, num. 136. Referuntur in hoc comprehensi, numero

137. Declaratur lex qui iurisdictioni. ff. de iurisdictione omnium iudic. contra Gregorium Lop. 138.

Vigesimus quartus Curia casus contra Syndicum Reipublice, vulgo, el Mayordomo de la ciudad, ò concejo, numero 140.

Vigesimus quintus in exactore tributorum, vulgo, el Receptor del seruieto, num. 141.

Vigesimus sextus, contra Receptorem alcavalae, vulgo, el Tesorero de las alcavalas, numero 142.

Vigesimus septimus in Castellano alicuius fortalicij, numero 143.

Vigesimus octavus, in causis denegata iustitia, num. 145.

Chancellaria Pratoriales quae, ibidem num. 146.

Vigesimus nonus casus Curia est in causis Fiscalibus, ibidem, num. 182.

Causae Fiscales in Indijs Occidentibus in Chancellarijs indicantur, num. 183.

Trigesimus casus Curia est, pro exigendo salario Tabellionum, & Relatorum in Chancellaria degentium, num. 184.

Trigesimus primus in salario Aduocatorum, cū distinctio-

I N D E X

ne, num. 184. Et tribus sequentibus.

Casus Curia Reales, hoc est, ex natura rei, super qua litigatur, num. 189.

Tricesimus secundus in feudo, numero 190. Et ibi de commendis Indorum, Et refertur ordinatio de Malinas, numeris sequentibus.

Tricesimus tertius in commendis Indorum.

Tricesimus quartus, super interpretatione Regij privilegij, num. 197.

Tricesimus quintus casus notabilis Curia est, ex natura rei, si causa sit magni momenti, numero 209. Et explicatur celebris lex 4. titulo 1. libro 3. Recopilat. numero 200. usque ad 205.

Tricesimus sextus casus Curia est, super causa maioratus, numero 206. Declaratur duobus numeris sequentibus.

Tricesimus septimus, sobre vasallos, num. 209.

Tricesimus octavus, sobre fortaleza, 210.

Tricesimus nonus, sobre muerte o herida de algun Cavalero, num. 211.

Quadragesimus, ex relatione authoris, sobre paga de

tributos que se pide a Indios, decem alij Curia casus, remissive, num. 214.

Casum Curia declarandi stylus, numero 217. Et quando habeat locum supplicatio ab ea, num. 218.

Causa admodum dubia, qualiter iudicanda ibidem, numer. 115.

Commentariensium fraudes plures, in tract. de sententia additionis, num. 39.

Casus omissus dispositioni iuris relinquitur, in tractatu de adulterio cum incestu, numero 17.

Consuetudo est stricti iuris, nec extenditur de uno casu ad alium, ibi num. 16.

D.

Domini vassallorum conueniuntur per casum Curia, in prima instantia, etiamsi sint pupilli, vidua, vel minores, in tractatu de casibus Curia, n. 99. Et 100.

Domini Praesides, Et Consilij Supremi Consilij Senatores Regiarum Chancellariorum, Et Indices Hispalenses, Et Senatus Gallici, fortiuntur casum Curia, Et quomodo, ibidem num. 102.

Dubia

Dicitur magna fuerunt causa, ut Regnum peteret declarationem: an contra sententiam eiusdem admittetur restitutio in integrum, in tractatu de sententia, num. 15. Refertur petito, & Regis responsum, num. 16.

Declarationis petendæ in sententijs præcis, ibidem, num. 78. & 79. & num. 80. Quod iudices, qui habent declarare, non possunt nisi semel, numero 80.

Delictum idem maiori pœna puniatur, si illud aggravet aliqua circumstantia ut homicidio cum aleuofia in tractatu de adulter, num. 4.

E

Exceptio, ne continentia causæ dividatur, locum habet, parte opponente, ea vero non opposita ante litis contestationem, valet processus in tractatu de causis Curix, num. 38.

Exceptio litis pendentiæ non habet locum in causis executivis, ibi numero 50.

Ætiopes, & quos vulgus nominat mulatos habet casum Curix actiue, ibi num. 60. Fallit si sint divites, limitationes, provisionis ordinariæ, del fuero, ibidem ex num. 71. 79. & 80.

Executio an possit intentari per casum Curix in Regia Chancellaria, n. 81. Est in arbitrio dominorum remittere executionem sententiæ faciendâ iudicibus ordinarijs, vel eam ipsos facere, nu. 86. Et de stylo Regalis Audienciæ, de los Reyes y de Panamá, num. 88. Et numeris sequenti-

bus, quid sit observandum.

Error iuris vel facti reddidit sententiam nullam in tractatu de sententia, num. 11.

Error calculi qualiter inducat nullitatem, ibidem, num. 103. Non semel, sed bis, & pluries renovatur, & allegatur, num. 104.

Exemplis Senatus supremi, Consilij iudicandum, ibidem, num. 117.

Exceptiones modificatiuæ nõ sunt sublatae, per l. 4. tit. 17. lib. 4. Recop. ibidem, num. 118. Limitatur in ductis, & reiectis in causa principali, quod sublimitatur, si de eis plene fuit cognitum, num. 120. & 121. Et referuntur verba Ludovici Romani, & Antonij Fabri optima in proposito.

F

Falsitatis oppositio non admittitur contra instrumenta præsentata in lite coram Præfecto prætorio agitata, postquam sententia ultima fuit lata in tractatu de sententia, num. 41. Et quod remedium competat, nu. 42. & sequentibus.

Fiscales causæ in Chancellaria debent intentari in tractatu de casibus Curix, num. 156.

Furtum quod sit magni in iudicis arbitrio remittitur, tractatu de casibus Curix, num. 8.

Fiscalis procurator non potest in re Fiscu suo proprio foro Regio priuare, ibidem, num. 157.

Fiscus causas alibi pendentes ad se trahit, num. 158.

Fiscus retractat sententiam lite fi-

INDEX!

nica per instrumentum de loco reposita
Et de iudic. per testes in tractatu de
sententia reuisionis, num. 50. & 51.

Falsificans acta, amittit causam: se-
cus in producendo testes falsos, ibi, nu-
mero 59.

Falsitas instrumentorum vel te-
stium, si allegetur, & probetur post
sententiam reuisionis, non suscit ad
eam retractandam, ibi, numero 56.
Ratio redditur, num. 57.

G

Graffatores pro primo furto mortis
pœna puniuntur tractatu de casti-
bus Curie, num. 9. Quod venit de
clarandum, ut numero 10. refertur.

I

Incestus cum adulterio pœna di-
uersa est à pœna adulterij simplicis.

Indus quilibet siue diues sit, siue
pauper habet casum Curie actiue in
tractatu de castibus Curie, num. 56.

Iurisdictio si sit priuatiua, nihil o-
peratur consensus partium, ut in
alium iudicem prorogatio fiat, ibidē,
num. 194.

Iurisdictio si sit priuatiua in eius
præiudicium non habet locum casus
Curie, num. 216.

Inuectiua contra implorantes,
vel concedentes restitutionem in in-
tegrum contra sententiam reuisionis,
per quam lis est finita in tractatu de
sententia, num. 26.

Iura communia Pontificia, &
Cæsarea, necnon Regia sicut litibus

imponere intendunt, ibi nam, 27.

Iudicium per sententiam soluit, non
competit repositio per instrumentum
de iudic. repositum, cui locum habeat,
concurrere debent, quæ tractantur, in
mero 49.

Iudicium, vel alicuius ex eis cor-
ruptione allegata, non retractatur,
vel annullatur sententia reuisionis.
ibidem numer. 53. Et an sit nulla per
corruptionem vnius, vide infra sen-
tentia.

Iudex qui iniquam sententiam tu-
lit, tenetur parti ad interesse, & dam-
na in tractatu de sententia, n. 106.

L

Litispententiæ exceptio non habet
locum in causis executiuis in tra-
ctatu de castibus Curie, numero 40.
Quod quomodo in praxi sit intelligen-
dum, declaratur, numero 41. & 42.
& 43.

Libertatis lis est casus est Curie si-
ue actiue siue passiuè proponatur, ibi-
dem, num. 62.

Lex qui iurisdictioni, ff. de iurisd.
omn. iudic. declaratur contra Gregor.
Lop. ibidem num. 128.

Lex finalis in fine, C. de fide instru-
mentorum prohibet sententias Præ-
fectoꝝ Prætorio retractari, adduci-
tur, & declaratur in tractatu de sen-
tentia reuisionis, num. 7. & ibi, num.
8. Regias Chancellarias successiuè
Præfectis Prætorio.

MA

Minor uiginti quinque annis uox
ha-

neant, non videtur index in his quæ
non pronuntiauit abstinere, ibidem,
numero 92.

**Sententia contra sententiam non
valet, num. 99. Quod obtinet, et non
valere in sententia reuisionis, num.
100. Restrigitur in civilibus, secus in
criminalibus, num. 101.**

**Sententia lata reuisionis si appar-
reat de innocentia rei in causa crimi-
nali, quid agendum? ibidem, nume-
ro 102.**

**Sententia continens errorem videt
sub litera, E. et verbo index.**

**Syndicatus non datur contra sen-
tentiam reuisionis, nec alia acta pro-
nuntiaata per Audienciam sub eodem
tractatu de sententia, num. 108. Ra-
tiones, et fundamenta, num. 109.**

**Senatores Regij qualiter, et ex
quibus, eleganter, ibidem, num. 111.
Methodus indicandi in causis coram
eis vertentibus, num. 112.**

**Statutum tollens appellationem
ab executione, non censetur illam
subtulisse, si appellatur ad sedem A-
postolicam in tractatu de appellatione
ad sententia de remate, nu. 2.**

**Statutum tollens appellationem odio-
sum, ibidem, num. 15.**

**Sententia de remate adimplenda
cum effectu, licet appellatio allegatur
quæ sublata ad utrumque effectum
deuolutiuum, et suspensiuum in tra-
ctatu de sententia aditionis, num. 18.
Formaque decreti, quando non debet
reus audiri, num. 33.**

**Limitatio prima si ex actorum in-
spectione conflet de notoria sententia**

**iniquitate, redduntur fundamenta
num. 25. Ab illa, num. 26. Quod iudicet?**

**Sententia redditur nulla ex parte
ria iniustitia, num. 29. Verba et
distinctio. Maratæ optima in propor-
sito, num. 30. Quod iudicet? ibidem
Praxis, prædictæ limitationis
qua uti debet executus, num. 32.
Formaque decreti. Demum, uti
ibidem, et alibi, supra dicto.**

T

**Tabellio Concilij ciuitatis, vel
villæ potest conueniri per casum
Curie in tractatu de casibus Curie,
numero 122. Etiam a Decurione
eiusdem Concilij, numero 123. ibi-
dem.**

**Tabelliones numerarij an possint
conueniri per casum Curie, sit distin-
ctio, ibidem, num. 124.**

**Tabellionum aliquorum mores,
num. 125. ibidem.**

**Testamentum pagani firmus quæ
militare in tractatu de sententia re-
uisionis, num. 30.**

V

**Verbum, ni en otra manera,
quid importet in tractatu de ca-
sibus Curie, num. 164.**

**Vicerrex potest præcipere, et
per duas aulas Senatorum lites ali-
quæ videantur, et iudicentur, ibi-
dem, num. 181.**

**Vidua habet casum Curie acti-
uè, et passiuè, et si diues sit fallit,
lite contestata coram ordinario iu-
dice, ibidem, numero 63. et 69.**

Nec

INDEX

De verborum auctoritate et iudicium num. 26.
Stylus promissionis etiam verborum, num. 27.
De verborum auctoritate et iudicium num. 28.

Uxor appellacione continetur,
quæ habet maritum in dote, vel
ad truerentes dardiditio, num. 68.

Uxor appellacione continetur,
quæ non in dote habuit maritum, &
sortitu: casum Curie, num. 70.

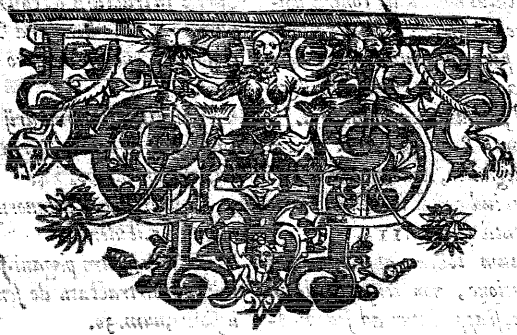
Verba prægnantia, & quæ tol-

lunt omni remissionem, restitutione et
evadunt in tractatu de sententia, nu-
mero 21.

Verba testis verba, & 19. m. 21.
lib. 4. Recog. & referunt in tractatu de
appellacione a sententia ad testis,
num. 1.

Verba legis sunt in dicitata, &
prægnantia in integram restitu-
tionem tollunt.

FINIS

J
S